

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΗ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 | 1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1970 | ΑΡΙΘ. 7

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο Ν

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α'

XVI. 1. Ταπεινοφρονούντων γάρ ἐστὶν ὁ Χριστός, οὐκ ἐπαιρομένων ἐπὶ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ. 2. τὸ σκῆπτρον τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Θεοῦ, ὁ κύριος Ἰησοῦς Χριστός, οὐκ ἦλθεν ἐν κόμπῳ ἀλαζονείας οὐδὲ ὑπερηφανίας, καίπερ δυνάμενος, ἀλλὰ ταπεινοφρονῶν, καθὼς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον περὶ αὐτοῦ ἐλάλησεν· φησὶν γάρ· 3. *Κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίον κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; ἀνηγγείλαμεν ἐναντίον αὐτοῦ, ὡς παιδίον, ὡς ρίζα ἐν γῆ διψώση· οὐκ ἔστιν εἶδος αὐτῷ οὐδὲ δόξα, καὶ εἶδομεν αὐτόν, καὶ οὐκ εἶχεν εἶδος οὐδὲ κάλλος, ἀλλὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἄτιμον, ἐκλείπον παρὰ τὸ εἶδος τῶν ἀνθρώπων· ἄνθρωπος ἐν πληγῇ ὢν καὶ πόνῳ καὶ εἰδὼς φέρειν μαλακίαν, ὅτι ἀπέστραπται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἠτιμάσθη καὶ οὐκ ἐλογίσθη, 4. οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται, καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτόν εἶναι ἐν πόνῳ καὶ ἐν πληγῇ καὶ ἐν κακώσει. 5. αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ μεμαλάκισται διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν. παιδείας εἰρήνης ἡμῶν ἐπ' αὐτόν· τῷ μῶλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν. 6. πάντες ὡς πρόβατα ἐπλανήθημεν, ἄνθρωπος τῇ ὁδῷ αὐτοῦ ἐ-*

6. Ἦσ. 53, 1-12.

2/3 τ. μεγαλωσύνης ΑΙΑ : λ. ΣΚΚ² | 3 Κύριος ΙΑ : + ἡμῶν ΑΚ | Ἰησοῦς Χριστός ΙΑΣΚ : λ.Α. | 16/17 ἁμαρτίας... ἀνομίας ΑΑ : λ. ΙΣΚΚ².

- πλανήθη. 7. καὶ κύριος παρέδωκεν αὐτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρ-
 τιῶν ἡμῶν, καὶ αὐτὸς διὰ τὸ κεκακῶσθαι οὐκ ἀνοίγει τὸ
 στόμα, ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγῆν ἤχθη, καὶ ὡς ἄμνος ἐναν-
 τίων τοῦ κείραντος ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα
 5 αὐτοῦ, ἐν τῇ ταπεινώσει ἢ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη. 8. τὴν γενεὰν
 αὐτοῦ τίς διηγῆσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ.
 9. ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ μου ἤκει εἰς θάνατον. 10. καὶ
 δώσω τοὺς πονηροὺς ἀντὶ τῆς ταφῆς αὐτοῦ καὶ τοὺς πλου-
 σίους ἀντὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ὅτι ἀνομίαν οὐκ ἐποίησεν,
 10 οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ κύριος βούλε-
 ται καθαρῶσαι αὐτὸν τῆς πληγῆς. 11. εἰάν δῶτε περὶ ἁμαρτίας,
 ἢ ψυχὴ ὑμῶν ὄψεται σπέρμα μακρόβιον. 12. καὶ κύριος
 βούλεται ἀφελεῖν ἀπὸ τοῦ πόνου τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, δεῖξαι
 αὐτῷ φῶς καὶ πλάσαι τῇ συνέσει, δικαιοῦσαι δίκαιον εὖ
 15 δουλεύοντα πολλοῖς· καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν αὐτὸς ἀνοί-
 σει. 13. διὰ τοῦτο αὐτὸς κληρονομήσει πολλοὺς καὶ τῶν
 ἰσχυρῶν μεριεῖ σκῦλα ἀνθ' ὧν παρεδόθη εἰς θάνατον ἢ ψυ-
 χὴ αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς ἀνόμοις ἐλογίσθη. 14. καὶ αὐτὸς ἁ-
 μαρτίας πολλῶν ἀνήνεγκεν καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν
 20 παρεδόθη. 15. καὶ πάλιν αὐτὸς φησιν· Ἐγὼ δέ εἰμι
 σκῶληξ καὶ οὐκ ἄνθρωπος, ὄνειδος ἀνθρώπων καὶ ἐξουθέ-
 νημα λαοῦ. 16. πάντες οἱ θεωροῦντές με ἐξεμυκτήρισάν
 με, ἐλάλησαν ἐν χεῖλεσιν, ἐκίνησαν κεφαλὴν· Ἦλπισεν ἐπὶ
 κύριον, ρυσάσθω αὐτόν, σωσάτω αὐτόν, ὅτι θέλει αὐτόν.
 25 17. ὁρᾶτε, ἄνδρες ἀγαπητοί, τίς ὁ ὑπογραμμὸς ὁ δεδομέ-
 νος ὑμῖν· εἰ γὰρ ὁ κύριος οὕτως ἐταπεινοφρόνησεν, τί
 ποιήσωμεν ἡμεῖς οἱ ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς χάριτος αὐτοῦ δι-
 αὐτοῦ ἐλθόντες;

20. Ψαλμ. 21, 7-9. Πρβλ. Ματθ. 27, 39.43.

5 ταπειν.+αὐτοῦ ΛΣΚ | 18 ἐν I (ΣΚ²), Λ (Κ;) (πρβλ. Λουκ. 22,37:
 λ. Α | 20 δὲ ΑΣ: λ. ΙΑΚΚ² | 26 κύριος+ἡμῶν ΑΚΚ² | 27 ποιήσομεν I | 28
 ἀπελθόντες I.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΡΩΜΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α΄ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

(Ἀπόδοσις εἰς ἀπλὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν).

XVI. 1. Διότι ὁ Χριστὸς εἶναι μὲ τὸ μέρος ἐκείνων πού ταπεινοφρονοῦν καὶ ὄχι μ' ἐκείνους πού συμπεριφέρονται μὲ ὑπεροψίαν πρὸς τὸ ποίμνιόν του. 2. Τὸ σκῆπτρον τῆς μεγαλωσύνης (τῆς μεγαλειότητος καὶ τῆς δόξης) τοῦ Θεοῦ, ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δὲν ἤλθεν (εἰς τὸν κόσμον) μὲ τὸν κομπασμὸν τῆς ἀλαζονείας οὔτε τῆς ὑπερηφανείας, ἀν καὶ ἤμποροῦσε (ὡς παντοδύναμος πού ἦτο νὰ τὸ πράξῃ), ἀλλὰ μὲ ταπεινοφροσύνην, ὅπως τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐλάλησε περὶ αὐτοῦ· διότι λέγει 3. «Κύριε, ποῖος ἐπίστευσεν (εἰς τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ἤκουσεν) ἢ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ τὸ παντοδύναμον χέρι τοῦ Θεοῦ εἰς ποῖον ἀπεκαλύφθη; Ἄνηγγείλαμεν (προεφητεύσαμεν ἡμεῖς οἱ Προφῆται) περὶ τοῦ προσώπου Αὐτοῦ, (ὅτι θὰ γεννηθῇ καὶ θὰ σαρκωθῇ) ὡς παιδίον, ὡς ρίζα (θὰ φυτρώσῃ) μέσα σὲ γῆ πού διψᾷ· δὲν ὑπάρχει εἰς Αὐτὸν ἢ μορφή οὔτε ἡ δόξα (τοῦ προσώπου του), καὶ εἶδομεν Αὐτὸν (φωτισθέντες ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος), καὶ δὲν εἶχε μορφήν οὔτε τὴν ὠραιότητα (τοῦ προσώπου του), ἀλλ' ἡ μορφή Του εἶχε γίνεи ἄτιμος, πού λείπει ἀπὸ κάθε μορφήν τῶν ἀνθρώπων· ἄνθρωπος πληγωμένος καὶ πονεμένος καὶ πού γνωρίζει νὰ ὑποφέρει (νὰ ὑπομένῃ) τὴν ἀσθένειαν (τὴν ἀρρώστειαν), ἐπειδὴ (μὰ καὶ) τὸ πρόσωπόν Του ἐγένεν ἀντικείμενον ἀποστροφῆς, ἀτιμάσθη καὶ οὔτε ἀν ὑπελογίσθηκε μεταξὺ τῶν ζώντων. 4. Αὐτὸς φέρει ἐπάνω Του τὰς ἁμαρτίας τὰς ἰδικὰς μας καὶ γιὰ χατῆρί μας θλίβεται καὶ ὑποφέρει, καὶ ἡμεῖς Τὸν προεἶδομεν νὰ εὐρίσκεται μέσα εἰς τὸν πόνον καὶ εἰς τὴν πληγὴν καὶ εἰς τὴν κάκωσιν (τὴν δυστυχίαν). 5. Αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθηκε ἐξ αἰτίας τῶν ἰδικῶν μας ἁμαρτιῶν καὶ ἐξῆσθένησε ἐξ αἰτίας τῶν ἰδικῶν μας ὀνομαμάτων (ἐγκλημάτων). Ἐπάνω Του ἔπεσεν ἡ παιδεία (ἡ τιμωρία) χάριν τῆς ἰδικῆς μας εἰρήνης· μὲ τὸ δικό Του πλήγωμα ἐθεραπεύθημεν ἡμεῖς. 6. Ὅλοι μας ἐπλανηθήκαμε ὅπως τὰ πρόβατα,

κάθε άνθρωπος αποπλανήθηκεν από τὸν ὀρθὸν τοῦ βίου του δρόμον. 7. Καὶ ὁ Κύριος (ὁ Θεὸς Πατὴρ) παρέδωκεν Αὐτὸν (τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν) ὑπὲρ τῶν ἰδικῶν μας ἁμαρτιῶν (ὅπως διὰ τῆς θυσίας Του σώση ἡμᾶς), καὶ αὐτὸς δὲν ἤνοιγε τὸ στόμα Του διὰ νὰ παραπονεθῆ, ἐνῶ ὑφίστατο τόσας κακώσεις. "Ὅπως τὸ πρόβατον, ἔτσι καὶ Αὐτὸς ἐσύρθηκεν εἰς τὴν σφαγὴν, καὶ ὅπως (τὸ πρόβατον) μπροστὰ στὸν κουρευτὴ του, ἔτσι καὶ Αὐτὸς παραμένει ἄφωνος, ἔτσι δὲν ἀνοίγει τὸ στόμα Του. Λόγω τῆς ταπεινώσεώς Του δὲν ἀνεγνωρίσθη ἡ δικαία περὶ Αὐτοῦ κρίσις. 8. Τὴν γενεάν Του ποῖος θὰ διηγηθῆ (ποῖος θὰ εὑρεθῆ ἱκανὸς νὰ ἱστορήσῃ τὴν καταγωγὴν καὶ τοὺς ἀπογόνους Του); Διότι ἀφαιρεῖται ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς ἡ ζωὴ Αὐτοῦ (διότι ἡ ζωὴ Αὐτοῦ δὲν ἀνήκει εἰς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, δὲν προέρχεται ἐκ τοῦ κόσμου τούτου). 9. Ἐξ αἰτίας τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ λαοῦ μου ὁδηγεῖται εἰς τὸν θάνατον. 10. Καὶ θὰ παραδώσω (πρὸς τιμωρίαν) διὰ τὴν ταφὴν Αὐτοῦ τοὺς πονηροὺς καὶ τοὺς πλουσίους διὰ τὸν θάνατόν Του· διότι ἁμαρτίαν δὲν ἐπραξεν, οὔτε εὑρέθηκε δολιότης (κακία καὶ πονηρία) εἰς τὸ στόμα Του. Καὶ ὁ Κύριος θέλει νὰ Τὸν καθάρισῃ ἀπὸ τὴν πληγὴν. 11. Ἐὰν παραδώσετε Αὐτὸν ἐξιλαστήριον θυσίαν διὰ τὰς ἁμαρτίας σας, ἡ ψυχὴ σας θὰ ἴδῃ μακρόβιον τὸ γένος Του (ἀτελεύτητον τὴν γενεάν Του). 12. Καὶ ὁ Κύριος θέλει ν' ἀφαιρέσῃ τὸν πόνον τῆς ψυχῆς Του, νὰ φανερώσῃ εἰς Αὐτὸν τὸ Φῶς καὶ νὰ Τὸν ἀναπλάσῃ μὲ τὴν σύνεσιν, νὰ δικαιώσῃ τὸν δίκαιον, ὁ ὁποῖος καλῶς δουλεῖε διὰ τοὺς πολλοὺς· καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν Αὐτὸς θὰ βαστάσῃ. 13. Διὰ τοῦτο Αὐτὸς θὰ κληρονομήσῃ πολλοὺς καὶ θὰ μοιρασθῆ τὰ λάφυρα μὲ τοὺς ἰσχυροὺς, εἰς ἀντάλλαγμα τοῦ ὅτι παρεδόθη εἰς τὸν θάνατον ἡ ζωὴ Του, καὶ συνυπολογίσθη μεταξὺ τῶν ἁμαρτωλῶν. 14. Καὶ Αὐτὸς τὰς ἁμαρτίας πολλῶν ἐβάστασε καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν παρεδόθη (εἰς θάνατον)». 15. Καὶ πάλιν ὁ Αὐτὸς λέγει· «Ἐγὼ δὲ εἶμαι ἓνα σκουλήκι καὶ ὄχι ἄνθρωπος, περιγελῶς (ἀντικείμενον αἰσχύνης, χλευασμοῦ καὶ περιφρονήσεως) τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀντικείμενον ἐξευτελισμοῦ (καταισχύνης) τοῦ κόσμου. 16. "Ὅλοι ὅσοι μὲ εἶδον μὲ ἐλεεινολόγησαν, ἐλάλησαν μὲ τὰ χεῖλη των λόγους ὑβριστικούς, ἐκοῦνησαν τὸ κεφάλι των περιφρονητικά· Ἦλπισε στὸν Κύριον,

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Συμπαράστασις εἰς τὴν οἰκογένειαν.

Ἡ ὀργάνωσις, ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, μᾶς ἠθικῆς συμπεριστάσεως εἰς τὴν οἰκογένειαν, πρὸς ἀποτροπὴν ἰδίως τῶν διαζυγίων, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων τελευταίως ἀδξάνει καὶ εἰς τὴν χώραν μας, ὑπῆρξεν ὄντως φαινή ἔμπνευσις τοῦ Μακαριωτάτου, ἀποδεικνύουσα τὴν ρεαλιστικὴν καὶ ρηξικέλευθον ποιμαντικὴν Του σκέψιν. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἐξέχουσαν καὶ καιρίαν θέσιν ἔχει ὁ Ἐφημέριος, τοῦ ὁποίου ἡ εἰρηνοποιὸς ἀποστολὴ εἰς τὰς οἰκογενείας τῶν ἐνοριτῶν του εἶναι ἐκ τῶν πρωτίστων καθηκόντων. Μὲ τὸ κήρυγμά του, τὰς ἐπὶ μέρους νοθεσίας του καὶ τὴν διακριτικὴν πλὴν ἀποφασιστικὴν ἐπέμβασίν του, καλεῖται οὗτος, ὡς ἀληθινὸς πνευματικὸς πατήρ, νὰ προλαμβάνῃ τὰ ναύαγια τῆς ἀγιασθείσης διὰ τοῦ μυστηρίου τοῦ Γάμου συμβιώσεως καὶ νὰ διατηρῇ τὴν οἰκογένειαν — αὐτὸ τὸ κύτταρον τῆς Ἐκκλησίας — ἀδιάρητον καὶ ἀγαπημένον, μέσα εἰς τὴν χάριν τοῦ Κυρίου. Ἡ ἔμπνευσις λοιπὸν τοῦ Μακαριωτάτου θὰ ἀποδώσῃ εἰς τὰ πράγματα, ἂν κινηθοῦν συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμά της οἱ Ἐφημέριοί μας, οἱ ὅποιοι θὰ ἀποδειχθῶν οὕτως — ὅπως καὶ πρέπει νὰ εἶναι — οἱ κατ' ἐξοχὴν καὶ πρώτιστοι πραγματοποιοὶ της.

Ἡ προστασία τῆς Φύσεως.

Τὸ 1970 καθιερώθη διεθνῶς ὡς («Ἔτος προστασίας τῆς Φύσεως»), σχετικαὶ δὲ ἐκδηλώσεις θὰ γίνωνν καὶ εἰς τὴν χώραν μας. Ἡ Φύσις εἶναι εὐλογία Θεοῦ γύρω μας. Μὲ τὴν ὠραιότητά της καὶ τὴν ὑλικὴν γενναιοδωρίαν της συντελεῖ ὥστε ἡ ζωὴ μας νὰ γίνεται πλέον εὐχάριστος καὶ ἄνετος. Εἰς τὴν ἀναληφθησομένην λοιπὸν καὶ εἰς

ἔλεγον, ἄς ἔλθῃ λοιπὸν νὰ Τὸν λυτρώσῃ, ἄς ἔλθῃ νὰ Τὸν σώσῃ, διότι (ἔλεγε) Τὸν θέλει (Τὸν ἀγαπᾷ)»! 17. Βλέπετε, ἄνδρες ἀγαπητοί, ποῖον εἶναι τὸ παράδειγμα ποῦ ἐδόθη εἰς ἡμᾶς· διότι ἂν ὁ Κύριος τόσον πολὺ ἐταπεινοφρόνησε, τί πρέπει νὰ κάνωμεν καὶ ἡμεῖς ποῦ εἴμεθα (οἰκειοθελῶς ταχθέντες) κάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Χάριτος Αὐτοῦ (εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ἀγάπη Αὐτοῦ μᾶς ἔταξεν);

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

τὴν χώραν μας σχετικὴν διαφωτιστικὴν προσπάθειαν, ἣ ὁποία θὰ καταβληθῆ μὲ πρωτοβουλίαν τῆς Πολιτείας, ἔχει καὶ ἡ Ἐκκλησία τὴν θέσιν της. Τὸ κήρυγμά της πρέπει νὰ στραφῆ καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ σημεῖον, μὲ ἀντλήσιν ἀπὸ τὴν Γραφήν, ἣ ὁποία μᾶς διδάσκει νὰ ἀγαπῶμεν τὴν Φύσιν, τὴν χάριν ἡμῶν δημιουργίαν τοῦ Θεοῦ, ἣ ὁποία, ἄφρονος ἀλλὰ εὐγλωττος, μᾶς ἀνάγει τὸν νοῦν εἰς τὸν Κτίστην καὶ Κύριόν μας. Ὁ Χριστός, οἱ Προφῆται, οἱ Ἀπόστολοι, οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας χρησιμοποιοῦν εἰκόνας ἀπὸ τὴν Φύσιν διὰ νὰ φυτεύσουν καὶ ἐμπεδώσουν εἰς τὰς καρδίας μας τὴν θείαν ἀλήθειαν. Κάτι ἀνάλογον πρέπει νὰ κάμῃ καὶ τώρα ἡ Ἐκκλησία, ἰδίως μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῶν ἐφετειῶν σχετικῶν ἐκδηλώσεων. Θὰ προσφέρῃ οὕτως εἰς τὸν λαόν μας ὄχι μόνον πνευματικὴν ἐνίσχυσιν, ἀλλὰ καὶ διαφώτισιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν ὑγιεινὴν του ζωὴν. Διότι μὲ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν Φύσιν καὶ ἡ ζωὴ του αὐτῆ θὰ βελτιωθῆ.

Ἡ ἀληθὴς νηστεία.

Τώρα τὴν Τεσσαρακοστὴν εἶναι θέμα κατ' ἐξοχὴν ἐπίκαιρον διὰ τὸ διαφωτιστικὸν ἔργον τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος καὶ κατὰ τὸ μυστήριον τῆς Ἰ. Ἐξομολογήσεως, οὐχ ἦττον ὁμως καὶ διὰ κατ' ἰδίαν νοουθεσιῶν, ἀναλόγως πρὸς τὰς ἐκάστοτε περιπτώσεις, ὁ Ἐφημέριος καλεῖται νὰ διασαφήσῃ εἰς τὰ πνευματικά του τέκνα τὴν λογικὴν ἀσκήσιν τῆς νηστείας καὶ τὸ ἀληθινόν της νόημα, τὸ ὁποῖον συνίσταται ὄχι ἀπλῶς εἰς τὴν ἐγκράτειαν ἐπὶ τῆς τροφῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς γλώσσης. Ὡς λέγει κάποιον ὁ ἱερός Χρυσόστομος, δὲν ὠφελεῖ εἰς τίποτε νὰ ἀποφεύγῃ κανεὶς τὴν βρώσιν τοῦ κρέατος καὶ παραλλήλως νὰ τρώγῃ οἷονεὶ τὰς σάρκας τῶν ἀδελφῶν του διὰ τῆς κατακρίσεως. Οἱ χριστιανοὶ πρέπει, κατὰ τὴν περίοδον ἰδίως τῆς Τεσσαρακοστῆς, νὰ μάθουν νὰ καθαρεύουν καὶ ἀπὸ τὴν κατάκρισιν, ἣ ὁποία εἶναι μέγα ἁμάρτημα, χειρότερον ἀπειράκις ἀπὸ τὴν κατάλυσιν τῆς νηστείας.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
 Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
 Ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14 Ἀθῆναι (140).

ΕΠΙ Τῆ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΙ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Γ. ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ

Πρωτοπρεσβύτερος — Κατηχητής

Ὁ αἰμίμηστος ἱερεὺς Ἐμμανουὴλ Μυτιληναῖος ἐγεννήθη εἰς τὴν Θήραν. Τῷ 1918 εἰσῆχθη εἰς τὴν Ριζάρειον Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν, τεθεὶς ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ τότε Διευθυντοῦ αὐτῆς Ἀρχιμανδρίτου Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, τοῦ μετέπειτα μεγάλου Πρωθιεράρχου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Τῷ 1923, ἀποφοιτήσας, ἐνεγράφη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐκτιμηθεὶς ὑπὸ πάντων τῶν καθηγητῶν του διὰ τε τὴν καταπληκτικὴν πολυμαθειαν, τὴν εὐφυϊαν καὶ τὴν λαμπρὰν ἐπίδοσιν εἰς τὰ θεολογικὰ γράμματα. Κατὰ τὸ ἔτος 1930, ἐλθὼν εἰς γάμου κοινωνίαν, ἐχειροτονήθη εἰς πρεσβύτερον ὑπὸ τοῦ τότε Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου, ἐν τῷ ἰ. ναῷ τῆς Ριζαρείου Σχολῆς καὶ διωρίσθη ἀμέσως ὡς διευθυντῆς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὀρφανοτροφείου Βουλιαγμένης. Ἐπιθυμῶν διακαῶς νὰ ἐργασθῆ ὡς ἐφημέριος, μὲ κύριον καὶ ἀποκλειστικὸν σκοπὸν νὰ μελετήσῃ τὰ προβλήματα τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς καὶ νὰ θέσῃ τὰς βάσεις διὰ μιάν ἀρτίαν ὀργάνωσιν τῆς ἐνορίας, ὡς κέντρον παντοίας ἐκκλησιαστικῆς, πνευματικῆς καὶ φιλανθρωπικῆς δράσεως, ἀπεχώρησεν ἐκ τῆς θέσεως τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Ὀρφανοτροφείου καὶ ἀνέλαβε καθήκοντα ἐφημερίου, πρῶτον μὲν εἰς τὸν ἰ. ναὸν Ὁσίου Μελετίου Σεπολίων καὶ ὕστερον εἰς τὸν τῆς Καπνικαρέας Πανεπιστημιακὸν ναόν, ὅπου ἐβοήθησεν, οὐ μόνον τοὺς φοιτητὰς εἰς τὸν κλάδον τῆς ρητορικῆς καὶ τελετουργικῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔργον τοῦ διαπρεποῦς καθηγητοῦ καὶ σεβαστοῦ διδασκάλου αἰμνήστου Ἀμίλια Ἀλιβιζάτου.

Ἦτο ἀνήσυχος φύσις. Εἶχεν ἐν ἑαυτῷ ὑπερπληθωρισμὸν δράσεως μὲ ἰδικὰς τού πάντοτε πρωτοβουλίας. Ἡ ζωτικότης του ἀπετέλει φαινόμενον. Ἐνεκα τούτου, εἰς οἵανδήποτε θέσιν καὶ ἐπαλξιν ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἂν εὐρίσκετο, ἦτο ἐπόμενον νὰ παρεξηγηθῆ ἢ καὶ νὰ συγκρουσθῆ μὲ ἄλλους ἀντιθέτους παράγοντας, οἵτινες δὲν ἔβλεπον μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὸ δημιουργικὸν ἔργον του.

Κατὰ τὸ 1935 ἀπεφάσισε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ Κέντρον καὶ νὰ ἀναζητήσῃ θέσιν εἰς Ἐπαρχίαν, ὅπου θὰ ἦδύνατο ἀνεμποδίστως νὰ ἐπιβληθῆ καὶ νὰ ἐργασθῆ ὡς ὁ ἴδιος ἐπεθύμει. Ὁ τότε μητροπολίτης Μυτιλήνης αἰμίμηστος Ἰάκωβος, ὁ ἀπὸ Δυρραχίου, ὁ ρηξικέλευθος καὶ δημιουργικὸς ἐκεῖνος Ἱεράρχης, ἐκτιμήσας ὅλας

ιδιαιτέρως τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνδρός, ἐκάλεσεν αὐτόν, πάνυ προθύμως, εἰς τὴν Ἐπαρχίαν του. Νέοι ὀρίζοντες διηνοιγῆσαν ἐνώπιον τοῦ διαπρεποῦς τούτου Κληρικοῦ εἰς τὴν μεγάλην καὶ ὠραίαν νῆσον τοῦ Αἰγαίου. Εἰς τὴν νέαν αὐτὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπαλξίν ὑπηρετήσε λιαν εὐδοκίμως ὡς Ἱεροκῆρυξ, ὡς Κατηχητής, ὡς Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος, εἰς τὰ δύο μεγάλα κέντρα, τὴν Ἀγιάσον καὶ τὸ Πλωμάριον, ὡς Διευθυντὴς τοῦ Κέντρου Κοινωνικῆς Προνοίας Λέσβου, κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1945, μετὰ τὴν ἀποχώρησίν μου ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ Πρωτοσυγκέλλου καὶ τὴν προαγωγὴν μου εἰς Μητροπολίτην Σισανίου καὶ Σιατίστης, ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς πρωτοσυγκελλίας.

Εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς ὑπηρεσίας ἔταμε νέας ὁδοὺς, εὐλογία πάντοτε τοῦ κυριάρχου Ἐπισκόπου καὶ ἐν ἀγαστῇ συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Πρωτοσυγκέλλου τῆς Μητροπόλεως καὶ τῶν λοιπῶν θεολόγων καὶ Ἱεροκηρύκων. Συγκεκριμένως ἐπεδόθη μετὰ ζήλου καὶ ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐπιμορφώσεως τοῦ ἱεροῦ Κλήρου τῆς Ἐπαρχίας διὰ τῶν γενικῶν ἐφημεριακῶν συνεδρίων καὶ τῶν κατὰ τόπους φροντιστηριακῶν συνάξεων, τὴν ἀνάδειξιν πνευματικῶν πατέρων, τὴν καλλιτέραν ὀργάνωσιν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, τὴν σύστασιν θρησκευτικῶν σωματείων διὰ τὰς γυναῖκας, τὴν ἴδρυσιν χριστιανικῶν ὀργανώσεων διὰ τοὺς ἐργαζομένους νέους καὶ τὰς νεάνιδας, τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ θεσμοῦ τῶν ἐνοριακῶν ἐστιῶν εἰς τὴν πόλιν τῆς Μυτιλήνης, τὴν ἐπὶ τὰ βελτίω ὀργάνωσιν τῶν ἐν Ἀγιάσῳ καὶ Πλωμαρίῳ Φιλανθρωπικῶν Ἰδρυμάτων, εἰς ἃ, ὡς ἀντιπρόεδρος, ἀνεπλήρου τὸν Μητροπολίτην, τὴν ἐξ ὑπαρχῆς ὀργάνωσιν τοῦ ἔργου τῆς Κοινωνικῆς Προνοίας, ὅταν τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην διετῆρει τὸ Πατριωτικὸν Ἰδρυμα Προστασίας Παιδιοῦ, οὗτινος τὸ ἐν Μυτιλήνῃ Παράρτημα ἐτέλει ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μητροπολίτου, τὴν ἴδρυσιν παιδικῶν συσσιτίων κατὰ τοὺς χρόνους τῆς κατοχῆς, ὅπου εὗρισκον ἄρτον καὶ τροφήν ἑκατοντάδες ἀπόρων παιδιῶν ἐν Πλωμαρίῳ, τὴν συλλογὴν ἀρχαίων φορητῶν εἰκόνων καὶ τὴν τοποθέτησιν αὐτῶν εἰς ὠραίας πινακοθήκας ἐντὸς τοῦ ἱστορικοῦ ναοῦ τῆς Κοιμ. Θεοτόκου Ἀγιάσου, τὴν καθιέρωσιν ἐπιβλητικῶν τελετῶν κατὰ τὴν περίοδον τῶν ἑορτῶν τοῦ, ὡς εἴρηται, προσκυνημάτος Λέσβου, τὴν ἔκδοσιν περισπουδάστου θεολογικοῦ περιοδικοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον « Ἀ γ ί α Σ ι ῶ ν » κ.λ.π.

Πολλὰ ὀφείλει ἡ Μητρόπολις Μυτιλήνης εἰς τὸν ἐκλιπόντα διαπρεπῆ Κληρικόν. Ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Μυτιλήνης Ἰάκωβος, ἐπιβραβεύων κατὰ τὸ 1949 τὸ πολυσχιδὲς καὶ μεγαλόπνοον ἔργον τοῦ πατρὸς Μυτιληναίου, ἀπένευμεν εἰς αὐτόν τὸ

ὄφρικιον τοῦ Κατηχητοῦ τῆς Μητροπόλεως Μυτιλήνης, τὸ ὁποῖον οὗτος ἔφερεν καὶ ἐχρησιμοποιεῖ ὑπερηφάνως.

Τὸ 1949 ὁ ἀείμνηστος Πρωτοπρεσβύτερος, κληθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κυροῦ Σπυριδῶνος, ἀπεχώρησεν ἀπὸ τὴν Μυτιλήνην καὶ ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἐχρησιμοποιεῖται διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς νεοσυσταθείσης Διευθύνσεως Τύπου καὶ Διαφωτίσεως παρὰ τῇ Ἀποστολικῇ Διακονίᾳ. Ὡς διευθυντῆς τῆς ὑπηρεσίας ταύτης εἰργάσθη ὑπερανθρώπως. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ προσέφερον γενικώτερον ἐπὶ μίαν τριετίαν τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὸν νεοσύστατον τοῦτον Ὄργανισμόν τῆς Ἐκκλησίας.

Μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου του ἠναγκάσθη νὰ ὑποβάλλῃ τὴν παραίτησίν του καὶ νὰ ἀποσυρθῇ πλέον τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας, διὰ λόγους ὑγείας.

* * *

Ὁ Ἐμμανουὴλ Μυτιληναῖος ὑπῆρξε πρότυπον ἱκανοῦ καὶ δραστηρίου κληρικοῦ θεολόγου. Ἦτο πεπρωκισμένος μὲ τὸ τάλαντον τῆς εὐφύιας εἰς μέγαν βαθμόν. Ἦτο βαθύς γνώστης τῶν προβλημάτων τοῦ κλάδου τῆς λειτουργικῆς καὶ τῆς ποιμαντικῆς ὡς καὶ τῆς ὑμνογραφίας. Κατεῖχεν ἄριστα τὸ Τυπικὸν τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἶχε βαθύ ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα. Ὑπῆρξεν εὐγλωττος ρήτωρ καὶ ἡδύνατο, ὁμιλῶν ἐκ τοῦ προχειροῦ, νὰ κρατῇ ἐπὶ ὥρας ὀλοκλήρους ἀμείωτον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀκροατηρίου του. Οἱ λόγοι του ἦσαν πάντοτε ἐμπνευσμένοι καὶ πλούσιοι εἰς ἐπίκαιρα διδάγματα. Ἦτο καλλιτέχνης τοῦ λόγου ἀπαράμιλλος καὶ κατεῖχε τὸ τάλαντον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δημοσιογράφου, ὅσον ὀλίγοι. Ὑπῆρξεν ὑπέροχος εἰς τὰς συλλήψεις του, δυνατὸς τὴν σκέψιν, γενναῖος τὸ φρόνημα. Ἐγνώριζε νὰ μάχεται, χωρὶς νὰ πίπτῃ, ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ νὰ ἀμύνεται τελεσφόρως ὑπὲρ τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας, ὡσάκις ταῦτα κατεπατοῦντο, ὡς μαρτυροῦν οἱ μακροὶ καὶ σθεναροὶ δημοσιογραφικοὶ ἀγῶνές του μὲ τὴν ἀδιάσειστον καὶ ἰσχυρὰν ἐπιχειρηματολογίαν καὶ ἰδίᾳ τὸ τελευταῖον του ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας», τὸ δημοσιευθὲν εἰς τὸ τεῦχος τοῦ Νοεμβρίου 1960 τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ ὁ «Π ο ι μ ῆ ν», τὸ ὁποῖον ἐπέπερωτο νὰ ἀποτελέσῃ τὸ κύκνειον ἄσμα του.

Ἦτο πολυγραφώτατος. Τὰ ὑπ' αὐτοῦ γραφέντα εἰς τὰ διάφορα περιοδικὰ καὶ εἰς τὰς αὐτοτελεῖς μελέτας του θὰ ἡδύναντο ὀλοκλήρους τόμους νὰ ἀποτελέσουν. Ἐχρημάτισεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὡς συντάκτης τοῦ περιοδικοῦ «Ἐ κ κ λ η σ ί α», ἐπισήμου

Η ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΙ ΔΕΚΑ ΕΝΤΟΛΑΙ

ΕΝΤΟΛΗ 9

«Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ».

Ἡ ἐντολὴ αὕτη ἀπαγορεύει κυρίως μὲν τὴν ψευδῆ μαρτυρίαν, γενικώτερον δὲ πᾶν τὸ ψευδές. Διὸ ἐξετάζομεν α) τὰς μορφὰς τοῦ ψεύδους καὶ β) τὰς ψευδεῖς μαρτυρίας, δηλώσεις κλπ.

Α' Ψεῦδ η. Ἐμφανίζονται ἐν τῇ πράξει:

1. Ψεύδη ἀστειῖα, ἅτινα δὲν εἶναι πάντως ἐπιτετραμμένα, πρὸς ἀποφυγὴν ἔθισμοῦ ἐν τῷ ψεύδεσθαι.

2. Ψεύδη «μικρὰ» («ψεματάκια»): ἐν τῇ οὐσίᾳ των εἶναι καὶ ταῦτα ἀκέραια ψεύδη, ἐξ ὧν ἀγεται τις καὶ εἰς μεγαλύτερα.

3. Ψεύδη ἐπαγγελματικά, ἀδικαιολόγητα, «ὅτι ἐσμέν ἀλλήλων μέλη» (Ἐφεσ. δ' 25), τὰ δ' ἐπαγγέλματα

ὀργάνου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς «Ἀναπλάσεως» καὶ τοῦ περιοδικοῦ «Ὁρθόδοξος σκέψις». Ἐξέδωκε καὶ διηύθυνε κατὰ καιροὺς τὰ περιοδικὰ «Ἐλπίς», ἢ «Ἀγία Σιών», τὸ «Χαρούμενο σπίτι», τὰ «Χαρούμενα παιδιά», τὸν «Ἐφημέριον», τὴν «Φωνὴν Κυρίου» καὶ ἐπὶ μίαν τριετίαν τὸν «Ποιμένα» τῆς Μητροπόλεως Μυτιλήνης. Ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλα Ἐκκλησιαστικὰ περιοδικὰ ὡς καὶ εἰς τὸν ἡμερήσιον τύπον τῶν Ἀθηνῶν ἐδημοσίευσε περισπούδαστα ἄρθρα καὶ ἄλλα σπουδαῖα μελετήματα ἐπὶ ζωτικῶν καὶ ἐπικαίρων ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων.

Αὐτὸ εἶναι, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, τὸ ἔργον τοῦ ἀλήστου μνήμης Πρωτοπρεσβυτέρου πατρὸς Ἐμμανουὴλ Μυτιληναίου. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ ἀνάμνησις τῆς προσωπικότητός του θὰ ἐμπνέη καὶ θὰ καθοδηγῇ τοὺς νεωτέρους κληρικούς εἰς ἔργα ὑψηλὰ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν ὁ ἐκλιπὼν πατὴρ μὲ τὴν αὐταπάρνησιν ὑπερέτησεν, ἡγάπησε καὶ ἐπό-
νεσε.

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

δέον νά ὦσιν ὡς λειτουργήματα κοινωνικά, ἰστάμενα εἰς περιωπήν, ἰδίως τὰ τῶν ἐπιστημόνων τοιαῦτα.

4. Ψεύδη ἀ β λ α β ἦ. Ἄλλα μὴν βλάπτουσι τοῦλάχιστον τὸν λέγοντα, ὅστις λησμονῶν τὴν πηγὴν τοῦ ψεύδους («ὁ δὶ ἀ β ο λ ο ς ψ ε ὑ σ τ η ς ἔ σ τ ἰ κ α ἰ ὁ π α τ ἦ ρ α ὑ τ ο ῦ» (Ἰω. η' 44), μετέρχεται τοῦτο ἀφόβως καὶ δῆθεν ἀβλαβῶς.

Περίπτῳσεις ἐπιτρεπομένων ψευδῶν θεωροῦνται:

5. Τὰ κατὰ συνθήκην (συγχαρητήρια, συλλυπητήρια κ.τ.τ.), ἅτινα μᾶλλον δέον νά γίνωνται ἀφορμαὶ πρὸς οὐσιαστικὴν συμπαράστασιν τοῦ πλησίον.

6. Τὰ πρὸς ἀσθενεῖς, περὶ τῆς καταστάσεως καὶ δὴ τῆς ἐπιδεινώσεως τῆς ὑγείας των, ἵνα μὴ ἀποθαρρύνωνται καὶ ἀγωνιῶσιν, ἢ καὶ χειροτερεύωσι. Καθῆκον ἀγάπης καὶ συνέσεως ἢ ἀπόκρυψις τῆς ἀληθείας ἐν προκειμένῳ. Ὁμοίως:

7. Πρὸς ἐχθροὺς καὶ κακοποιούς, ὡς ἄμυνα τῶν ἀπειλουμένων ἀγαθῶν τοῦ κινδυνεύοντος ἐξ αὐτῶν, ἐνδείκνυται ἢ ἀπόκρυψις προσώπων καὶ πραγμάτων, διὰ κίνδυνον ἠθικὸν ἢ ὑλικὸν ἐπικείμενον. Ὁσαύτως:

8. Πρὸς ἐξάλλους καὶ ἐκτὸς ἑαυτῶν γινόμενους, π.χ. γονεῖς ἢ ἀδελφοὺς ἐτοιμοὺς νά βιαιοπραγήσωσι καὶ ἐγκληματήσωσι διὰ λόγους τιμῆς κλπ., δύναται νά ἀναβάλλεται ἢ πληροφορήσις αὐτῶν περὶ τῶν συμβάντων. Ἀργότερον ὁμως, μετὰ κατάλληλον προπαρασκευὴν, ἐπιβάλλεται ἢ πληροφορήσις τῶν ὑπευθύνων καὶ ἀρμοδίων πρὸς χειρισμὸν περαιτέρω τοιούτων σοβαρῶν ζητημάτων, ἵνα μὴ ἡ ἄγνοια καὶ ἡ ἀγνόησις τοῦ φέροντος τὰς πρώτας εὐθύνας ἐν τῇ οἰκογενείᾳ (ἢ ἐν τῇ ἐπιχειρήσει) ἐπιφέρῃ δυσάρεστα ἀποτελέσματα, διὰ τε τὸ ζήτημα καθ' ἑαυτὸ καὶ διὰ τὰ πρόσωπα τῶν ἐνόχων.

9. Διφορούμενα ἐκφράσεις, χρησιμοποιούμενα ὡς διέξοδος, πρὸς ἀποφυγὴν ψεύδους, καταντῶσιν οὐσιαστικῶς παραπλανητικά, δημιουργοῦσαι βεβαιωμένως ψευδεῖς καὶ ἀσυμφώνους πρὸς τὴν πραγματικότητα ἐντυπώσεις. Ὅθεν δὲν ἀφίστανται τοῦ ψεύδους καὶ δὲν θεωροῦνται ἐπιτετραμμένα.

10. Αἱ ὑπεκφυγαὶ εἰς ἀδιακρίτους ἐρωτήσεις ἐνδείκνυται μᾶλλον, καθόσον οὐδὲν τὸ ἀνακριβὲς διαβεβαιοῦνται, ἀλλ' ἀποτελοῦσιν οὐσιαστικῶς ἄρνησιν ἀπαντήσεως εἰς ἀναρμόστους ἐρωτήσεις. Καὶ ἢ μετ' εὐθύτητος ἄρνησις ἀπαντήσεως («μὴ μ' ἐρωτᾶτε»:

«δὲν δύναμαι νὰ σᾶς ἀπαντήσω») εἶναι λίαν ἀξιοσύστατος εἰς τὰς τοιαύτας περιπτώσεις.

Β' Ψευδεῖς μαρτυρίαι, δηλώσεις κ.τ. τ. εἶναι πολλῶν εἰδῶν.

1. Ἡ κυρίως ψευδομαρτυρία, ἐπὶ δικαστηρίου ἢ ἰδιωτικῶς, ἐνόρκως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παρεχομένη. "Ὅθεν καὶ ψευδορκία ἀποβαίνει (πρβλ. Γ' ἐντολήν).

2. Ἡ συκοφαντία, εἴτε ἐκ κακότητος διαβάλλουσα ἕτερον, εἴτε πρὸς ἄμυναν ἑαυτοῦ καὶ μετατόπισιν εὐθυνῶν. Παραμένει ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιπτώσεσι ψευδῆς καὶ ἔνοχος μαρτυρία.

3. Ἡ καταλαλιὰ ἢ κατάκρισις, ἣν ὁ Μ. Βασίλειος ὀρίζει οὕτως: «τὸ κατὰ τοῦ ἀπόντος ἀδελφοῦ λαλεῖν ἐπὶ σκοπῷ τοῦ διαβάλλειν αὐτὸν [κᾶν ἄληθές ἢ τὸ λεγόμενον]». Πολλῶ μᾶλλον ὅταν ψευδὲς ἦ.

4. Αἱ ψευδεῖς διαδόσεις - «ψιθυρισμοί». Καὶ ὁ Ἄπ. Παῦλος ἀναφέρει ὁμοῦ «ψιθυριστάς, καταλάλους» (Ρωμ. α' 30), κατατάσων ὁμοίως ἀμφοτέρους ὡς ἐνόχους τοῦ αὐτοῦ κρίματος τῆς ψευδοῦς μαρτυρίας.

5. Ἡ δυσφήμησις, τ. ἔ. ἀπόδοσις εἰς τινὰ ἐπιβαρυντικῶν δι' αὐτὸν πραγμάτων δημοσίᾳ ἀναιτίως. Ἡ δημοσία δυσφήμησις ἐκτείνεται πολλάκις μέχρι δημοσιογραφήσεως, πάντως δ' ἀποτελεῖ βαρεῖαν κατὰ τοῦ πλησίον ἀδικίαν.

6. Ἡ πλαστότης (πλαστοπροσωπία — πλαστογραφία) προφανῶς φέρουσαι τὸν χαρακτῆρα τῆς ψευδοῦς δηλώσεως.

7. Ἡ ὑποκρισία, δριμέως καυτηριασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τῶν φοβερῶν «οὐαί!» καὶ στηλιτευθεῖσα ὡσαύτως διὰ τοῦ «προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων, ἣτις ἐστὶν ὑπόκρισις» (Λουκ. ιβ' 1) καὶ «ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. ε' 20). Πρόκειται τότε περὶ κιβδήλου προσποίησεως καὶ παραπλανητικῆς ἐξωτερικῆς ἐντυπώσεως.

8. Ἡ κολακεία, ὡσαύτως εἰς ἀναληθεῖς ἐπαίνους ἀναλισκομένη, ἐν γνώσει τῆς ἀναληθείας.

9. Ἡ πονηρία, πανουργία, δολιότης κ.τ.λ., ἐν-

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ ΤΟΥ 21 ΚΑΙ ΤΟ ΟΧΙ ΤΟΥ 1940

Β'.

Ἄς ἔλθωμεν τώρα εἰς τὸν σημερινὸν ἀγῶνα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Εἶναι ἀναμφιβόλως εἰς ἓκ τῶν μεγαλυτέρων, ἰερωτέρων καὶ ἐνδοξοτέρων, ἐξ ὧσων μέχρι τοῦδε ἔχει ἀναλάβει τὸ ἔθνος ἡμῶν. Εἶναι ἀγῶν μέγιστος, ἀγῶν τιτάνειος, ὑπεράνθρωπος, διότι εἶναι ἀγῶν τὸν ὁποῖον ἐν μικρὸν καὶ πτωχὸν κράτος ἀνέλαβεν ὑπὸ τὴν καθοδηγίαν τοῦ βασιλέως καὶ τῆς ἐθνικῆς του Κυβερνήσεως καὶ τῆς στρατιωτικῆς ἡγεσίας ἐναντίον μιᾶς Μεγάλης Δυναμείας μὲ πληθυσμὸν ἐξαπλάσιον τοῦ ἰδιοῦ του, μὲ ἀφθονίαν τεχνικῶν καὶ οἰκονομικῶν μέσων, μὲ στόλον καὶ ἀεροπορίαν ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων τοῦ κόσμου, μὲ στρατὸν διαθέτοντα πολεμικὰ μέσα τελειότατα, μὲ σύμμαχον κραταῖόν, μὲ δικτατωρίαν πανίσχυρον, ἀπειλοῦσαν θεοὺς καὶ δαίμονας καὶ τρομοκρατοῦσαν τὸν κόσμον ἀπὸ πενταετίας διὰ τῶν 8 ἑκατομμυρίων λογχῶν καὶ τῶν ἀναριθμητῶν πτερῶν τῆς «σκιαζόντων τὸν ἥλιον». Ἐὰν δὲ ἤθελεν ἐρωτήσῃ τις ποῖον ἐγγεῖρημα ἦτο τρομερώτερον ἢ ἑλληνικὴ ἐπανάστασις τοῦ 21 ἢ ὁ σημερινὸς ἀγῶν τῆς Ἑλλάδος; Θὰ εἶναι βεβαίως πολὺ δύσκολον νὰ ἀπαντήσῃ τις. Εὐτυχῶς ὅμως ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ψυχὴ δὲν συνεβουλεύθη εἰς τὴν ἀμυναν τοῦ ΟΧΙ οὔτε τὴν πλάστιγγα, οὔτε τὴν Ἀριθμητικὴν διὰ νὰ δώσῃ διὰ τοῦ κυβερνήτου τῆς τὴν πρέπουσαν ἀπάντησιν εἰς τὸ αὐθαδέες τελεσίγραφον τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης νυκτὸς τῆς 28 Ὀκτωβρίου, ὅπως δὲν συνεβουλεύθη οὔτε τοὺς σοφοὺς ὑπολογιστάς, ὅτε ἐπανεστάτῃ τὸν Μάρτιον τοῦ 21. Εἶναι δὲ ἄξιον ἰδιαίτερας προσοχῆς καὶ ἀναδεικνύει ἔτι μᾶλλον τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ παρόντος ἑλληνικοῦ ἀγῶνος τὸ γεγονός, ὅτι τοῦ ἀγῶνος τούτου μόλις πρὸ 18 ἐτῶν προηγήθη μεγάλη ἐθνικὴ καταστροφή, ἐκ τῶν μεγαλυτέ-

---

ἐργεῖαι οὐχὶ εὐθεῖαι, ἀλλὰ δι' ἐλιγμῶν καὶ ἀνελικρινῶν μέσων ἐπιδιώκουσαι κέρδη καὶ ὀφέλη, βαρυτέρας ἔτι περιπτώσεις συνιστῶσιν.

10. Ἡ σκευωρία καὶ μηχανορραφία, διὰ δολίων τεχνασμάτων καὶ ἀπιθάνων ἐξυφάνσεων κακοουργοῦσαι κατὰ τοῦ πλησίον.

Ἐκ τῶν πάντων τούτων δέον νὰ καθοδηγῆται. ἵνα ἀπέχη ὁ ἐξομολογούμενος χριστιανός.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

ρων, τὰς ὁποίας ἀναφέρει ἡ ἱστορία τοῦ Ἔθνους ἡμῶν. Καθόλου μὲν εἰπεῖν αἱ ἔθνικαί συμφοραὶ χρησιμεύουν διὰ τοὺς φιλοτίμους λαοὺς ὡς κάμινος δοκιμασίας, ἢ ὡς ἄκμων, ἐπὶ τοῦ ὁποίου δι' ἐργασίας ἐντατικῆς καὶ καρτερικῆς σφυρηλατεῖται τὸ μελλοντικὸν αὐτῶν μεγαλεῖον, ἢ δὲ ἤττα ἀποβαίνει δι' αὐτοὺς παράγων τῆς νίκης. Πρὸ παντὸς ὅμως παρατηρεῖται τοῦτο ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀντλοῦντος, ὡς ὁ μυθολογούμενος γίγας Ἄνταϊος, ἀπὸ τὰς πτώσεις του πάντοτε νέας δυνάμεις πρὸς συνέχισιν τῆς περιπετειώδους σταδιοδρομίας του. Ἄλλ' ὁ σημερινὸς ἀγὼν ἡμῶν εἶναι καὶ εἰς τῶν ἰ ε ρ ω τ ε ρ ω ν, ἐξ ὅσων ποτὲ ἀνέλαβε τὸ ἑλληνικὸν ἢ οἰκονδήποτε ἄλλο ἔθνος. Ἄγὼν καθαρῶς ἀμυντικός, ἀγὼν ὑπὲρ τῶν ἱερωτέρων ἰδανικῶν τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας, ἀγὼν ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν, καὶ δὴ ἀγὼν ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας, τῆς ἱερᾶς ταύτης κληρονομίας τῶν πατέρων ἡμῶν, ὑπὲρ τῆς ὁποίας τοσοῦτους ἀγῶνας διεξήγαγε τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ ἤτις εἶναι συνυφασμένη μετὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀποτελοῦσα τὸ καύχημα αὐτοῦ. Τί δὲ θὰ ἀνέμενε τοὺς ὀρθοδόξους Ἑλληνας, ἐὰν ὑπέκυπτον εἰς τὴν ἰταλικὴν βίαν, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς ἐνετοκρατίας.

Τὸν παρόντα ὅμως ἑλληνικὸν ἀγῶνα καθιστᾷ ἔτι μᾶλλον ἱερόν, ὅτι ἔχει γενικώτερον καὶ αὐτὸ τοῦτο πανανθρώπινον χαρακτῆρα, διότι δὲν εἶναι μόνον ἀγὼν ὑπὲρ τῆς ἀτομικῆς καὶ ἔθνικῆς τοῦ Ἑλληνοῦ ἐλευθερίας, ἀλλ' εἶναι ἀγὼν ὑπὲρ τοῦ δικαίου ἐν γένει καὶ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν ἔθνικῶν καὶ δὴ καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἐν γένει δικαιωμάτων καὶ τῶν ἄλλων λαῶν. Ὅπως εὐθύς ἐξ ἀρχῆς παρετήρησεν ὁ ἀειμνηστος ἔθνικὸς ἡμῶν κυβερνήτης, «ἀγωνιζόμεθα δι' ἀγαθὰ, τῶν ὁποίων ἡ σημασία ὑπερβαίνει τὰ σύνορά μας καὶ τὰ σύνορα τὰ βαλκανικὰ καὶ ἐπεκτείνεται ἐφ' ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος». Καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, δυνάμεθα νὰ παραλληλίσωμεν τὸν σημερινὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα πρὸς τὸν ἀγῶνα τοῦ 21. Ὅπως ὁ ἀγὼν ἐκεῖνος εἶχεν ἀποτελέσματα ὑπερβαίνοντα τὰ ὅρια τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, καθ' ὅσον δὲν ὑπῆρξε μόνον ἡ ἀπαρχὴ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ νέας μεστῆς ἐλπίδων σταδιοδρομίας τοῦ ἔθνους τούτου, ἀλλ' ἐπέδρασε καὶ ἐπὶ τὰ δίκαια καὶ ἄλλων ἔθνῶν καὶ ὑπῆρξε τὸ ἐγερτήριον σάλπισμα διὰ πάντα τὰ ὑπόδουλα ἔθνη, συγχρόνως δὲ καὶ ἡ ἀπαρχὴ τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτῶν, καθ' ὅσον ἀπεκάλυψε τὴν σαθρότητα τοῦ οἰκοδομήματος τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν διάλυσιν τῆς λεγομένης Ἱερᾶς Συμμαχίας, τῆς ὁποίας σύνθημα ἦτο ἡ διατήρησις τῶν δεσμῶν τῶν ὑποδούλων λαῶν. Οὕτω καὶ ὁ σημερινὸς ἀγὼν ἡμῶν ἤδη ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως αὐτοῦ ἔσχε ζωηρότατην ἅμα καὶ εὐεργετικωτάτην ἀπήχησιν ἀνά τὴν ὑφήλιον, κα-

θῶς γνωρίζω καὶ προσωπικῶς, ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ ἀπὸ μίαν ἀπάντησιν τὴν ὁποίαν ὁ μεγαλύτερος θεολόγος τῆς ἐποχῆς μας, ὁ Ἑλβετὸς καθηγητῆς Karl Barth μοι ἀπέστειλεν ἀπαντῶν εἰς ἰδικὴν μου ἐπιστολὴν σχετικὴν πρὸς τὸν σημερινὸν ἡμῶν ἀγῶνα.*

Ναί, ὁ ἀγὼν οὗτος ἀποτελεῖ ἓν νεώτερον ἑλληνικὸν ἐγερτήριον σάλπισμα πρὸς τὰς συνειδήσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν. σάλπισμα βροντοφωνοῦν τὸ «Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας». Τὸ δὲ «Νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγῶν», τὸ ὁποῖον κατ' ἀπομίμησιν τοῦ μεγάλου μας τραγικοῦ ποιητοῦ Αἰσχύλου, προκειμένου περὶ τῆς περσικῆς ἐπιδρομῆς, διαθέει ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν μικρὰν ἀλλ' ἥρωτρόφον ταύτην χώραν, ἀντηχεῖ εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου καὶ δὲν περιορίζεται εἰς τὰ πνευματικὰ καὶ ὑλικά ἀγαθὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλ' ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ καὶ τὴν εὐημερίαν ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος, ὑπὲρ τῶν ὑψηλῶν ἀξιών τῆς ὁποίας ὅπως καὶ σήμερον καὶ πάντοτε ἀγωνίζεται καὶ θυσιάζεται ὁ, ὡς μὴ ὤφειλε, τόσον ὑπὸ ἐχθρῶν ὅσον καὶ ὑπὸ φίλων παρᾶγνωρίζομενος καὶ ἀδικούμενος λαὸς οὗτος.

Τοιοῦτος ὅμως μέγας, μέγιστος ἀγὼν διεξαγόμενος ὑπὲρ τοιούτων ἰδανικῶν καὶ μετὰ τηλικούτων ἐπιτυχιῶν, ἐπιτυχιῶν διαψευδουσῶν τοὺς ἀνθρωπίνους ὑπολογισμοὺς καὶ μυκτηριζουσῶν ἀνθρωπίνας προβλέψεις, ἀγῶν, τὸν ὁποῖον ἀπέφυγον ἐκ λιποψυχίας νὰ ἀναλάβουν ἄλλα κράτη μεγαλύτερα ἢ ἀναλαβόντα αὐτὸν τὸν ἐτερμάτισαν προῶρως καὶ ἀδόξως· τοιοῦτος, λέγω, ἀγῶν δικαιοῦται εἶπερ τις καὶ ἄλλος νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς «ἐνδοξος» καὶ εἶναι ἀσφαλῶς εἰς τῶν ἐνδοξοτέρων ἀγῶνων, ἐξ ὧν ποτὲ ἔχει ἀναλάβει τὸ ἡμέτερον ἔθνος. Θὰ ἠδυνάμεθα δὲ νὰ εἴπωμεν, ὅτι εἶναι ἀγὼν περιποιῶν τιμὴν εἰς τὴν ἱστορίαν ἐν γένει τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων καὶ δικαίως ὡς τοιοῦτος θαυμάζεται καὶ γεραίρεται ὑπὸ πάντων τῶν ἐλευθέρων λαῶν, δὲν ἀμφιβάλλω δέ, ὅτι κατὰ βάθος θὰ ἐκτιμᾶται καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀντιπάλων ἡμῶν.

Ἄλλὰ πῶς καὶ μετὰ ποίων ἐφοδίων ἀντιμετωπίζομεν καὶ διεξάγομεν τὸν μέγιστον καὶ ἱερώτατον, ἀλλ' ἄνισον καὶ σκληρότατον τοῦτον ἀγῶνα; Καίτοι δὲν εὐρέθημεν ἐντελῶς ἀνέτοιμοι ὑλικῶς, ὅμως ἀντιμετωπίζομεν τὸν ἱλιγγιώδη τοῦτον ἀγῶνα κυρίως, ὅπως καὶ οἱ ἀθάνατοι ἡμῶν πρόγονοι, διὰ τῶν ψυχικῶν μας ἐφοδίων. Τὸ πνεῦμα μάχεται ἐναντίον τῆς ὕλης, ὁ ἠθικὸς πολιτισμὸς ἐναντίον τοῦ ὑλικοῦ πολιτισμοῦ. Ἐν πρώτοις ἀνελάβομεν τὸν ἀγῶνα τοῦτον καὶ τὸν διεξάγομεν μὲ ἀπόλυτον καὶ ἀκράδαντον πί-

* Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», 5/4/1941.

στιν εἰς τὸν Θεὸν ἀφ' ἑνὸς καὶ εἰς τὸ δίκαιον καὶ εἰς τὴν ἱερότητα τοῦ ἀγῶνός μας, ἀφ' ἑτέρου. Τὸν διεξάγομεν μὲ ἀκμαῖον, παρὰ τοσαύτας ἐσωτερικὰς μας ὑπονομευτικὰς προσπαθείας, ἔθνικὸν φρόνημα, μὲ ἔντονον τὴν οἰκείαν εἰς ἡμᾶς φιλοτιμίαν, μὲ ἱερὰν ὄργην διὰ τὴν ἀσέβειαν, τὴν αὐθάδειαν καὶ τὴν ἀδικίαν ἑνὸς ὀφειπλοῦτου καὶ μεγαλομανοῦς δικτάτορος, ὅστις διενόηθη νὰ παίξῃ ρόλον Καίσαρος καὶ Μεγάλου Ναπολέοντος καὶ νὰ ἀνασυστήσῃ τὴν ρωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν εἰς βᾶρος τῆς ἐλευθερίας ἑνὸς λαοῦ μὲ τόσον μακρὰν καὶ ἔνδοξον ἱστορίαν, λαοῦ ὅστις δὲν ἐζήτησε τίποτε ἄλλο, εἰμὴ νὰ τὸν ἀφήσουν ἡσυχον οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς, ἵνα περισυλλεγῇ ὕλικῶς καὶ ἠθικῶς καὶ νὰ προαγάγῃ ἀπερισπάστως τὸν πολιτισμὸν του.

Διεξάγομεν τὸν ἀγῶνα τοῦτον, ὅπως καὶ οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἀγωνιστὰι τοῦ 21, μὲ καρτερίαν καὶ μὲ εὐψυχίαν παραδειγματικὴν, μὲ ὑψηλὸν πνεῦμα ἀλληλεγγύης, μὲ αὐτοθυσίαν καὶ μὲ ἐνότητά δύναμένη νὰ παραβληθῇ μόνον πρὸς ἐκείνην τῶν ἑλληνικῶν πολέμων τοῦ 1912 καὶ τοῦ 1913. Διεξάγομεν τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἔχοντες, ὡς πιστεύομεν, παρὰ τὸ πλευρὸν ἡμῶν τὴν μεγάλην καὶ μέχρι τοῦδε ἀήττητον Βρεττανικὴν Αὐτοκρατορίαν καὶ ὀπισθεν ἡμῶν τὴν μεγάλην Ἀμερικανικὴν Δημοκρατίαν. Ἀνελάβομεν ὅμως καὶ ἀντιμετωπίζομεν τὸν γιγάντειον τοῦτον ἀγῶνα ἔχοντες πρὸ παντὸς παραστάτην καὶ βοηθὸν τὸν Θεόν, τὸν κατὰ τὸν Σοφοκλέα «ὑπὲρ ἄνθρωποντα μεγάλης γλώσσης κόμπους», τὸν παντοδύναμον τῆς ἠθικῆς τάξεως ἐπόπτην καὶ ὑπερασπιστὴν τῶν ἀδικουμένων, μὲ τὴν πεποιθήσιν ὅτι εἴμεθα ὅργανα τῆς θείας νεμέσεως καὶ δικαιοσύνης καὶ μὲ ὑπέρμαχον στρατηγὸν τὴν ὑβρισθεῖσαν Θεομήτορα, διὰ τῆς ὁποίας ἔκπαλαι παρ' ἡμῖν «ἐγείρονται τρόπαια καὶ δι' ἧς ἔχθροὶ καταπίπτουσι». Καὶ σήμερον θριαμβεῦουν εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Ἀλβανίας τὰ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος.....

Εἰς πάντα ταῦτα ὀφείλονται οἱ θρίαμβοι τοῦ στρατοῦ μας, οἱ ἄθλοι τῶν Ἰκάρων μας καὶ τὰ γνωστὰ καὶ ἄγνωστα εἰς τοὺς πολλοὺς κατορθώματα τοῦ Ναυτικοῦ μας. Αἱ νῆκαι αὗται εἶναι ἐν γένει ἀπαύγασμα τοῦ ἀθανάτου ἑλληνικοῦ πνεύματος ἀναγεννηθέντος εἰς τὴν χριστιανικὴν κολυμβήθραν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν καὶ ἡ παλαίφατος ἑλληνικὴ φιλοπατρία ἐξῆλθεν εὐρυτέρα, ἔντονωτέρα καὶ βαθυτέρα. Πρὸ παντὸς ὅμως αἱ νῆκαι αὗται ὀφείλονται, ἵνα μεταχειρισθῶ προσφάτους λόγους αὐτόπτου μάρτυρος τῶν σημερινῶν θρυλικῶν μαχῶν τῆς περιωπῆς τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Σπύρου Μελά (ἄρθρ. Καθημερινῆς 13-3-1941): «Εἰς τὸ φούντωμα τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, εἰς τὴν ἀκλόνητην πίστην εἰς τὸ θαῦμα» καὶ διὰ νὰ συνεχίσω μὲ τὴν ἀδειάν σας τὸ συμπέρασμα τοῦ Σπ.

Μελᾶ: «Ἐτσι θὰ μάθη ἀπὸ τὴν πρᾶξιν ὁ ὕλισμός πού παρ' ὀλίγον νὰ τυλίξη τὸν ἄνθρωπο στὰ μαῦρα σκοτάδια, ὅτι τὸ αἶσθημα, ἡ φαντασία, ἡ πίστις σὲ κάτι ἀνώτερο καὶ ἄπιαστο, πού δὲν μετριέται μὲ τὴν λογικὴ, εἶναι δυνάμεις πολὺ πιὸ ἀποτελεσματικὲς ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ, τὰ θωρακισμένα ἄρματα, τὰ κανόνια, τοὺς ὄλμους, καὶ τὰ ἀεροπλάνα. Κι' αὐτὸ θὰ εἶναι ἀρχὴ σοφίας καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὴν Ἡθικὴ καὶ τὴν Δικαιοσύνη».

Τοιοῦτος λοιπὸν εἶναι ὁ σημερινὸς ἀγὼν ἡμῶν εἰς ἀδρομερῆ καὶ πάντως ἀτελῆ παραλληλισμὸν πρὸς τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα τοῦ 1821. Ποῖος εἶναι μεγαλύτερος τοῦ ἄλλου, δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ λεχθῆ, ἀλλ' ἐπαφίεται μᾶλλον εἰς τὸν ἱστορικὸν τοῦ μέλλοντος νὰ ἀποφανθῆ. Πάντως ἡ ἐλληνικὴ ἐπανάστασις θεωρεῖται ὡς τὸ θαυμασιώτερον τῶν κατορθωμάτων τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας· δὲν γνωρίζομεν ὅμως ἂν ἡ κρίσις αὕτη θὰ ἰσχύη καὶ τὴν ἐπαύριον τοῦ σημερινοῦ ἐλληνικοῦ ἀγῶνος. Πάντως καὶ οἱ δύο ἀγῶνες εἶναι μέγιστοι, ἄνισοι πρὸς τοὺς ἐχθρούς, γιγάντιοι, ὑπεράνθρωποι. Κοινὰ ἀμφοτέρων γνωρίσματα εἶναι, ὅτι εἶναι ἀγῶνες ὑπὲρ ἐλευθερίας, καὶ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος καὶ ὅτι ἀντιμετωπιζοῦνται ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς μὲ τὰ αὐτὰ ψυχικὰ ἐφόδια καὶ μὲ κοινὸν σύνθημα τὸ «Ἐλευθερία ἢ θάνατος».

Ὁ ἀγὼν τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 21 ὑπῆρξε μακρὸς καὶ σκληρὸς· ὑπῆρξε μεστὸς ἀντιξοοτήτων καὶ κινδύνων καὶ διακυμάνσεων· ἀνεστάτωσε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἤγαγε μέχρι τοῦ χείλους τοῦ βαραθροῦ τῆς ὀριστικῆς καταστροφῆς. Καὶ ὅμως ὁ ἀγὼν ἐκεῖνος ἐδικαιώθη, ἡ Ἑλλάς ἐσώθη, ἠλευθερώθη καὶ ἐφώτισε τὸν δρόμον τῆς ἐλευθερίας καὶ ἄλλων ὑποδούλων λαῶν· ἡ ἰδέα ἐθριάμβευσεν, αἱ δυνάμεις τοῦ ἀγαθοῦ ὑπερίσχυσαν τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων τοῦ κακοῦ. «Μακρὸν καὶ σκληρὸν» προσεῖδε καὶ τὸν προκείμενον ἀγῶνα ὁ ἐκλιπὼν ἀείμνηστος ἀρχηγὸς ἡμῶν. Δὲν ἀποκλείεται τὸ παράπαν νὰ εὐρίσκειται τὸ τέλος πολὺ ἐγγύτερον παρ' ὅσον οἱ προνοητικοὶ κυβερνηταὶ μας φοβοῦνται. Αἱ βουλαὶ ὅμως τοῦ Ἰψίστου εἶναι ἀνεξιχνίαστοι. Ὅπωςδὴποτε περὶ ἐνὸς μόνου δυνάμεθα νὰ εἴμεθα βέβαιοι. Περὶ τῆς νίκης, περὶ τοῦ νέου θριάμβου τῆς ἐλευθερίας κατὰ τῆς ὠμῆς βίας, τῆς ψυχῆς κατὰ τῆς μηχανῆς, τοῦ ὕλισμοῦ· θριάμβου, μετὰ τοῦ ὁποίου θὰ συνδέεται καὶ ὁ θρίαμβος τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, ἰδιαίτερος δὲ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Περὶ τούτου ἐγγυᾶται μακροχρόνιος ἱστορικὴ πείρα, μάλιστα δὲ ἡ προκύπτουσα ἐκ τῆς μελέτης τῆς ἱστορίας τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 21· ἐγγυᾶται πεντάμηνος πείρα ἐκ τοῦ παρόντος ἀγῶνος,

ἀγῶνος τοῦ Δαβὶδ κατὰ τοῦ Γολιάθ, ἀγῶνος πιστοποιοῦντος διὰ σειρᾶς ἀδιακόπων θαυμάτων, ὅτι «μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός».

Καὶ θὰ εἶναι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, ἐφ' ὅσον θὰ ἐξακολουθῶμεν νὰ ἐπικαλώμεθα ἐν συντριβῇ καρδίας τὴν βοήθειαν τοῦ Παντοδυνάμου καὶ εἰς Αὐτὸν προπαντὸς νὰ στηρίζωμεν τὰς ἐλπίδας ἡμῶν καὶ νὰ ἀποδίδωμεν τὰς νίκας ἡμῶν· ἐφ' ὅσον δὲν θὰ παύσωμεν νὰ ὁμονοῶμεν καὶ νὰ ἐκδηλώνωμεν ἐμπράκτως τὸ κατὰ δύναμιν ἕκαστος τὸ πνεῦμα τῆς ἀλληλεγγύης, ἄνευ τοῦ ὁποίου δὲν δύναται νὰ νηθῆ ἄληθινή φιλοπατρία. Ὅπως ἔλεγεν ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης εἰς τὴν περιφημον διακήρυξίν του ἀπὸ τοῦ Ἰασίου: «Μὲ τὴν ἔνωσιν, ὧ συμπολιῖται, μὲ τὸ πρὸς τὴν ἱεράν Θρησκείαν σέβας, μὲ τὴν πρὸς τοὺς νόμους καὶ τοὺς στρατηγούς ὑποταγήν, μὲ τὴν εὐτολίμειαν καὶ τὴν σταθερότητα ἢ νίκη μας εἶναι βεβαία καὶ ἀναπόφευκτος». Αἱ θυσίαι εἶναι μεγάλοι, λέγομεν ἡμεῖς, ἀλλ' ἄς εἴμεθα βέβαιοι ὅτι μὲ τὰς πρσβείας τῆς Ὑπερμάχου Στρατηγοῦ καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ Παντοκράτορος δὲν θὰ ἀποβοῦν αὐταὶ ἐπὶ ματαίῳ, ἀλλά, ὅπως εἴπομεν, ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς ὁποίας διάκονον ἀείποτε ἔθεσεν ἑαυτὸ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος. Ἄς μὴ λησμονῶμεν δὲ καὶ τὸ λόγιον τοῦ Κυρίου: «Ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ πολὺν καρπὸν φέρει» (Ἰωάν. ιβ' 24). Ἦδη ἡ Ἑλλὰς καταυγάζει καὶ πάλιν μὲ ἀνέσπερον φῶς τὴν ἀνθρωπότητα, ἀποδιώκουσα τὰ σκότῃ τῆς δαυλείας, τοὺς μικροῦπολογισμοὺς τῆς προσωρινῆς ἡσυχίας καὶ τῆς «ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἡδονῆς». Τὰ ἡρωϊκά της τέκνα γράφουν ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὰ χιονισμένα τῆς Ἀλβανίας βουνὰ καθὼς καὶ εἰς τὰ ὕδατα τῆς Μεσογείου μὲ τὸ τίμιον αἷμά των νέας σελίδας δόξης ἐκθαμβωτικῆς· σελίδας, αἱ ὁποῖαι θὰ ἀναγιγνώσκωνται ὑπὸ τῶν ἐπερχομένων γενεῶν τοῦ κόσμου σύμπαντος καὶ θὰ φωτίζουν καὶ θὰ ἐνθουσιάζουν καὶ θὰ διδάσκουν καὶ θὰ παρέχουν ὑποδείγματα πίστεως εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ἡρωϊσμοῦ καὶ αὐτοθυσίας, ἐφ' ὅσον χρόνον ταῦτα πάντα θὰ θεωρῶνται ὡς ὑψηλαὶ ἀνθρώπιναι ἀρεταί.

Ἀθάνατοι ἥρωες, οἱ ὁποῖοι θυσιάζεσθε καθ' ἡμέραν ὑπὲρ τῶν ὑψίστων τῆς ἀνθρωπότητος ἰδανικῶν, δὲν θὰ εἶναι ὅσα προεἶπον οἱ μοναδικοὶ τῶν τιμίων θυσιῶν σας καρποί. Ἐλπίζομεν ὅτι θὰ ἔλθουν καὶ ἡμέραι καλύτεραι διὰ τὴν πατρίδα μας, καὶ διὰ τὴν μεγάλην πατρίδα, τὴν ἀνθρωπότητα, ἃν καὶ πιστεύομεν ὡς χριστιανοί, ὅτι «ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει τὸ πολίτευμα» (Φιλιππ. δ' 30). Ὅσοι δὲ ἤδη μετέστητε εἰς τὴν αἰωνιότητα ἀναπαύεσθε ἐκεῖ ἐν εἰρήνῃ, τὴν ὁποίαν δὲν ἡδυνήθητε νὰ εὔρητε εἰς τὸν

ΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΑΣ
 ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
 ΠΕΡΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ *

«Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει·
 Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθή-
 σομαι ὑπό τινος» (Α' Κορ. στ', 12).

Οἱ λόγοι τοῦ ἀποστολικοῦ ἀναγνώσματος ἀποτελοῦν ἀρίστην ὑπόμνησιν τῆς ἐννοίας τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας, ἡ ὁποία ἀναμφιβόλως εὐρίσκεται εἰς τὸ ἐπίκεντρον τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν θεραπόντων τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, πολλοὶ τῶν ὁποίων σήμερον μὲ τὴν ἀξίειπαινον πρωτοβουλίαν καὶ πρόσκλησιν τοῦ Συλλόγου τῶν Φοιτητῶν τῆς Νομικῆς Σχολῆς «Ἡ Θέμις» συνεκεντρώθησαν εὐλαβῶς εἰς τὸν Πανεπιστημιακὸν τοῦτον Ναόν, διὰ νὰ συμπροσευχηθοῦν καὶ τελέσουν τὴν ἀναίμακτον θυσίαν. Πλέον συγκεκριμένως ἡ διακήρυξις τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν «Ὅλα εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μου νὰ τὰ πράττω, ἀλλὰ δὲν συμφέρουν ὅλα· ὅλα εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μου, ἀλλὰ δὲν θὰ ἐξουσιασθῶ ἐγὼ ἀπὸ κάτι»—ἡ διακήρυξις λοιπὸν αὐτὴ τόσον κατὰ τρόπον ἄμεσον, ὅσον καὶ ἐμμέσως μὲ τὴν ὀργανικὴν ἔνταξιν τῆς εἰς τὴν ὄλην συνάφειαν τοῦ ἱεροῦ κειμένου τῆς Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς ὑποδεικνύει ἢ ὑπονοεῖ ἀφ' ἐνὸς τὰ γνωρίσματα

* Ἐξεφωνήθη τὴν 22αν Φεβρουαρίου, Κυριακὴν τοῦ Ἀσώτου, ἐν τῷ Πανεπιστημιακῷ Ναῷ τῆς Καπνικαρέας.

κόσμον τοῦτον καὶ ἀναγγεῖλατε εἰς τοὺς ἐκεῖ προκατόχους σας, ὅτι ἡ γῆ τῆς Ἑλλάδος δὲν ἔπαυσε νὰ ἀναδεικνύη τέκνα ὄχι μόνον ἡρωϊκά, ἀλλὰ ἀγαπῶντα καὶ τὴν εἰρήνην, προπαντὸς ὅμως τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ ὅτι, ἂν ὁ Σολωμὸς ἐκάλεσεν εἰς τὸν ἐθνικὸν μας ὕμνον τοὺς τριακοσίους τοῦ Λεωνίδα νὰ σηκωθοῦν διὰ νὰ ἴδουν πόσον ὁμοιάζουν μὲ αὐτοὺς τὰ παιδιὰ τῶν ἐλευθέρων πολιορκημένων, ὅμως σήμερον τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας τῶν Θερμοπυλῶν καὶ τοῦ Μεσολογγίου γιγαντῶνει τὰς ψυχὰς ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων.

Αἰωνία λοιπὸν ἅς εἶναι καὶ θὰ εἶναι ἀσφαλῶς ἡ μνήμη τῶν παλαιῶν καὶ τῶν νέων ἡρωϊκῶν προμάχων τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος καὶ ζήτω τὸ μαχόμενον Ἔθνος!

(Τέλος)

ΠΑΝ. Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΗΣ

καὶ τὰς προϋποθέσεις τῆς χριστιανικῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ οὐσιῶδες περιεχόμενον αὐτῆς.

* * *

Πρῶτον γνῶρισμα καὶ κυρία προϋπόθεσις τῆς χριστιανικῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας εἶναι ἡ δυνατότης τῆς ἀξιολογικῆς ἐκλογῆς, δηλαδή ἡ ἐλευθερία τῆς παραδοχῆς ἢ τῆς ἀρνήσεως μιᾶς ἢ περισσοτέρων ἐξ ὄλων τῶν ἀξιῶν, ἐνὸς ἢ περισσοτέρων ἐξ ὄλων τῶν ἀγαθῶν. Διὰ τὴν δυνάμεθα νὰ λέγωμεν μετὰ τοῦ Παύλου «πάντα μοι ἔξεστιν» («ὄλα εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μου νὰ τὰ πράττω») πρέπει νὰ βλέπωμεν τὰ πάντα ὀρθῶς καὶ νὰ μὴ τὰ ἔχωμεν χάσει ἀπὸ τὸ ὀπτικόν μας πεδίων. Δυστυχῶς αὐτὸ δὲν συμβαίνει πάντοτε εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ὅταν ἡ ψυχὴ, ὡς λέγουσιν οἱ λειτουργικοὶ ὕμνοι τῆς περιόδου αὐτῆς, κατακλύζεται ἀπὸ τὰ τέλματα ἢ τοὺς ὀρμητικὸς χειμάρρους τῶν παθῶν· ὅταν κλυδωνίζεται μετὰ τὴν «τρικυμίαν τῶν λογισμῶν» καὶ ὅταν «τοῦ βίου τὴν θάλασσαν ὑψουμένην καθορᾷ τῶν πειρασμῶν τῶ κλύδωνι», τότε αἱ ἀνώτεροι ἰδίως ἀξίαι ἀποκρύπτονται πλήρως ἢ ὑφίστανται πλήρη παραμόρφωσιν, διότι φαίνονται ὡς τυραννικαὶ ἢ ἀποκρουστικαί. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν πάσχει ἐξ ἀξιολογικῆς μυωπίας ἢ τυφλώσεως, «περιπατεῖ ἐν τῇ σκοτίᾳ» (Ἰωάν. ιβ', 35), «τυφλὸς ἐστὶ μυωπάζων» (Β' Πέτρ. α', 9). «Ἡ σκοτία ἐτύφλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ» (Α' Ἰωάν. β', 9 καὶ 11).

Ὅποιος λοιπὸν δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶπῃ μετὰ τὸν Παῦλον «πάντα μοι ἔξεστιν», ὅποιος ἔχει χάσει ἀπὸ τὰ μάτια του τὴν ὠραιότητα τῶν ἀνωτέρων ἰδανικῶν, ὅποιος περιορίζει τὸ βλέμμα του μόνον εἰς τὴν περιοχὴν τῶν κατωτέρων ἡδονιστικῶν καὶ αἰσθησιακῶν ἀξιῶν, αὐτὸς δὲν ἠμπορεῖ νὰ διακηρύξῃ «πάντα μοι ἔξεστι». Ἦμπορεῖ νὰ νομίζῃ, ὅτι εἶναι ἐλεύθερος καὶ χειραφετημένος, ἀλλ' ἡ ἐλευθερία του ὁμοιάζει πρὸς τὴν περιορισμένην ἐλευθερίαν τοῦ σκώληκος, ὁ ὁποῖος κινεῖται μὲν ἐλευθέρως πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις, ἀλλὰ πάντοτε μέσα εἰς τὴν λάσπην καὶ εἰς τὸν βόρβορον. Δὲν ἔχει τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀετοῦ, ὁ ὁποῖος ἠμπορεῖ νὰ πετυγίξῃ εἰς τὰ αἰθέρια ὕψη.

* * *

Ἄλλὰ διὰ τὴν εἶναι πνευματικῶς ἐλεύθερος ὁ ἄνθρωπος, δὲν εἶναι ἀρκετὸν νὰ ἠμπορῇ νὰ λέγῃ «πάντα μοι ἔξεστι». Παραλλήλως πρέπει νὰ λέγῃ μετὰ τὸν Παῦλον «οὐ πάντα συμφέρει» καὶ «οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπὸ τινος». Δηλαδή πρέπει νὰ βλέπῃ ὄλα κατὰ τρόπον σύμμετρον πρὸς τὴν ἀντικειμενικὴν ἱεραρχικὴν

κλίμακα καὶ διαβάθμισιν τῶν ἀξιῶν καὶ νὰ προτιμᾷ ἐκάστοτε τὸ ἀξιολογικῶς καὶ ποιοτικῶς ἀνώτερον ἔναντι τοῦ κατωτέρου. Πρέπει νὰ προτιμᾷ τὸ κρεῖττον τοῦ χειρόνος. Ἐχοντες αὐτὰ ὑπ' ὄψιν, κατανοοῦμεν διατὶ οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ζοῦν μακρὰν τοῦ Χριστοῦ, γίνονται σκλάβοι πνευματικῶς. Ὅταν εὐρίσκωνται ἐνώπιον ἐνὸς πανισχύρου συμπλέγματος κατωτέρων ποιοτικῶς κινήτρων καὶ ἐλατηρίων, δὲν ἔχουν τὴν δύναμιν ν' ἀντιτάξουν εἰς αὐτὰ τὸ « Ὅχι». Τοιοῦτοτρόπως πραγματοποιοῦνται οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου «πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας» (Ἰωάν. η' 34) ἢ οἱ λόγοι τοῦ Ἁπ. Πέτρου, ὁ ὁποῖος λέγει, ὅτι πολλοὶ παρουσιάζονται «ἐλευθερίαν ἐπαγγελλούμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς· ᾧ γάρ τις ἤττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται» (Β' Πέτρ. β', 19). Ἡ μακρὰν τοῦ Χριστοῦ ἐλευθερία εἶναι ἀσυδοσία, ἡ ὁποία χρησιμεύει ὡς «ἐπικάλυμμα τῆς κακίας» (Α' Πέτρ. β', 16). Μεταβάλλει τὸν ἄνθρωπον εἰς ἓν εὐθραστον ἄχυρον, τὸ ὁποῖον σύρουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὰ πάθη καὶ τὸ ὁποῖον συθλίβει καὶ ἰσοπεδῶνει ὁ ὁδοστρωτῆρ τῶν ἀπαιτήσεων τῆς μάξης, εἰς τὰς ὁποίας δεικνύει δουλικὴν προσκόλλησιν. Ὅμοιάζει μὲ πλοῖον ἀκυβέρνητον χωρὶς πυξίδα εἰς τὸ πέλαγος τῆς ζωῆς, χωρὶς φάρον, ὁ ὁποῖος θά τὸν προσανατολίξῃ εἰς τὴν πορείαν του. Ὁ Παῦλος, ζωγραφίζων τὸν ἄνθρωπον μὲ τὴν τεθραυσμένην θέλησιν, λέγει: «Οὐ γάρ ὁ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλ' ὁ οὐ θέλω κακόν, τοῦτο πράσσω» (Ρωμ. ζ', 15). Ὁ Ὀβίδιος ἔλεγε χαρακτηριστικῶς: «Βλέπω καὶ αἰσθάνομαι τὰ καλύτερα καὶ ὅμως ἀκολουθῶ τὰ χειρότερα». Καὶ ὁ ἅγιος Αὐγουστίνος εἰς τὰς «ἐξομολογήσεις» του, ἀναφερόμενος εἰς τὴν χρονικὴν περίοδον πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς του εἰς τὸν Χριστόν, περιγράφει θαυμασίως τὴν διχασμένην καὶ ὑποδουλωμένην θέλησιν: «Δὲν ἤμην, λέγει, δεμένος μὲ ξένα σιδερένια δεσμὰ, ἀλλὰ μὲ τὰ σιδερένια δεσμὰ τῆς ἰδικῆς μου καρδιάς. Ὁ ἐχθρὸς κρατοῦσε στὰ χέρια του τὴ θέλησί μου. Εἶχε σφυρηλατήσει μιὰ ἀλυσίδα καὶ μὲ εἶχε καταστήσει μὲ αὐτὴν δέσμιον. Γιατὶ ἀπ' τὴ διεστραμμένη θέλησι γεννιέται ὁ ἀνικανοποίητος πόθος· κί' ὅταν ὑποτάσσεται κανεὶς στὸν πόθον, τότε αὐτὸς γίνεται συνήθεια· κί' ὅταν κανεὶς δὲν ἀνθίσταται καὶ δὲν ἀντιδρᾷ στὴ συνήθεια, τότε αὐτὴ γίνεται ἀνάγκη. Μὲ ὄλους τοὺς κρίκους τῆς ἀλυσίδας αὐτῆς ἐκρατούμην στὰ δεσμὰ σκληρᾶς δουλείας... Μέσα μου ὑπῆρχαν δυὸ θελήσεις, ἡ μία παλαιὰ κί' ἡ ἄλλη καινούργια, ἡ μία σαρκικὴ κί' ἡ ἄλλη πνευματικὴ. Αὐτὲς ἐμάχοντο ἡ μιὰ ἐναντίον τῆς ἄλλης καὶ ὁ ἀγὼν αὐτὸς διέσχιζε τὴ ψυχὴ μου».

Ἡ ἀπελευθέρωσις ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῆς δουλείας καὶ διασπάσεως ἐπιτυγχάνεται μόνον πλησίον τοῦ Χριστοῦ. Ἡ αὖρα τῆς ἀληθινῆς ἐλευθερίας πνέει μόνον μέσα εἰς τὸ φατεινὸν βασιλεῖον τῆς ἀγάπης Του. «Ἐάν ὁ Υἱὸς (τοῦ Θεοῦ) ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε» (Ἰωάν. η', 36). Κατὰ τὸν Παῦλον «οὗ τὸ Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία» (Β' Κορ. γ', 17). Ὁ Χριστὸς ἐσταυρώθη, διὰ νὰ λύσῃ τὰ δεσμὰ τῆς αἰχμαλωσίας μας καὶ νὰ κρημνίσῃ τὰ τεῖχη τῆς φυλακῆς μας. Μόνον πλησίον Του ὁ ἄνθρωπος γίνεται ἐλευθέρα προσωπικότης καὶ βροντοφωνεῖ τὸ «Ὅχι» του εἰς κάθε τι, τὸ ὁποῖον ἐπιβουλεύεται τὴν ἐσωτερικὴν του ἐλευθερίαν. Τοιοῦτοτρόπως ἡ διακήρυξις τοῦ Παύλου «πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπὸ τινος» (Α' Κορ. ζ', 12) εἶναι διὰ μέσου τῶν αἰώνων ὁ νικητήριος παιάν καὶ τὸ γλυκὺ ὄσμημα ὄλων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι κοντὰ εἰς τὸν Χριστὸν εὔρον τὴν ἀληθινὴν χαρὰν καὶ ἐλευθερίαν. Αἱ ψυχαὶ τῶν ὁμοιάζουσιν πρὸς πουλιά, τὰ ὁποῖα ἐξέφυγον ἀπὸ τὸ κλουβί των, καὶ πτερυγίζουσιν ἐπάνω εἰς τοὺς μυρωμένους ἀνθῶνας τῆς ἀληθινῆς λυτρωμένης ζωῆς μακρὰν ἀπὸ τὰς ἀποπνικτικὰς ἀναθυμιάσεις ἀκαθάρτων βάλτων. Ἡ χριστιανικὴ αὐτὴ ἐλευθερία σκορπίζει μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τὰς ἀνταυγείας καὶ τὴν θαλλωρὴν τῆς ἀκόμῃ καὶ ὅταν τὸ σῶμα εἶναι ἀλυσσοδεμένο μέσα εἰς τὴν πλέον σκοτεινὴν καὶ ὑγρὰν φυλακὴν. Ἡ ψυχικὴ ἐλευθερία χαρίζει δύναμιν, θάρρος, χαρὰν.

Ἄν σήμερον ἑκατοντάδες «μακρυμάλληδων» νέων ἀναζητοῦν μὲ ἐσφαλμένην πορείαν τὴν χαμένην τῶν ἐλευθερίαν πρὸς προσδιορισμὸν καὶ αὐτοδιαμόρφωσιν· ἐάν σήμερον πολλοὶ νέοι ἔχασαν τὴν ἐλευθέραν πηγαϊότητα καὶ τὴν ἀληθινὴν πρωτοτυπίαν καὶ ζητοῦν παρηγορίαν εἰς τὰς σπονδὰς εἰς τὸν Βάκχον ἢ εἰς τὴν πάνδημον Ἀφροδίτην· ἂν εἰκοσιπεντάχρονοι γέροντες θερίζουσιν σῆψιν καὶ φθοράν, ἀφοῦ ἔχουσιν καύσει τὰ πτερά των εἰς τὴν φλόγα τοῦ ἡδονισμοῦ καὶ περιφέρουσιν τὰ βήματά των εἰς τὰς ἀτέρμονας ἐκτάσεις τῆς τέφρας τοῦ νιχιλισμοῦ· ἐάν ἡ ἐγκληματολογία μᾶς πληροφορῇ δι' ἀναριθμήτους ὑπάρξεις, αἱ ὁποῖαι στενάζουσιν ὑπὸ τὸ πέλμα διαφόρων παθῶν καὶ ἐκφυλιστικῶν καταχρήσεων καὶ εἶναι δέσμια πτόνια καὶ παίγνιον εἰς τὰς χεῖρας ἀοράτων σκοτεινῶν δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι κυβερνοῦν μέγα μέρος τοῦ κόσμου· ἐάν τὸ ποινικὸν δίκαιον καὶ ἡ σωφρονιστικὴ ἔχουσιν τεραστίαν ἀνάπτυξιν καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν νομικὴν ἐλευθερίαν τῶν ἐξωτερικῶν πράξεων, διότι οἱ ἄνθρωποι ἔχουσιν χάσει τὴν αἴσθησιν τῆς βαθυτέρας πνευματικῆς ἐλευθερίας—ὄλα αὐτὰ ὀφεί-

Ἰωάννου τῆς Κρονστάδης

ΤΟ ΣΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Γ'

ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΨΩΣΙΝ

ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΚΑΙ ΖΩΟΠΟΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

«Ὁ λόγος ὁ τοῦ Σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις
μωρία ἐστὶ, τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις
Θεοῦ ἐστὶ» (Α' Κορ. α' 18).

«Ὁ λόγος ὁ τοῦ Σταυροῦ» ἢ «ὁ λόγος περὶ τοῦ Σταυροῦ», τί ἄραγε νὰ εἶναι; Εἶναι τὸ κήρυγμα γιὰ τὴ σωτηρία, χάρις εἰς τὰ πάθη καὶ τὸ θάνατο τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ κόσμου πού φθειρόταν «ἐν ἁμαρτίαις». Εἶναι τὸ κήρυγμα γιὰ τὴν ἀπέραντη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν κόσμον· «οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκε, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον» (Ἰω. γ' 16). Εἶναι τὸ κήρυγμα γιὰ τὴν ἄπειρη δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ πού ἀπαιτεῖ ἄπειρη θυσία γιὰ τίς ἀμέτρητες βαρεῖς ἁμαρτίες τοῦ κόσμου καὶ τὴν ἀνυπολόγιστα μεγάλη προσβολή, πού ὑπέστη ἡ ἀγιότης τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὰ δημιουργήματά Του, πού ἐπλάσθησαν κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσίν Του· γιὰ τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ πού βεβηλώθηκε· γιὰ τὴ φθορά, λόγῳ τῆς ἁμαρτίας, τῶν ἐμψύχων σκηνῶν τοῦ Θεοῦ, δηλ. τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων τῶν ἀνθρώπων. Ὁ λόγος ὁ τοῦ Σταυροῦ εἶναι ἀκόμη τὸ κήρυγμα γιὰ τὴ δωρεὰ αἰωνίου ζωῆς σὲ ὅλους τοὺς πιστοὺς χάρις στὸ ὅτι ὁ Χριστὸς ἔπαθε, ἀπέθανε καὶ ἀνέστη. Εἶναι κήρυγμα περὶ σταυρώσεως τῆς σαρκὸς σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. Κήρυγμα ἀμοιβαίας ἀγάπης τῶν ἀνθρώπων, αὐταπαρνήσεως γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ

λονται εἰς τὸ ὅτι ἐλησμονήσαμεν, ὅτι ἡ πηγὴ τῆς ἀληθινῆς ἐλευθερίας εἶναι ὁ Χριστός. Μὲ αὐτὸν λοιπὸν ἅς συνδέσωμεν τὴν ζωὴν μας ὅσον το δυνατόν περισσότερον.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Γενικὸς Διευθυντῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

καὶ τοῦ πλησίον. Κήρυγμα ὑπομονῆς στὶς θλίψεις, στὶς ἀσθένειες, τὴν κακολογία, τὴν πονηρία, τοὺς διωγμούς, τὸ μαρτύριο γιὰ τὸ Χριστό. Νὰ τι σημαίνει «λόγος τοῦ Σταυροῦ».

Κατὰ ποῖον ὅμως λόγον ὁ «λόγος» αὐτὸς εἶναι, ἦταν καὶ θὰ εἶναι «τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία», «τοῖς δὲ σφζομένοις δύναμις Θεοῦ»; Γι' αὐτὸ θὰ ὁμιλήσωμεν τώρα πρὸς τιμὴν τῆς ἑορτῆς τῆς ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ. Κύριε, εὐλόγησε τὸ κήρυγμα αὐτό, ὥστε νὰ γίνῃ κήρυγμα σωτηρίας γιὰ μένα καὶ γι' αὐτοὺς ποὺ με ἀκούουν.

Ποῖοι εἶναι αὐτοὶ οἱ «ἀπολλύμενοι», γιὰ τοὺς ὁποίους ὁ Λόγος ὁ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ εἶναι «μωρία»; Ἀπολλυμένους ὁ ἅγιος ἀπόστολος ὀνομάζει τοὺς Ἰουδαίους ποὺ δὲν ἐπίστευαν στὸ κήρυγμά του καὶ τοὺς εἰδωλολάτραι, ποὺ ἐσκανδαλίζοντο ἀπὸ τὴ διδασκαλία ὅτι ὁ Θεὸς σταυρώθη, καὶ τὴν καινούργια Χριστιανικὴ διδασκαλία, ποὺ κατεδίκαιζε ὅλες τὶς ἁμαρτίαι καὶ ἀνομίες καὶ ὅλα τὰ σαρκικὰ πάθη καὶ ἀπαιτοῦσε εἰλικρινῆ μετάνοια, διόρθωση καὶ τέλεια ἀνακαίνιση τῆς ζωῆς αὐτῶν ποὺ ἐπίστευσαν στὸ Χριστό· «ἀνακαινοῦσθε τῷ πνεύματι τοῦ νοῦς ὑμῶν» (Ἐφ. δ' 28)· «εἴτις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις» (Β' Κορ. ε' 17), λέγει ὁ ἀπόστολος.

Γιατὶ ὁ λόγος τοῦ Σταυροῦ ἦταν γι' αὐτοὺς μωρία, δηλ. ἀνοησία; Διότι αὐτοὶ εἶχαν παραδοθῆ μὲ ὅλη τους τὴν καρδιά καὶ ὅλο τὸ εἶναι τους στὴν ἁμαρτία, στὴν ἁμαρτωλὴ ἐμπειρία, τὰ πάθη, καὶ τὸν ἐθισμό, στὸ διεστραμμένο φρόνημα, ἀγάπησαν τὴν ἀνομίαν καὶ περιφρόνησαν τὴν ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ, «μετήλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει» (Ρωμ. α' 25)· ἐνῶ ἡ πίστις εἰς τὸν ἐσταυρωμένον Χριστόν, ἐπειδὴ ἐζήτησε ἀγία ζωὴ, ἀντίθετη στὰ πάθη, ποὺ ἀπέκτησαν τὴν δύναμη τῆς συνηθείας καὶ ἔγιναν ὁ νόμος τῆς ἁμαρτίας, ὅλα αὐτὰ τὰ κατεδίκασε καὶ θὰ τοὺς ὠδηγοῦσε μέχρι τοῦ νὰ κόψουν μιὰ γιὰ πάντα τὶς ἐπιθυμίες τους, δηλ. ὀλόκληρη τὴ ζωὴ τους, μὲ ἀποτέλεσμα ὁ λόγος ὁ τοῦ Σταυροῦ νὰ μὴ χωρέσῃ στὸ μυαλό τους, γιὰ τὸ λόγο ὅτι ἐρχόταν σὲ ἀντίθεση μὲ ὅλο τὸ οἰκοδόμημα τῆς ζωῆς τους καὶ τῶν συνηθειῶν τους. Πῶς εἶναι δυνατόν, ἔλεγαν, νὰ ὑπέμεινε ὁ Θεὸς τέτοια πάθη καὶ τέτοιο θάνατο; Γιατὶ τὰ πάθη καὶ ὁ θάνατος; Γιατὶ ὁ σταυρός, ὁ ἀτιμωτικὸς αὐτὸς τρόπος ἐκτελέσεως τῶν δούλων; Γιατὶ τὸν ὑπέμεινε ὁ Χριστός; Μήπως δὲν ἦτο δυνατό ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων νὰ πραγματοποιηθῆ μὲ τρόπο διαφορετικόν, παρὰ μόνον μὲ αὐτὸν τὸν ἐπονείδιστον θάνατο; Τέτοια καὶ ἄλλα ἀνάλογα ἐρωτήματα ἐστριφογύριζαν στὶς καρδιὰς καὶ τὰ κεφάλια τους; αὐτοὶ δὲν μποροῦσαν νὰ τοὺς δώσουν ἀπάντησι

λόγω τοῦ σκοτισμοῦ ποῦ εἶχαν ἀπὸ τὰ πάθη καὶ ἔτσι ἡ διδασκαλία περὶ τοῦ ὅτι ὁ Χριστὸς ἐσταυρώθη ἦταν γι' αὐτοὺς σκάνδαλο καὶ μωρία, καὶ μὲ σκληρὸ μῖσος κατεδίωκαν τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Χριστοῦ, σὰν ἐπιβλαβεῖς ὄνειροπόλους, σὰν θύματα φρικτῆς πλάνης, σὰν πεισματῶδεις ἐχθροὺς τοῦ κράτους καὶ τῶν εἰδωλολατρικῶν θεῶν, σὰν ἐχθροὺς τοὺς λόγω τοῦ ὅτι ζοῦσαν διαφορετικά, καὶ ἀντὶ νὰ σωθοῦν μὲ τὴν πίστη τὸν Χριστὸν ἐσταυρωμένον ἐχάνοντο λόγω τῆς ἀσκοτίας τῶν καὶ τοῦ μίσους τῶν κατὰ τοῦ ἐσταυρωμένου Χριστοῦ καὶ τῶν ὁπαδῶν του, μένοντας στὴν ἁμαρτία, προσθέτοντας ἁμαρτίες στὶς ἁμαρτίες, χωρὶς νὰ ἔχουν λόγω τῆς ἀπιστίας τοὺς Σωτῆρα καὶ Ρύστην.

Τώρα ἄλλο ἐρώτημα: πῶς ὁ λόγος ὁ τοῦ Σταυροῦ τοῖς σωζομένοις ἡμῖν, δύναμις Θεοῦ ἐστίν; Γιὰ μᾶς ποῦ δοκιμάσαμε καὶ δοκιμάζομε συνεχῶς τὴν σωστικὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ στὸν ἑαυτὸν μας, ἡ ἀπάντησις σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα εἶναι πολὺ εὐκόλη. Ποιὸς ἦταν αὐτὸς ποῦ ἔπαθε στὸ σταυρὸ; Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἡ Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία (Α' Κορ. α' 24). Γιὰ ποῖον ἔπαθε, ἀπέθανε καὶ ἐτάφη; Γιὰ μᾶς, γιὰ νὰ νεκρώσῃ μὲ τὸ Σταυρὸ του τὰ πάθη μας, ποῦ μᾶς εἶχαν νεκρώσει, γιὰ νὰ πατήσῃ τὸν διάβολο ποῦ μᾶς εἶχε πατήσει, γιὰ νὰ συντρίψῃ τὸν Ἄδη ποῦ εἶχε κυριαρχήσει στοὺς ἀνθρώπους: γιὰ νὰ θανατώσῃ μὲ τὸ θάνατον τὸν θάνατό μας, γιὰ νὰ συμφιλιώσῃ ἡμᾶς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν Θεόν, καὶ ἀπὸ ἁμαρτωλοῦς νὰ μᾶς κἀνῃ δικαίους καὶ μὲ τὴν ἀνάστασίν Του νὰ δωρήσῃ εἰς ὅλους, ὅσοι πιστεύουν εἰς αὐτόν, ζωὴν αἰώνιον. Γι' αὐτὸ ὁ παντοδύναμος Θεὸς ὑπέμεινε καὶ ἀσθένειες καὶ παθήματα καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον κατὰ σάρκα, γιὰ νὰ θεραπεύσῃ τὶς ἀσθενείας μας — τῷ γὰρ μῶλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἰάθημεν (Ἦσ. νγ' 5) — γιὰ νὰ χαρίσῃ σὲ μᾶς ποῦ τὸν πιστεύομε δύναμιν ἀνίκητην στὸ πόλεμον μὲ τὴν ἁμαρτία, τοὺς δαίμονες, τοὺς πειρασμοὺς στοὺς διωγμοὺς καὶ τὰ μαρτύρια, γιὰ νὰ μεταβάλῃ τὸν θάνατό μας σὲ ὕπνον ἀναπαύσεως.

Κυττάχτε, πόση εἶναι ἡ δύναμις τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ στοὺς ἀποστόλους, τοὺς μάρτυρες, τοὺς χριστιανοὺς ἀσκητῆς! Μὲ τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ, ἐδίωξαν δαιμόνια, ἐθεράπευσαν ἀσθενείας, ἀφήρσαν τὴν δύναμιν τοῦ δηλητηρίου, συνέτριψαν εἰδῶλα, ἡμέρωσαν θηρία, μετέβαλαν τὴ φωτιά σὲ δροσερὸ ἄερα. Μὲ τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ ἀφώπλισαν ἐχθροὺς, χαλιναγώγησαν τὰ πάθη. Ὁ Σταυρὸς ἦταν πάντοτε ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ εἰς ὅλα τὰ μυστήρια, ὅπως καὶ μέχρι σήμερα εἶναι ἡ σφραγὶς καὶ θαυματοποιὸς δύναμις ὅλων τῶν μυστηρίων. Ὁ Σταυρὸς εἶναι ὁ ἅγια-

σμός του άέρα, του νερού, της γής, και όλων των στοιχείων της γής. Με αυτόν αγιάζονται τὰ σπίτια μας, τὰ χωράφια, τὰ λειβάδια, οί καρποί της γής. Ὁ Σταυρός κηρύσσει τήν ἔναρξη και αγιάζει και τόν πόλεμο με τούς ἐχθρούς της πίστεως και της πατρίδος. Με τὸ Σταυρὸ ἐνικήθησαν και οί ἀόρατοι και οί δρατοί ἐχθροί. Ὁ Σταυρός ἀπάλλαξε ἀπὸ τήν φρίκη τοῦ θανάτου. Ὁ Σταυρός ἀνέστησε τούς νεκρούς. Ὅταν ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ εὔρεθη ἀπὸ τήν ἀγία Βασίλισσα Ἑλένη και ἐτέθη ἐπάνω σὲ μιὰ ἄρρωστη ἐτοιμοθάνατη γυναίκα, αὐτὴ ἀμέσως ἔγινε ὑγιής και ὅταν ἐτέθη ἐπάνω σὲ ἕνα νεκρὸ αὐτὸς ἀνέζησε. Καί τώρα ὅλοι οί ἀληθινὰ πιστοὶ χριστιανοί, πὸν με πίστη και εὐλάβεια κάνουν τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ, δοκιμάζουν στὸν ἑαυτὸ τους τήν σωτήριο δύναμή του πολὺ συχνά. Με αὐτὸν θεραπεύονται ἀπὸ θλίψεις, πάθη και ἀσθένειες.

Ρωτήστε γιά τὴ δύναμη τοῦ Σταυροῦ ὅλους τούς εἰλικρινὰ πιστούς· τήν δοκιμάζουν καθημερινὰ στὸν ἑαυτὸ τους. Θὰ σὰς εἰποῦν, ὅτι ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ εἶναι γι' αὐτούς παντοτεινὴ πανήγυρις, παντοτεινὴ νίκη και χαρά. Ὅτι ἡ πίστη στὸν Ἐσταυρωμένο εἶναι ἡ ζωὴ τους, ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ ὄλες τις δυσκολίες της ζωῆς, ἡ δικαίωση, ὁ ἀγιασμός, ἡ διόρθωση της ζωῆς. Ὅτι ἡ σκέψη τοῦ Ἐσταυρωμένου εἶναι ἀχώριστη ἀπὸ τήν ἀναπνοὴ τους, γιατί εἶναι πάντοτε γι' αὐτούς ζωοποιός, χαροποιός, παρήγορος.

Ἄς προσπαθήσωμε νὰ εἰσδύσωμε βαθύτερα στὸ μυστήριο τοῦ Σταυροῦ, στὸ μυστήριο της ἀτελειώτης ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς, και νὰ ἀγαπήσωμε τὸν Θεὸν και τὸν πλησίον μας με ὄλην μας τὴν καρδιά. Ἄς μάθωμε τὴν ἀληθινὴ αὐταπάρνηση και ἄς νεκρώσωμε τὰ σαρκικὰ πάθη μας. Τότε θα μάθωμε ὅλοι μας ἐκ πείρας, ὅτι και γιά μᾶς ὁ Σταυρός εἶναι Θεοῦ δύναμις και Θεοῦ Σοφία. Ἄμην.

Μετὰφρασις Ἄρχιμ. ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΚΑΛΑΜΑΡΑ

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Τὸ Δ. Συμβούλιον τοῦ TAKE κατὰ τὴν συνεδρίασιν αὐτοῦ τῆς 9-1-1970, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, ἀπεφάσισε ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν ἀπὸ 1.1.1970 αὔξησιν τῶν συντάξεων τῶν κληρικῶν μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 3500 δρχ. κατὰ 15% τῶν ἀμέσων συνταξιούχων και 10% τῶν ἐμμέσων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν καθορισμὸν νέου κατωτάτου ὀρίου συντάξεων ἐκ δρχ. 1160 μηνιαίως.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΑΣ ΔΙΑ ΜΑΘΗΤΑΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Η ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΣΤΗ ΖΩΗ

Ὁ μέγας βασιλεὺς τῆς ἀρχαιότητος, ὁ Δαβίδ, ποὺ ἦταν συγχρόνως καὶ προφήτης καὶ σοφὸς ἄνθρωπος, ἀφοῦ οἱ περίφημοι Ψαλμοὶ του προκαλοῦν καὶ σήμερα τὸν θαυμασμό καὶ θεωροῦνται ἀπὸ τὰ καλύτερα μνημεῖα τῆς προχριστιανικῆς Γραμματείας, ἀπηύθυνε κάποτε πρὸς τὸν Θεὸ τὸ ἐξῆς ἐρώτημα: Κύριε, ἐν τίνι κατορθώσει νεώτερος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ;

Ἐρώτημα καυτὸ γιὰ κάθε νέο. Μὲ ποῖο τρόπο θὰ πετύχη στὴ ζωὴ του. Καὶ σὰς δὲν ἀπασχολεῖ αὐτὴ ἡ σκέψις; Ὅμως πόσοι δίνουν σωστὴ ἀπάντησι στὸ ἀγωνιώδες αὐτὸ ἐρώτημα; Οἱ πῶς πολλοὶ δὲν γνωρίζουν τὸ μυστικὸ τῆς ἐπιτυχίας στὴ ζωὴ. Παίρνουν λανθασμένη πορεία. Καὶ ναυγοῦν. Θύματα ἀξιοθρήνητα μιᾶς λανθασμένης περὶ ζωῆς ἀντιλήψεως. Μὰ ὁ Δαβίδ, μὲ τὴν πείρα ποὺ εἶχε τὴν μεγάλη καὶ τὴν σοφία του τὴν ξακουστή, φωτισμένος ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, δίνει ὁ ἴδιος τὴν ἀπάντησι: «Ἐν τῷ φυλάξασθαι τοὺς λόγους Σου». Μόνο μὲ τὴν τήρησι τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ.

*

Πολλοὶ ἴσως γελάσουν μὲ αὐτὸ ποὺ σὰς εἶπα. Λοιπόν, ἴσως σκεφθοῦν, μὲ τὸ Εὐαγγέλιο θὰ εὐδοκίμησουμε στὴ ζωὴ;

Λησμονᾶς σὲ ποιὸν αἰῶνα ζοῦμε; Στὴν ἐποχὴ μας τὴ διαστημική, μὲ τίς καταπληκτικὰς προόδους τῶν ἐπιστημῶν καὶ τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ, μὲ τίς τόσες προοδευτικὰς ἰδέες ποὺ κυριαρχοῦν, σὺ μᾶς μιᾶς γιὰ τήρησι τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ; Ἀναχρονιστικὰ πράγματα αὐτὰ ποὺ ἤλθες νὰ μᾶς πῆς.

Παιδιά μου, μὴ βιάζεσθε στὶς σκέψεις σας. Ξέρω τὴν ἐποχὴ μας. Κι' ἐγὼ μέσα σ' αὐτὴν ζῶ. Μὰ γιὰ κάμετε τὴν ὑπομονὴ νὰ μὲ ἀκούσετε καὶ νὰ παρακολουθήσετε τοὺς συλλογισμοὺς μου. Καὶ νὰ μοῦ πῆτε στὸ τέλος τίς τυχόν ἀντιρρήσεις σας.

*

Γιὰ ρίξτε μιὰ ματιὰ γύρω σας. Τὰ ψυχικὰ ἐρείπια στοὺς νέους ἀφθοοῦν. Τὰ ἠθικὰ ναυάγια δὲν ὑστεροῦν. Ἡ νεανικὴ ἐγκλημα-

τικότης ὀγκοῦται συνεχῶς καὶ περισσότερο. Οἱ φυλακὲς ἀνηλίκων εἶναι γεμάτες.

Ἀλήθεια, μὲ ξέσχισε τὴν καρδιά αὐτὸ πού εἶδα πρὸ καιροῦ πού πῆγα νὰ τοὺς μιλήσω. Νέοι 15-18 ἐτῶν. Ραγίζει ἡ καρδιά μου σὰν τὸ σκέφτομαι. Οἱ αὐτοκτονίες νέων εἶναι πάμπολλες, κυρίως στὶς ἄλλες χώρες. Τόσοι πολλοὶ ἀποτυχημένοι νέοι στὴ ζωὴ. Τὸ κρῖμα! Τόσοι καὶ τόσοι νέοι, μὲ ἀδειανὴ τὴν καρδιά, πού μολογοῦν τὸν στίχο τοῦ θλιβεροῦ ποιητῆ:

*Κι' ἐμεῖς γυρίζουμε στὴν τύχη
μόνοι μέσ' στὴν ἐρημιὰ
Σέροντας βαρειά τὴ θλίψη
πού ποτὲ δὲν θὰ μᾶς λείψη.*

*

Γιατί ὅλ' αὐτά; Τί λείπει; Ἡ μόρφωσις; Μὰ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ναυαγοὺς ἔχουν μόρφωσι. Θυμᾶμαι, μὲ πόνου ψυχῆς, ἓνα φοιτητὴ τῆς Ἰατρικῆς. Μονάκριβο παιδί εὐπόρου οἰκογενείας. Ἡὐτοκτόνησε πέρυσι στὴν Ἀθήνα γιὰ λόγους αἰσθηματικούς. Ναυαγὸς στὰ 22 του χρόνια, μὲ μόρφωσι καὶ λεπτά... Γιατὶ καὶ πολλοὶ ἀπ' τοὺς ναυαγοὺς εἶναι πλουσιόπαιδα. Δὲν τοὺς λείπει τὸ χρῆμα. Τί λείπει; Λείπει αὐτὸ πού ὁ πολυπείρος Δαβὶδ τονίζει. Ἄπουσιάζει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ.

Πολλοὶ νέοι δὲν διψοῦν γιὰ λόγος τοῦ Θεοῦ. Δὲν πᾶνε στὸ Κατηχητικό. Δὲν ἀκοῦν κηρύγματα. Δὲν διαβάζουν βιβλία θρησκευτικά. Κι' ἔτσι καὶ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ ἀγνοοῦν, καὶ δὲν τὸν ἐφαρμόζουν. Εἶναι ὀπαδοὶ τοῦ εὐκόλου βίου. Παρασυρμένοι ἀπὸ τὸ ὑλιστικὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς. Ἀπὸ διάφορα ἰδεολογικὰ ρεύματα ἀντιανθρωπιστικά. Καὶ μοιάζουν μὲ τὸν ἄμυαλο οἰκοδόμο πού ἔκτισε τὸ σπίτι του στὴν ἄμμο. Μὲ τὴν πρώτη πλημμύρα τοῦ γκερμίστηκε. Γι' αὐτὸ πολλοὶ νέοι σήμερα παρουσιάζουν θλιβερὸ καὶ ἀξιοθρήνητο κατάντημα. Μὲ ἄδεια τὴν ψυχὴ. Μὲ ἐπιπολαία τὴ σκέψι. Μὲ βίον πού ντρέπεσαι νὰ τὸν ἐξιστορήσης. Βουτηγμένοι στὴ λάσπη. Ἀποτυχημένοι.

Ὅμως σεῖς δὲν τοὺς ζηλεύετε αὐτούς. Ὅνειρεύεσθε ὅλοι ἓνα μέλλον λαμπρὸ καὶ πετυχημένο. Θέλετε ἀσφαλῶς τὸν ἑαυτὸ σας ἀνώτερο, ὠλοκληρωμένο, πραγματικὰ ἄνθρωπο.

Λοιπόν, ἓνας εἶναι ὁ δρόμος. Βάλτε πυξίδα τοῦ βίου σας τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ. Νὰ τὸν ἀκοῦτε μὲ λαχτάρια ὅπου τὸν βρίσκετε:

στό Κατηχητικό, στην ἐκκλησία, παντοῦ. Νά τὸν διαβάσετε μὲ ὄρεξι κάθε φορά πού ἔχετε μιὰ εὐκαιρία. Ἐκεῖ πού διαβάζεις διάφορα ἀνούσια καὶ ἐπιβλαβῆ περιοδικά, διάβασε τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ. Ὑπάρχουν, δόξα τῷ Θεῷ, στην πατρίδα μας ἀφθονα καλὰ καὶ οἰκοδομητικὰ βιβλία πού θὰ σᾶς μορφώσουν χριστιανικὰ τὴ ψυχή. Καὶ πάνω ἀπ' ὅλα προσπάθεια πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ.

*

Τότε θὰ ἀξιοποιήσετε τὶς γνώσεις πού παίρνετε στὸ Γυμνάσιο. Τότε θὰ ἀποκτήσετε ὠλοκληρωμένη μὴ μορφωσι πού θὰ ἀποβλέπη στην ὅλη ψυχοσωματικὴ σας ὄντοτητα. Ἡ μὴ μορφωσι τῆς καρδιάς, παράλληλα μὲ τὴ μὴ μορφωσι τοῦ νοῦ, δημιουργεῖ τοὺς ὠλοκληρωμένους ἀνθρώπους. Τότε θὰ γίνετε πραγματικὰ μεγάλοι, ὅπως τὸ θέλετε καὶ σεῖς καὶ ὅσοι σᾶς ἀγαποῦν. Θὰ πετύχετε στὴ ζωὴ. Θὰ δοξασθῆτε. Θὰ μεγαλοουργήσετε.

Παιδιά! Ἀλήθεια. Τί ὠραῖο πρᾶγμα νὰ γίνῃ τὸ ὄνειρο πραγματικότης. Ἀπὸ σᾶς ἐξαρτᾶται. Πᾶρτε τὸ σωστὸ δρόμο. Μακρὰ κάθε λοξοδρομίσμα. Λοιπόν, ἐμπρός! Μὴ λησμονήση κανεὶς τὸν Δαβὶδ. Τὴν συμβουλὴ του. Κοντὰ στὸ Θεὸ καὶ στὸν νόμο Του. Νά ὁ δρόμος πού ὀδηγεῖ ψηλά, μπροστά. Ἀκολουθήστε τον. Ἡ νίκη σᾶς περιμένει.

Ἄρχιμ. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ΚΑΡΟΥΣΟΣ

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Τὰ Γραφεῖα τῶν περιοδικῶν «**ΕΚΚΛΗΣΙΑ**», «**ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ**» καὶ «**ΘΕΟΛΟΓΙΑ**» μετεφέρθησαν εἰς τὸ μέγαρον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι (140). Παρακαλοῦνται οἱ ἀξιότιμοι συνεργάται καὶ συνδρομηταί, ὅπως ἐφεξῆς ἀποστέλλουν τὰς συνεργασίας των οἱ πρῶτοι καὶ τὰς συνδρομάς των οἱ δεῦτεροι εἰς τὴν διεύθυνσιν: Πρὸς τὸ περιοδικὸν «**ΕΚΚΛΗΣΙΑ**», ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆνας (140). Τηλ. 718-308.

«Θείας κοινωνοί φύσεως».

Η ΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΘΕΟΝ

Δ'. Η ΘΕΟΠΟΙΟΣ ΑΡΕΤΗ¹

Ἡ ἔνωσις μετὰ τὸν Θεὸν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὀλοκληρωθῆ ἔξω ἀπὸ τὴν προσευχήν. Ἡ προσευχὴ εἶναι προσωπικὴ σχέσις τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὸν Θεόν. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν στραφῆ πρὸς τὸν Θεὸν μετὰ τὴν ἴδια του τὴν θέλησιν καὶ μετὰ ὄλο του τὸν πόθο, δὲν μπορεῖ νὰ θεραπευθῆ, οὔτε νὰ ἐνωθῆ μετὰ Αὐτόν. Ἡ προσευχὴ ἀρχίζει μετὰ τὰ δάκρυα καὶ τὴν συντριβὴν καὶ καταλήγει εἰς τὴν ἀπάθειαν, εἰς τὴν κατάστασιν δηλαδὴ τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὰ πάθη. Ἡ προσευχὴ θέτει σὲ κίνησιν ὅλες τὰς ἀνθρώπινες προσπάθειας, ὀλοκληρῶν τὴν πνευματικὴν ζωὴν. Κάθε ἱερὸν σκίρτημα τῆς καρδιάς, κάθε ἀγνὸν συναίσθημα, κάθε σκέψις ποῦ στρέφεται εἰς τὸν Θεόν, κάθε ἀπασχόλησις τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιάς ἐν τῷ Θεῷ, κάθε πνευματικὴ ἔξαρσις καὶ κάθε πνευματικὴ ἐνέργεια καὶ κάθε πνευματικὴ μελέτη, ὅλα αὐτὰ περιέχονται μέσα εἰς τὸν ὅρον προσευχῆς. Ἀλλὰ καὶ κάθε ἐργασία, κάθε ἀπασχόλησις, κάθε ἀνθρώπινη ἐνέργεια, εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ προσευχὴ ἔτσι, ὥστε ἡ ὅλη ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου νὰ μεταβληθῆ εἰς μιὰ προσευχὴν.

Λέγει ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος· «Ἔθος ἦν τοῖς ἁγίοις πατράσιν πάσας τὰς ἀγαθὰς κινήσεις καὶ τὰς πνευματικὰς ἐργασίας εἰς τὴν προσευχὴν ὀνόματι προσαγορεύειν. Οὐ μόνον δὲ τούτοις, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς πεφωτισμένοις τῇ γνώσει, τὰς καλὰς ἐργασίας παρακλησίως τῇ προσευχῇ λογίζεσθαι εἶωθε, καὶ τούτου φανεροῦ ὄντος ὅτι ἕτερόν ἐστι προσευχὴ καὶ ἕτερά ἐστι τὰ ἐκτελούμενα πράγματα. Ἐνίοτε δὲ ταύτην τὴν λεγομένην πνευματικὴν προσευχὴν, ἐν τισιν ὁδῶν προσαγορεύουσι καὶ ἐν ἄλλοις γνώσιν· ἐν ἑτέροις δὲ, ὀπτασίαν νοεράν»². [Ἦταν συνήθεια στοὺς ἁγίους πατέρας νὰ χαρακτηρίζουν μετὰ τὸ ὄνομα τῆς προσευχῆς ὅλες τὰς ἀγαθὰς κινήσεις καὶ τὰς πνευματικὰς ἐργασίας. Ὅχι μόνον δὲ αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ φωτισμένοι μετὰ τὴν γνώσιν, τὰς καλὰς ἐργασίας συνήθιζαν νὰ τὰς λογαριάζουν δίπλα εἰς τὴν προσευχὴν. Ἰπῆρχε δὲ αὐτὴ

1. V. Lossky, ἔ. ἀ. σ. 244-251. Ἁ. Θεοδώρου, ἔ. ἀ. σ. 161-164. Γ. Μαντζαρίδου, ἔ. ἀ. σ. 87-91.

2. ἔ. ἀ. Λόγος λβ' σ. 136.

ἢ ἀντίληψις, ἐνῶ εἶναι φανερό ὅτι ἄλλο εἶναι ἢ προσευχή καὶ ἄλλο τὰ ἐκτελούμενα ἔργα. Μερικὲς φορές κι' αὐτὴ τὴν λεγομένην πνευματικὴν προσευχήν, ἄλλοι τὴν ἀποκαλοῦν ὁδὸ κι' ἄλλοι γινῶσι. "Ἄλλοι δὲ τὴν λέγουν νοερά ὀπτασία].

Ὁ Ὁριγένης ὑποστηρίζει ὅτι ἡ προσευχή ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν συνηθισμένην προσευχήν καὶ ἀπὸ τὴν κατὰ Χριστὸν διαγωγὴν τοῦ πιστοῦ. Ὁλόκληρη ἡ ζωὴ τοῦ ἁγίου εἶναι μία μεγάλη προσευχή. Τμημα αὐτῆς τῆς προσευχῆς εἶναι ἡ συνήθως ὀνομαζομένη προσευχή, ἡ ὁποία πρέπει νὰ γίνεται τουλάχιστο τρεῖς φορές τὴν ἡμέραν: «Ὁὕτω γὰρ μόνως τὸ ἄδιαλείπτως προσεύχεσθαι» ἐκδέξασθαι δυνάμεθα ὡς δυνατόν ὄν εἰρημένον, εἰ πάντα τὸν βίον τοῦ ἁγίου μίαν συναπτομένην μεγάλην εἴπομεν εὐχὴν· ἥς εὐχῆς μέρος ἐστὶ καὶ ἡ συνήθως ὀνομαζομένη εὐχή, οὐκ ἔλαττον τοῦ τοῖς ἐκάστης ἡμέρας ἐπιτελεῖσθαι ὀφείλουσα»³. "Ἄλλοι ὑποστηρίζουν τὴν ἀδιάκοπο ἄσκησίν τῆς. Ὁ Μ. Βασίλειος λέγει ὅτι «προσευχῆς καιρὸς ἔστω ἅπας ὁ βίος»⁴.

Τὴν προσευχὴν οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας τὴν ἀποκαλοῦν «συνουσίαν καὶ ἔνωσιν ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ», «κόσμον ὄρατοῦ καὶ ἀοράτου ἁλλοτριώσιν» (Ἰωάννης τῆς Κλίμακος), «ὀμιλίαν νοῦ πρὸς Θεόν», «ἀνάβασιν νοῦ πρὸς Θεόν», «ἀπαθῆ ἔξιν, ἔρωτι ἀκροτάτῳ εἰς ὕψος νοητὸν ἀρπάζουσιν τὸν φιλόσοφον καὶ πνευματικὸν νοῦν», «νοῦ πνευματικοῦ τροφήν», «πραότητος καὶ ἀοργησίας βλάστημα», «χαρᾶς καὶ εὐχαριστίας πρόβλημα», «λύπης καὶ ἀθυμίας ἀλέξιμα» (ἁ γ. Νεῖλος). Ὁ ἁγ. Γρηγόριος ὁ Πάλαμας χαρακτηρίζει τὴν προσευχὴν ὡς «θεοποιὸν ἀρετήν». Κατὰ τὸν ἴδιο ἅγιο, ἡ προσευχή εἶναι προπαρασκευαστικὸ μέσο τῆς θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ ποὺ γίνεται μετὰ τὴν ἀδιάλειπτην προσευχὴν, θὰ μπορούσε νὰ ὀνομασθῆ καὶ ἐνοίκησις τοῦ Θεοῦ μέσα στὸν ἄνθρωπο «ὡς ἐπιτηδειότητα παρεχομένη πρὸς ὑποδοχὴν καὶ διὰ τῆς διηρηκοῦς αἰτήσεως προξενούσα τὴν ἐνοίκησιν ἐκείνην»⁵.

Ἡ προσευχή δὲν εἶναι μία μαγικὴ μέθοδος ἐξαναγκασμοῦ τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἓνας πνευματικὸς τρόπος ἀνυψώσεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν. «Τοιαύτη γὰρ ἡ τῆς προσευχῆς φύσις· ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν ἀνάγει τὸν ἄνθρωπον, καὶ πᾶν ἐπουράνιον ὑπερβάσα καὶ ὄνομα καὶ ὕψωμα καὶ ἀξίωμα, αὐτῷ παρίστησι τοῦτον τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ» (ἁ γ. Γρηγόριος Πάλαμας). [Αὐτὴ εἶναι ἡ

3. Περὶ εὐχῆς PG 11, 452 CD.

4. Λόγος ἀσκητικὸς 4, PG 31,877 A.

5. Ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἡσυχάζόντων 3, 1, 27, Χρήστου, τόμ. Α', σ. 639.

6. Ὁμιλία 2, PG 151, 20C.

κτικῶς καὶ τὰ μαθήματα τῶν Κατηχητικῶν μας Σχολείων. Λέγεται δὲ ὅτι ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀναφερομένων μαθητῶν καὶ μαθητριῶν μόνον τὸ ἕμισυ παρηκολούθησεν τακτικῶς. Πάντως ἔχει παρατηρηθῆ ὅτι εἰς πλεῖστα Κατηχητικά Σχολεῖα τῶν Ἀθηνῶν ὁ ἀριθμὸς τῶν τακτικῶς παρακολουθούντων εἶναι συνήθως τὸ ἕμισυ τῶν ἐγγραφομένων παιδιῶν.

Τ' ἀνωτέρω ἀποδεικνύουν ὅτι τὰ Κατηχητικά μας Σχολεῖα δὲν κατώρθωσαν νὰ προσελκύσουν τὰ παιδιά μας, παρ' ὅλον τὸν μόχθον τῶν Κυριῶν τῶν Ἐφορευτικῶν μας Ἐπιτροπῶν. Σημαίνει ἀκόμη ὅτι τὰ Κατηχητικά Σχολεῖα ἔχουν ἄμεσον ἀνάγκην ἀναδιοργανώσεως.

6. Ἀνάγκη νέου προβληματισμοῦ.

Λέγεται πολλάκις ὅτι ἡ νεολαία μας ἔχει ἐκφύγει τῆς ὀρθῆς ὁδοῦ, ὅτι ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὴν ἠθικὴν ζωὴν καὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὅτι αὐτὸ κυρίως ἀποτελεῖ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν μένει μακρὰν τοῦ Κατηχητικοῦ.

Σχετικῶς μὲ τὸ θέμα αὐτὸ ἐπραγματοποίησα εἰς μίαν ἐνορίαν τῶν Ἀθηνῶν, ἣ ὁποία παρουσίαζεν τὴν ἰδίαν περίπου εἰκόνα μὲ τὴν ἰδικὴν μας ἐνορίαν, μίαν μικρὰν ἔρευναν. Ἡ ἔρευνα αὐτὴ ἀπέδειξεν, ὅτι ὑπῆρχον εἰς τὴν ἐνορίαν αὐτὴν μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι, ἰδίως τῶν ἀνωτέρων γυμνασιακῶν τάξεων, μὲ ἀρίστην ἐπίδοσιν εἰς τὰ μαθήματά των, ὑποδείγματα ἡθους καὶ διαγωγῆς, οἱ ὅποιοι δὲν ἐφοίτουν εἰς τὰ Κατηχητικά Σχολεῖα. Τοῦτο δὲ διότι ἡ πνευματικὴ καλλιέργεια καὶ ἡ ὠριμότης τῶν παιδιῶν αὐτῶν ἦτο τοιαύτη, ὥστε δὲν ἠσθάνοντο ἱκανοποίησιν εἰς τὸ Κατηχητικόν.

Δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ ὑποστηρίζωμεν ὅτι ἡ νεότης ἔχει σήμερον ἐκφύγει τῆς ὀρθῆς ὁδοῦ καὶ ὅτι δὲν προσελκύεται εἰς τὸ Κατηχητικὸν Σχολεῖον. Τὸ θέμα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τίθεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ σημερινὴ νεότης ἐπωμίζεται μεγαλύτερον σταυρὸν ἀπὸ τὴν νεότητα τῆς χθές. Τὸ ἦθος τῆς καὶ ἡ ἐσωτερικὴ τῆς συγκρότησις δοκιμάζονται εἰς τὸ πῦρ τοῦ συγχρόνου μηχανοποιημένου καὶ ἐκκοσμιευμένου τρόπου ζωῆς. Εἰς μίαν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξαφανίζονται σχεδὸν αἱ ἀποστάσεις καὶ ὁ γεωκεντρικὸς τρόπος τῆς σκέψεως, εἰς μίαν ἐποχὴν ἀλληλοσυγκρουομένων ρευμάτων καὶ ἰδεῶν, ὁ νέος ἀγωνίζεται νὰ εὔρη τὴν πνευματικὴν του ὑπόστασιν καὶ ἰσορροπίαν. Ἀναζητεῖ τὸν Θεὸν ὑπὸ τελείως διαφορετικὰς συνθήκας καὶ προϋποθέσεις. Εἶναι λοιπὸν φυσικὸν νὰ κινουῦνται οἱ νέοι σήμερον εἰς διαφορετικὴν σφαῖραν ζωῆς, νὰ ἀντιμετωπίζουσιν

νέα προβλήματα, ν' αναζητοῦν νέους τρόπους ἐκδηλώσεως τῆς πνευματικῆς των ζωῆς. Ὁ ἰδικός μας ρόλος εἶναι νὰ βοηθήσωμεν τὴν νεότητα νὰ ὑποστῇ νικηφόρως τὴν δοκιμασίαν αὐτὴν.

Εἶναι οὐτοπιστικὸν καὶ καταδικασμένον εἰς ἀποτυχίαν, ἀλλὰ, θὰ ἔλεγον, καὶ ἐπικίνδυνον νὰ προσπαθῶμεν νὰ μεταφέρωμεν τὴν νεότητα εἰς μίαν κοινωνίαν, ἢ ὁποία δὲν ὑφίσταται πλέον. Νὰ προσπαθῶμεν νὰ ἀπομακρύνωμεν τοὺς νέους μας ἀπὸ τὸ πῦρ τῆς δοκιμασίας, δηλαδὴ ἀπὸ τὸν προβληματισμὸν καὶ νὰ ἀφαιρέσωμεν ἀπ' αὐτοὺς τὸ δικαίωμα νὰ λάβουν θέσιν εἰς τὰ σύγχρονα προβλήματα. Εἰς τὰ προβλήματα, ποὺ ἀνησυχοῦν καὶ συγκλονίζουσι τοὺς νέους, ἔστω καὶ ἐὰν ἡμεῖς δὲν τὰ ἀντιλαμβανώμεθα.

Ἐν πρώτοις πρέπει νὰ κατανοήσωμεν ὅτι τὰ προβλήματα τῆς νεότητος τῆς χθὲς παρουσιάζονται εἰς τὴν νεότητα τῆς σήμερον ὑπὸ μίαν νέαν μορφήν. Ὅτι ἀκόμη ἢ νεότης τῆς σήμερον ἐκτὸς τῶν προβλημάτων αὐτῶν, γνωρίζει καὶ ἄλλα προβλήματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν σχεδὸν καμμίαν σχέσιν πρὸς τὰ προβλήματα τῶν ἰδικῶν μας νεανικῶν χρόνων. Πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι οἱ νέοι μας σήμερον εἶναι ἠναγκασμένοι νὰ ζήσουν καὶ πρέπει νὰ ζήσουν σήμερον καὶ ὄχι χθὲς. Ὅτι οἱ νέοι μας σήμερον, εἴτε τὸ θέλομεν εἴτε δὲν τὸ θέλομεν, σκέπτονται διαφορετικὰ ἀπὸ ὅ,τι ἐσκεπτόμεθα ἡμεῖς εἰς τὴν ἡλικίαν των. Ὅτι εἶναι ὄχι μόνον ἐσφαλμένον, ἀλλὰ καὶ ἄδικον νὰ θέλωμεν νὰ τοὺς ἀπομακρύνωμεν ἀπὸ τὸ σήμερον καὶ νὰ τοὺς μεταφέρωμεν εἰς τὸ χθὲς.

(Συνεχίζεται)

Πρωτοπρ. Δρ. Α. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Ἀποφάσει τῆς Ἐποπτικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς (Πρακτικὸν τῆς 23/1/69) ἅπαντες οἱ Ἱ. Ναοὶ τῆς Χώρας εἰς τοὺς ὁποίους ἀπεστέλλετο ἡ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» δὲν θὰ λαμβάνωσιν εἰς τὸ ἐξῆς φύλλον καθ' ὑποχρέωσιν. Οἱ Πρόεδροι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων ἐκάστου Ἱ. Ναοῦ, ἐφ' ὅσον ἐπιθυμοῦν νὰ συνεχισθῇ ἡ ἀποστολὴ διὰ νὰ ἔχωσι τὴν σειρὰν τῶν τόμων τοῦ Περιδικοῦ εἰς τὰς Βιβλιοθήκας τῶν Ἱ. Ναων, παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο ἐγγράφως, συναποστέλλοντες καὶ τὴν ἐξ 100 δραχμῶν ἐτησίαν συνδρομήν, ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου, Ἀθῆναι (140), Περιδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

«ΠΟΡΕΥΘΕΝΤΕΣ ΜΑΘΗΤΕΥΣΑΤΕ ΠΑΝΤΑ ΤΑ ἔΘΝΗ»

(Ματθ. 28-19)

Μια ἐντολή τοῦ Χριστοῦ, σήμερα, ξεχασμένη· κι' ὅμως ἀπὸ τίς πιδό σημαντικές. Ἡ ἱστορική ζωὴ τοῦ Χριστοῦ κλείνει ἀκριβῶς μ' αὐτὴν τὴν παραγγελία πρὸς τοὺς μαθητάς Του· «νὰ πορευθοῦν, γιὰ νὰ μαθητεύσουν ὅλα τὰ ἔθνη» καὶ τίς φυλές τῆς γῆς στὴν νέα ἀλήθεια, πού δίνεται ὡς Φῶς, ὡς Ὁδὸς καὶ ὡς Ζωὴ» στοὺς ἀνθρώπους. Γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ἱστορία ἡ ἔλευσις τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἓνα μεγάλο ξάφνιασμα, ἡ κάθετος κάθοδος τοῦ Θεοῦ, ἡ νέα ἀποκάλυψις, πού τέμνει τὴν Ἱστορία στὰ δύο, στὸ πρὶν καὶ στὸ μετὰ, στὸ παλαιὸ καὶ στὸ νέο. Ἀπὸ τότε ἀρχίζει ὁ νέος αἰώνας, ἡ νέα δημιουργία· πλάθεται ὁ νέος ἄνθρωπος, «ὁ κατὰ Χριστόν», πού περιπατεῖ «ἐν καινότητι ζωῆς».

Κι' ὅμως 2.000 τώρα χρόνια ὅλα τὰ ἔθνη κι' οἱ φυλές τῆς γῆς δὲν ἄκουσαν γι' αὐτὸ τὸ νέο, δὲν φώτισε τὸν δρόμο τους τὸ Φῶς, δὲν γεύθηκαν τοὺς καρποὺς αὐτῆς τῆς νέας ζωῆς. Γιατί; «Πῶς ὅμως θὰ ἐπίστευαν», τὰ ἔθνη καὶ οἱ φυλές, «χωρὶς ν' ἀκούσουν» νὰ τοὺς κηρύσσεται τὸ Χριστιανικὸ μῆνυμα, ἡ ἀκόμα «πῶς θὰ ἄκουγαν χωρὶς νὰ ὑπάρχει κήρυκας» γι' αὐτό; διερωτᾶται τραγικὰ ὁ συγγραφέας τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς. Αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα πού ἐτέθησαν στὴν ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν τίθενται καὶ σὲ μᾶς τοὺς Χριστιανοὺς τοῦ 20οῦ αἰῶνος σὰν μιὰ ὑπενθύμισις τῆς μεγάλης λησμονημένης ἐντολῆς, πού σημαίνει πορεία καὶ μαθητεία.

Ἡ Χριστιανικὴ ζωὴ δὲν εἶναι στασιμότητα, μὰ πορεία, πρῶτα μέσα στὶς ἀτραποὺς τῆς ἱστορίας. Πορεία γιὰ συνάντησι, τὴν μεγάλη συνάντησι τοῦ Θεοῦ μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Τὸ Χριστιανικὸ μῆνυμα δὲν μπορεῖ νὰ νοηθῆ μόνον σὰν ἓνα μάθημα μέσα στὶς ζεστές μας αἰθούσες ἢ σὰν ἓνα κήρυγμα κάτω ἀπὸ τοὺς ὡραίους ζωγραφιστοὺς μας θόλους τῶν ἐκκλησιῶν· «μὰ ἄμβων εἶναι καὶ τὸ κάθε μονοπάτι, ἡ κάθε ἀπόμακρη καὶ ταπεινὴ καρδιά», ὅπως λέγει ὁ ποιητής. Ἰστερα εἶναι μιὰ πορεία μαθητείας, ἐμπειριῶν, ἐσωτερικῆς «περιπετείας». Κι' ὁ Χριστιανὸς ἄνθρωπος, ἰδίαιτερα ὁ Χριστιανὸς νέος ἄνθρωπος πού δὲν πλουτίζεται μὲ τὴν ἐμπειρία τῆς πνευματικῆς αὐτῆς περιπέτειας, τῆς μαθητείας νὰ γνωρίσῃ, ν' ἀκούσῃ καὶ νὰ πῆ, σὰν μιὰ ἀδιάκοπη πορεία ζωῆς, ζῆ στὴν στασιμότητα, προγεύεται τὸν θάνατο. «Οὐκ ἔχομεν ὧδε

μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν» εἶναι ἡ αἰώνια ἡχὴ αὐτῆς τῆς πορείας μας γιὰ νὰ ἐπιστρέψουμε στὸ σπίτι μας, στὸ Θεό. Εἶναι ἡ αἰώνια πορεία τοῦ Ὀδυσσεά τῆς Ἱστορίας μας γιὰ νὰ ἐπιστρέψῃ στὴν Ἰθάκη του. Κι' ἡ πορεία αὐτὴ περνάει ἀπὸ χῶρες μακρυνές, ἀπὸ λαοὺς καὶ φυλὲς σὰν πρόσκλησι γιὰ συμμετοχὴ στὴν χαρὰ τῆς μεγάλης ἐπιστροφῆς. Μόνον σὰν πορεία μετανοίας κι' ἐπιστροφῆς, ποὺ σημαίνει μαθητεία ὅλων τῶν λαῶν τῆς γῆς, καταξιώνεται ὁ Χριστιανισμὸς καὶ οἱ Χριστιανικὲς ἐκκλησίες μέσα στὴν Ἱστορία. Μόνον σὰν μιὰ διαμαρτυρία στὴν ἐγωϊστικὴ καὶ παράφρονα ἐποχὴ μας, μὲ τὸ κήρυγμα γιὰ μετάνοια κι' ἐπιστροφή ὅλων τῶν λαῶν τῆς γῆς, μπορεῖ νὰ δώσῃ, σήμερα, τὸ ἱστορικὸ της παρῶν καὶ ἡ Ὁρθοδοξία μας. Διότι «εὐδόκησεν ὁ Θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος σωῶσαι τοὺς πιστεύοντας». Ἄλλος δρόμος νὰ καταξιωθῇ καὶ νὰ σωθῇ ἡ Ἱστορία δὲν ὑπάρχει, παρὰ μόνον νὰ κηρυχθῇ ὁ Χριστὸς εἰς «πάντα τὰ ἔθνη». Αὐτὸς εἶναι ὁ μοναδικὸς δρόμος, «ἡ ὁδός» γιὰ νὰ πορευθῇ σωστὰ καὶ ἡ Ἐκκλησία μας.

Πράγματι αὐτὸς ἦταν ὁ δρόμος τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ μὲ συνέπεια πορεύτηκε ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή ποὺ ἄκουσε ἐκεῖνο τὸ «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη». Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ πρῶτοι, ὕστερα ἀπὸ τὶς δυνατὲς ἐμπειρίες τῆς καινούργιας ζωῆς καὶ βεβαιωμένοι γιὰ τὴν ἀνατολὴ τῆς νέας ἱστορικῆς πραγματικότητος τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀποτολμοῦν τὸ γκρέμισμα τῶν ἐθνικῶν θρησκευτικῶν συνόρων καὶ τὴν διάδοσι τῆς εὐαγγελικῆς πίστεως σὲ οἰκουμενικὲς καὶ παγκόσμιες διαστάσεις. Τὸ κήρυγμα τῶν πρώτων Ἀποστόλων δὲν ἀπευθύνεται μόνον στοὺς ἐθνικοὺς Ἰουδαίους μὰ «στοὺς Πάρθους καὶ στοὺς Μήδους, στοὺς Ἑλαμίτας καὶ στοὺς κατοικοῦντας τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Ἰουδαίαν καὶ τὴν Καππαδοκίαν, τὸν Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, τὴν Φρυγίαν καὶ τὴν Παμφυλίαν, τὴν Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης καὶ τῆς Κυρήνης». Τὸ Χριστιανικὸ μῆνυμα ἐκφράζεται στὶς γλῶσσες «τῶν Ῥωμαίων, τῶν Κρητῶν, τῶν Ἀράβων καὶ τῶν Ἑλλήνων». Ἀπὸ τὴν κοσμοκρατεία Ῥώμῃ στὴν Δύσι μὲ τὸν Ἀποστ. Πέτρο, ἀπὸ τὴν γηραιὰ Ἰνδία στὴν Ἀνατολή, μὲ τὸν Ἀποστ. Θωμᾶ, «ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς» μὲ τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους, ἐξαπλοῦται ἡ νέα σαγήνη τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὴν τὴν παράδοσιν μεταφέρουν ὡς ἀγίαν δᾶδα μέσα στὴν ἱστορικὴ τους πορεία οἱ Πατέρες τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησίας «ζήλω θεῖου πυρπολούμενοι». Μὲ τὸν ἱερὸ Χρυσόστομο στὶς κατοπιεὲς τῶν βαρβαρικῶν φυλῶν τῆς Κουκουσοῦ ἀνοίγει ἡ μεγάλη Βυζαντινὴ ἱεραποστολικὴ παράδοσι ποὺ κλείνει μὲ τὶς σπάνιες μορφὲς ἱεραποστολικῆς δραστηριότητος καὶ δημιουργοῦς τοῦ σλαυ-

κοῦ πολιτισμοῦ τὸν Κύριλλο καὶ τὸν Μεθόδιο, τοὺς Θεσσαλονικεῖς ἀδελφούς. Τοῦ Χριστιανισμοῦ «ἡ Ὁδὸς» διασχίζει τὴν Ἀρμενίαν, τὴν Περσίαν καὶ τὴν Ἀβησσυνίαν, τὴν Σερβίαν, Κροατίαν, Βουλγαρίαν καὶ Ρουμανίαν, τὴν Βοημίαν, Οὐγγαρίαν καὶ ἀπέραντον Ρωσσίαν. Κάθε φορὰ πού στὸ ἱστορικό προσκόνιο ἐμφανίζονται νέοι λαοὶ ὁ Χριστιανισμὸς ἔρχεται νὰ δώσῃ τὸ πνευματικό του «παρὼν» καὶ νὰ προσφέρῃ τὸν «Ἄρτον Ζωῆς», γιὰ νὰ προλάβῃ τὴν χρεωκοπίαν τῆς Ἱστορίας καὶ τὸν θάνατον τῶν πολιτισμῶν ἐξ αἰτίας πνευματικοῦ λιμοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία μὲ συνέπεια «πορεύεται» στὰ ἔθνη ἔστω καὶ ἂν στὸ διάβα τῆς τὸ κακὸ ἐναντιώνεται καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἡ αἱματηρὴ ἱστορία τοῦ Γολγοθᾶ. Ἡ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μιὰ μαρτυρικὴ ἱστορία οἰκοδομῶντας τοὺς βωμοὺς τῆς πάνω στοὺς τάφους τῶν μαρτύρων, πού σὰν δείκτες ὑψοῦνται στὴν ἱεραποστολικὴ πορεία. Ἔτσι ἡ πτώσις τῆς Βασιλεύουσας δὲν σημαίνει σταματημὸ, ἀπλῶς εἶναι ἓνας ἀκόμη δείκτης γιὰ νὰ ἀντιληφθοῦμε τὰ νέα σημεῖα ὅπου ἡ σκληρὴ παγανιστικὴ κρούστα ἔσπασε καὶ δημιουργήθηκαν οἱ νέες πηγές. Τὰ κεφαλάρια ἀνοίχτηκαν αὐτὴν τὴν φορὰ στὶς ἀχανεῖς καὶ ἀφιλόξενες στέπες τῆς Σιβηρίας. Τὸ «ὔδωρ τὸ ζῶν» ἀρδεύει ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὸν Βορρᾶ τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ δρόμος ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ Κίεβο, περνᾷ ἀπὸ τὴν Μόσχα καὶ φθάνει στὸ Ἀλτάι, τὴν Δαουρίαν, τὴν ἀνατολικὴν περιοχὴ τῆς Σιβηρίας, στὶς ἀκτὲς τῆς Καμτσάκας. Καὶ ποῖος θὰ φανταζόταν ὅτι μέσα στὸν 19ον αἰ. ἡ Ὀρθόδοξος μαρτυρικὴ ἱεραποστολὴ θὰ ἔκανε τὸ μεγάλο ἄλμα ἀπὸ τὴν Ὀρθόδοξον Χριστιανικὴν Ρωσσίαν ν' ἀγγίξῃ τὰ κράσπεδα τοῦ συγχρόνου κόσμου καὶ νὰ ὑψώσῃ τοὺς ἄμβωνές τῆς στὴν παγωμένη Ἀλάσκα καὶ στὶς χῶρες τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ, τὴν Κορέα καὶ τὴν Ἰαπωνία.

Ὅμως ὅπως τὸ 1453, μὲ τὴν δυναμικὴ ἐμφάνισι τῶν ἀλλοθρήσκων Μωαμεθανικῶν φυλῶν καὶ τὸ τέλος τοῦ Βυζαντίου, ἔκλεισε ὁ δρόμος τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς ἱεραποστολῆς, ἔτσι καὶ τὸ 1917, μὲ τὴν ἐγκαθίδρυσι τοῦ ἀθέου κομμουνισμοῦ, ἔκλεισε καὶ ὁ δρόμος τῆς Ὀρθοδόξου Ρωσσικῆς ἱεραποστολῆς. Ὁ εἰκοστὸς αἰώνας μᾶς εὐρίσκει μὲ δρόμους κλειστούς. «Ἡ Ὀρθόδοξος ἱεραποστολὴ ἐσίγησεν εἰς ὅλα τὰ μέτωπα».

Καὶ τώρα μπροστὰ μας προβάλλει τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τῆς Ὀρθοδόξου ἱεραποστολῆς. Ἐνα σημεῖο πού ἀγγίζει καὶ τὸν βαθμὸ ἱστορικῆς συνεπειᾶς τῆς Ἐκκλησίας μας ἐναντι τῆς μεγάλης ἐντολῆς γιὰ τὸν εὐαγγελισμό τῶν ἐθνῶν καὶ τῆς συνεχίσεως τῆς λαμπρῆς καὶ μαρτυρικῆς πορείας, πού ἀναφέραμε. Ἡ πτώσις τοῦ Βυζαντίου εὐρῆκε εὐτυχῶς ὄριμη κι' ἐρηργοῦσα τὴν ἱεραποστολι-

κή συνείδησι στήν Ὁρθόδοξο τότε Ρωσσία. Ἡ δοκιμασία ὅμως τῆς Ρωσσικῆς Ὁρθοδοξίας εὐρῆκε ἀνέτοιμη καὶ ἀνώριμη τὴν Ἐκκλησία μας νὰ πάρῃ ἐκ νέου τὴν σκυτάλη τοῦ ἱεραποστολικοῦ ιδεώδους. Κι' εἴμαστε ἡ μόνη Ὁρθόδοξος χώρα ἐλευθέρη! Ἔτσι ὁ δρόμος τῆς Ὁρθοδόξου ἱεραποστολῆς ἔκλεισε σὲ μιὰ ἐποχὴ ἰδιαίτερος κρίσιμη καὶ κατάλληλη, ὄχι μόνον γιὰ ἀπλᾶ ἱεραποστολικά ἀνοίγματα, ἀλλὰ γιὰ μεγάλες ἐξορμήσεις, ὅπως συνέβη μὲ τὰ γιγάντεια δυτικά ἱεραποστολικά τάγματα.

Ἡ Βυζαντινὴ παράδοσίς μας, ὕστερα ἀπὸ 150 περίπου χρόνια ἐλευθέρου ἐθνικοῦ βίου, εἶναι ἕνας διαρκῆς ἔλεγχος καὶ μιὰ ἀδιάκοπη ὑπενθύμισις στήν Ἐκκλησία μας γιὰ τὴν λησμονημένη ἐντολή.

«Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη». Ἡ ἡχὴ αὐτῆ, ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων, ἄρχισε ν' ἀναδύεται στήν φριχτὴ μας ἱεραποστολικὴ σιγή. Ὁ Θεός, ὁ Ὅποιος «ἕως ἄρτι ἐργάζεται», πραγματοποιεῖ στὶς ἡμέρες μας ἕνα μεγάλο θαῦμα, τὸ θαῦμα τῆς ἀναστάσεως στήν συνείδησι τῆς Ἐκκλησίας μας τῆς ἱεραποστολικῆς ὑπακοῆς. Ἡ Ὁρθόδοξος ἱεραποστολικὴ ὁδὸς ἀνοίγει, τολμῶ νὰ πῶ πῶς ἤδη ἔχει ἀνοίξει καὶ περιμένει τοὺς νέους ἀποστόλους νὰ τὴν διαβοῦν. Μέσα στὶς δυὸ τελευταῖες δεκαετίες ἡ προεργασία ἔκανε σαφεῖς καὶ τίς νέες κατευθύνσεις γιὰ μιὰ ζωντανὴ πορεία. Ὁ δρόμος τῆς Ὁρθοδόξου ἱεραποστολῆς, στὶς ἀρχῆς τοῦ αἰῶνος μας, εἶχε σταματήσει στήν Ἀλάσκα, στήν Ἰαπωνία καὶ στήν Κορέα. Καὶ τώρα προστίθεται καὶ ἡ νέα τέταρτη κατεύθυνσις, ἡ πιὸ ἐπείγουσα κι' ἡ πιὸ ζωτικὴ, ἡ ὁδὸς τῆς Ὁρθοδοξίας γιὰ τὴν μαύρη ἡπειρο τῆς Ἀφρικῆς.

Τὸ ἄρθρον αὐτὸ δὲν ἔχει κανένα προπαγανδιστικὸ σκοπὸ κι' οὔτε ἀποσκοπεῖ νὰ προσελκύσῃ νέους ἀνθρώπους στὶς ἱεραποστολικὰς τάξεις. Ἀπλῶς γίνεται σὰν μιὰ ἐνημέρωσις ὅλων μας γιὰ τίς νέες ἱστορικὲς δυνατότητες ποὺ ἀνοίγονται μπροστὰ στήν Ἐκκλησία μας, τῆς ὁποίας μέλη εἴμαστε καὶ ἐμεῖς. Καὶ ἴσως ὁ δρόμος τῆς ἱεραποστολῆς νὰ εἶναι μιὰ μοναδικὴ εὐκαιρία γιὰ τὴν μελλοντικὴ καταξίωσί μας καὶ ὡς Ἔθνους καὶ ὡς Ἐκκλησίας.

Οἱ τέσσαρες κατευθύνσεις ἱεραποστολῆς ποὺ ἀνοίχτηκαν στὴ Ὁρθόδοξο πίστι παρουσιάζουν τὴν ἐξῆς μορφή:

1) Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἀλάσκας ἰδρύθηκε στὰ τέλη τοῦ προηγούμενου αἰῶνος ἀπὸ Ρώσους ἱεραποστόλους. Οἱ πρῶτοι ψαράδες καὶ κυνηγοὶ γουναρικῶν πιστοὶ μὲ ζῆλο ἀγκάλιασαν τὴν Ἐκκλησία καὶ παρὰ τίς ἀφάνταστες δυσκολίες μπόρεσαν μόνον τοὺς σχεδὸν νὰ διατηρηθοῦν ὡς τὰ σήμερα. «Ἦδη ἡ Ἀλάσκα ἀριθμεῖ

966 Ἱεροῦς Ναοὺς. Δυστυχῶς ὅμως ὁ ἀριθμὸς τῶν ἱερῶν εἶναι ἀκόμη μικρός... Τὸ κύριο πρόβλημα τῆς Ἀλάσκας εἶναι ἡ ἔλλειψις ἐπαρκῶν καὶ ἱκανῶν ἱεραποστόλων».

2) Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἰαπωνίας εἶναι μιὰ Ἐκκλησία μὲ ἰσχυρὰ θεμέλια, πού ἄντεξε στὸ πλῆθος τῶν ἐθνικῶν καὶ ἱστορικῶν δεινῶν. Ἰδρύθηκε πιθανῶς στὶς ἀρχές τοῦ αἰῶνος μας. Σήμερα ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀριθμεῖ περὶ τὶς 30.000 πιστοὺς, μὲ 45 Ἱεροῦς Ναοὺς καὶ 5 Ἱεραποστολικά Κέντρα.

3) Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Κορέας, ἡ ὁποία στὴν ἀρχὴ ἰδρύθηκε ἀπὸ τὶς Ρωσικὲς ἱεραποστολές περὶ τὸ 1910, κινδύνεψε ν' ἀφανισθῇ. Τὸ Ἑλληνικὸ ὅμως Ἐκστρατευτικὸ Σῶμα, κτίζοντας καὶ πάλι τὸν Ὀρθόδοξο κατεστραμμένο Ἴ. Ναὸ τῆς Σεοῦλ βοήθησε στὴν συγκέντρωσι τῶν διεσκορπισμένων πιστῶν. Σήμερα ἡ Ἐκκλησία ἀριθμεῖ περὶ τὰ 2.000 μέλη. Καὶ τρεῖς νέοι Κορεάτες Ὀρθόδοξοι ἔχουν σπουδάσει Θεολογία στὸ Πανεπιστήμιο τῶν Ἀθηνῶν. Πρόσφατα μετέβη ὡς ἱεραπόστολος στὴν Κορέα ἕνας Ἑλληνοαμερικανὸς νέος ἱερεὺς γιὰ τὴν ὀργάνωσι τοῦ ἐκεῖ Ὀρθοδόξου ἱεραποστολικοῦ σταθμοῦ καὶ τὴν ἐπέκτασι τῆς Ὀρθοδοξίας στὴν Ἄπω Ἀνατολή. Πληροφορίες μᾶς βεβαιώνουν ἀκόμη πὼς πυρῆνες Ὀρθοδόξων ὑπάρχουν καὶ σὲ ἄλλες διάφορες χῶρες τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς, ὅπως στὶς Ἰνδίες καὶ πιθανῶς καὶ σ' αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἀχανῆ Κίνα. Τὸν Αὐγούστο δὲ τοῦ 1969, γιὰ πρώτη φορά, ὑψώνεται Ὀρθόδοξος ἄμβωνας καὶ στὴν Χονολουλοῦ, ὅπου μετέβη καὶ ἱερεὺς γιὰ τὴν ὀργάνωσι τῆς μικρῆς ἐκ 30 οἰκογενειῶν Ὀρθόδοξης κοινότητος τῆς Χαβάης.

4) Ἡ θαυμαστὴ παρουσία τῆς Ὀρθοδοξίας στὴν Ἀφρική. Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς διάφορες Ἑλληνικὲς Ὀρθόδοξες κοινότητες πού εἶναι διάσπαρτες στὰ μεγάλα ἀστικά καὶ ἐμπορικὰ κέντρα τῆς μαύρης ἠπείρου, ὅπως Χαρτούμ, Γιόχανεσμπουργκ κτλ. καὶ τὰ ὁποῖα εὐρίσκονταν πάντοτε σὲ ἄμεση ἐπαφὴ μὲ τὸ Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας, παρουσιάστηκε ἀπὸ τὸ ἔτος 1933 καὶ ἐξῆς μιὰ ἔντονος ἀναζήτησις τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως ἐκ μέρους μεγάλων ὁμάδων ἰθαγενοῦς πληθυσμοῦ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικής.

Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρική ἀποτελεῖται ἀπὸ τὶς τρεῖς μεγάλες καὶ δυναμικὲς Ἀφρικανικὲς χῶρες τῆς Οὐγκάντας, τῆς Κένυας καὶ τῆς Τανζανίας πού καλύπτουν ἕκτασιν 14 φορές μεγαλύτερη τῆς Ἑλλάδος καὶ μὲ πληθυσμὸν πάνω ἀπὸ 30 ἑκατομ. καὶ εὐρίσκονται εἰς τὰ μεγάλα ὑψίπεδα τοῦ Ἰσημερινοῦ γύρω ἀπὸ τὴν Βικτώρια λίμνη, ὅπου οἱ πηγές τοῦ Νεῖλου ποταμοῦ. Οἱ χῶρες αὐτὲς τῆς αἰώνιας ἀνοίξεως, μὲ τὴν ἐναλλαγὴ τῶν δύο ἐποχῶν ἀνοίξεως καὶ

φθινοπώρου και τις εξαιρετικά ώραϊες κλιματολογικὲς συνθῆκες (ἀπὸ +15^ο ἕως -30^ο) καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἄρχισαν νὰ ἐκχριστιανίζωνται τὸν προηγούμενο αἰῶνα ἀπὸ δυτικούς ἱεραποστόλους. Ἡδη τὰ 30% τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ ἔχουν ἐκχριστιανισθῆ. Ὑπάρχει ὅμως και ἰθαγενὴς πληθυσμὸς πλέον τῶν 50% ποὺ εἶναι ἀκόμη εἰδωλολάτρες. Μεγάλαι ὁμάδες αὐτοῦ τοῦ εἰδωλολατρικοῦ πληθυσμοῦ, καθὼς και ἀλλοδόξων Χριστιανῶν, εὐρίσκονται εἰς ἀναζήτησιν τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως. Μία πρόσφατος περιοδεία εἰς Ἀνατολικὴν Ἀφρικὴν ἀπὸ μικρῆ ὁμάδα Ἑλλήνων Ἱεραποστόλων διεπίστωσε πὼς ὁ ἀριθμὸς τῶν Ὁρθοδόξων Ναῶν μας ἀνέρχεται εἰς τοὺς 100 και πλέον, μὲ 30 περίπου ἰθαγενεῖς ἱερεῖς. Ἐλάχισται Ἐκκλησίαι εἶναι λιθοκτισται. Οἱ περισσότεραι εἶναι λασποκαλύβαι, μὲ τσίγκους ἢ και συνήθως ἀχυροσκεπασμένες μὲ τὸν κίνδυνον πάντα ἢ νὰ καταρρέουν ἀπὸ τῖς τροπικὲς βροχὰς ἢ νὰ πλημμυρίζουν ἐσωτερικά.

Ὑπάρχουν ἐπίσης στῖς ἀπέρανται αὐτὲς ἐκτάσεις και πολλὰς ἄλλαι ὁμάδαι μὲ μικρὸ ἀριθμὸ Ὁρθοδόξων, χωρὶς ὅμως Ἐκκλησίαι και ἱερέα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν μας, μὲ πολὺ συντηρητικὸς ἀριθμὸς, φθάνει στῖς 40.000, μὲ δυνατότηται ἀμέσου πολλαπλασιασμοῦ, ἐὰν ὑπάρξουν ὠργανωμένα Ἱεραποστολικὰ Κέντρα.

Πρὶν ἀπὸ τὸ ἔτος 1938 μέσα στὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία δὲν γινόταν σχεδὸν λόγος περὶ Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς. Ἡ ἱεραποστολικὴ δραστηριότητα τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, ὅπως εἶπαμε, διεκόπη μὲ τὴν ἐπανάστασι τοῦ 1917, οἱ δὲ Ἐκκλησίαι τῶν Βαλκανίων ἀπορροφήθηκαι ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἐσωτερικῶν τοὺς προβλημάτων. Τὰ ἔτη 1932 και 1937 ἔγιναν δύο προτάσεις σὲ Ὁρθόδοξα συνέδρια γιὰ Ἐξωτερικὴ ἱεραποστολή, χωρὶς ὅμως ἀποτέλεσμα. Μόλις τὸ ἔτος 1958 «ἡ αἴσθησις τοῦ ἐπιτακτικοῦ ἀποστολικοῦ χρέους τῶν Ὁρθοδόξων» συγκίνησε βαθύτατα μιὰ μικρὴ ὁμάδα Ὁρθοδόξων νέων και ἔφερε στὸ προσκήνιον τὴν μεγάλη λησμονημένη ἐντολή τοῦ «Πορευθέντες μαθητεύσατε» και ἄρχισε νὰ ἀναδύεται ἀπὸ τὴν τέφρα ἢ μεγάλη ἱεραποστολικὴ παράδοσις τοῦ παρελθόντος.

Ἀπὸ τότε στὴν Ἑλλάδα λειτουργοῦν δύο βοηθητικὰ κέντρα ἱεραποστολικοῦ ἐνδιαφέροντος, τὸ ἓνα στὴν Ἀθήνα (ὁδ. Σίνα 30) μὲ τὴ ὄνομασία «Πορευθέντες» και τὸ ἄλλο στὴν Θεσσαλονίκη (πλ. Ἀγ. Σοφίας 6) μὲ τὴν ὄνομασία «Οἱ φίλοι τῆς Οὐγκάντα», ποὺ ἐκδίδουν και ὁμώνυμα περιοδικὰ μὲ ἱεραποστολικοῦ ἐνδιαφέροντος ἄρθρα και πληροφορίες. Και τὸ σπουδαιότερον, τὸ ἔτος 1967 ἰδρύεται εἰδικὴ Διεύθυνσις Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς εἰς τὴν ἐπίσημον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος (ὁδ. Ἱ. Γενναδίου 14 τηλ. 738-203) διὰ τὸν συντονισμὸν τῶν ὅλων προσπαθειῶν Ἱεραποστολικῆς δραστηριότητος.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

188. Πόθεν προήλθεν ἡ ἐν τῷ μικρῷ ἁγιασμῷ κατὰ τὴν ἐμβάπτισιν τοῦ σταυροῦ εἰς τὸ ὕδωρ ψαλμωδία τοῦ τροπαρίου «Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου» ἀντὶ τοῦ ἴσως ὀρθοτέρου «Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτίζομένου σου, Κύριε»; (ἐρώτησις Αἰδ. Χ. Τελεθριώτου).

Στὴν προηγουμένη ἀπάντησι γράψαμε ὅτι ἡ ἐμβάπτισις τοῦ τιμίου σταυροῦ στὸ ὕδωρ τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ προήλθε ἀπὸ τὴν ἀκολουθία τοῦ μεγάλου ἁγιασμοῦ τῶν Θεοφανείων, ὅπου πάλι εἰσήχθη σὲ μεταγενεστέρους χρόνους ὡς ἀναπαράστασις τῆς βαπτίσεως τοῦ Κυρίου. Σήμερα ἡ πρᾶξις αὐτὴ ἔχει γενικῶς ἐπικρατήσει καὶ γιὰ τοὺς δύο ἁγιασμούς, με μόνη τὴν διαφορὰ ὅτι κατὰ μὲν τὸν μέγα ἁγιασμό ψάλλεται τὸ ἀπολυτίκιον τῶν Θεοφανείων «Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτίζομένου σου, Κύριε...», κατὰ δὲ τὸν μικρὸ

Ἀγαπητοὶ ἀναγνώσται, στίς δύο ἀπέναντί μας ἠπείρους, τὴν Ἀφρικὴ καὶ τὴν Ἀσία, σήμερα παίζεται τὸ μεγάλο παιχνίδι τοῦ μέλλοντος. Ὁλὼν ἡ προσοχὴ ἔχει στραφῆ με μιὰ ἀνερμήνευτη ἔντασι στοὺς λαοὺς αὐτοὺς ποὺ τώρα μόλις ξεφυτρώνουν σὰν ἐθνικὲς ὑπάρξεις στοὺς χώρους τῆς παγκόσμιας ἱστορίας. Αἱ εἰδήσεις μᾶς ἔρχονται πολὺμορφες καὶ μᾶς καταπλήσσουν με τὴν ἔντασί τους. Τὸν καθημερινὸ παλμὸ τῆς ζωῆς τὸν δίνουν ἐκεῖ κάτω τὰ διάφορα πολιτικά, οικονομικά καὶ κοινωνικά ρεύματα ποὺ παρουσιάζονται γιὰ νὰ δώσουν κατεύθυνσι στὴν ὁρμὴ τῶν νέων αὐτῶν κρατῶν. Οἱ δρόμοι ποὺ θὰ ἀκολουθηθοῦν εἶναι ἀκόμη δυσδιάκριτοι. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς φαντασθῆ ἀπὸ τώρα. Μὰ πιὸ σκοτεινὴ ἀκόμη εἶναι ἡ πορεία ποὺ θὰ ἀνοιχθῆ, γιὰ νὰ βαδίσῃ εἰς τὸ μέλλον ἡ ἀφρικανικὴ καὶ ἀσιατικὴ ψυχὴ. Στους σκοτεινοὺς δρόμους τῆς Ἀνατολῆς καὶ τοῦ Νότου εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑψωθοῦν τὸ Φῶς, γιὰ νὰ ὀδηγηθοῦν οἱ ψυχὲς στὴν Ἀλήθεια καὶ τὴν Ζωή.

Ἡ ἀσιατικὴ καὶ ἀφρικανικὴ φωνή, ὑψωμένη ἐδῶ κι' αἰῶνες, σήμερα φθάνει ὡς καὶ τὰ δικὰ μας αὐτιά: «Διαβάς βοήθησον ἡμῖν».

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΤΡΩΝΟΣ
Βοηθὸς Ἐδρας Ἑρμηνευτικῆς
καὶ Ἑρμηνείας τῆς Κ. Διαθήκης

ἀγιασμό τὸ «Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου...». Πρὶν ὅμως σταθεροποιηθῆ ἡ ψαλμωδία τῶν τροπαρίων αὐτῶν κατὰ τὴν ἐμβάπτισι τοῦ σταυροῦ στοὺς δύο αὐτοὺς ἀγιασμοὺς, ἡ λειτουργικὴ πρᾶξις ἐγνώρισε στὸ σημεῖο αὐτὸ πολλὰς μεταπτώσεις, δεῖγμα καὶ τοῦτο τῆς μεταγενεστέρως προελεύσεώς της. Στὸν μέγα ἐπὶ παραδείγματι ἀγιασμό ἢ κατάδυσις τοῦ σταυροῦ ἐγένετο κατὰ τὴν ἐκφώνησι τῆς εὐχῆς τῆς κεφαλοκλισίας «Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἀγιασμός ἡμῶν...» (Κώδικες Ἀθηνῶν 670, 2086, Βατικανοῦ 1292, Πάτμου 105). Κατ' ἄλλον κώδικα ἐλέγετο ὑπὸ τοῦ ἱερέως κατὰ τὴν βάπτισι τοῦ σταυροῦ τὸ «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρός...» κατὰ μίμησι τοῦ βαπτίσματος τὴν πιστῶν (Σινᾶ 966). Κατ' ἄλλους τὸ «Δόξα τῇ ἁγίᾳ, ὁμοουσίῳ, ἀσυγχύτῳ, ἀδιαιρέτῳ καὶ ἀλήπτῳ Τριάδι...» συνήθως τρις (Λαύρας 189, Παντελεήμονος 364, Πάτμου 104). Ἀπὸ ἄλλα χειρόγραφα μαρτυρεῖται ἡ ἀπαγγελία τοῦ «Βαπτίζεται Χριστός...» (Σινᾶ 973), ἢ τοῦ «Φῶς ὁ Πατήρ...» (Ἀγ. Σάβα 568), ἢ τοῦ «Μέγας σταυρὸς ἐφάνη...» (Κωνσταμονίτου 60), ἢ ἡ ψαλμωδία τοῦ «Ἀλληλουῖα» μετὰ στίχων καὶ τροπαρίων (Σινᾶ 974, 991). Μετὰ τὴν κατάδυσι τοῦ σταυροῦ κατὰ τὸν ραντισμὸ καὶ ἀγιασμό τοῦ λαοῦ ἐψάλλοντο διάφορα τροπάρια καὶ συνηθέστερον τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς, τὸ «Ἐν Ἰορδάνῃ...». Πιθκνῶτατα στὸ σημεῖο αὐτὸ ἐπέδρασε καὶ ἡ τάξις τῆς παννυχίδος τοῦ Πάσχα, ποὺ ἤρχιζε μὲ τὸ «Δόξα τῇ ἁγίᾳ...» καὶ τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς, τὸ «Χριστὸς ἀνέστη...». Τοῦτο σαφέστατα φαίνεται στὸ χειρόγραφο Παντελεήμονος 364, κατὰ τὸ ὅποιο μετὰ τὸ «Δόξα τῇ ἁγίᾳ...» καὶ τὴν κατάδυσι τοῦ σταυροῦ ἐψάλλετο «εὐθὺς» τρις τὸ «Ἐν Ἰορδάνῃ...». Βαθμηδὸν ἔμεινε μόνο τὸ «Ἐν Ἰορδάνῃ...» γιὰ νὰ ψάλλεται καὶ κατὰ τὴν κατάδυσι τοῦ σταυροῦ καὶ κατὰ τὸν ραντισμὸ τοῦ λαοῦ (Ἀθηνῶν 788, S. 724) καὶ ἂν δὲν ἐπῆρχει ὁ χρόνος ἐψάλλοντο πολλάκις ἢ καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτὸ καὶ ἄλλα σχετικὰ τροπάρια ἀπὸ τὴν ὑμνολογία τῆς ἑορτῆς.

Ἀκριβῶς τὴν ἴδια ταλάντευσι στὴν παράδοσι παρατηροῦμε καὶ στὸν μικρὸ ἀγιασμό. Ὅταν μετεφυτεύθη καὶ σ' αὐτὸν τὸ ἔθιμο τῆς καταδύσεως τοῦ σταυροῦ δὲν εἶχε ἀκόμη ἐπικρατήσῃ ἡ ψαλμωδία τοῦ ἀπολυτικίου τῆς ἑορτῆς στὸν ἀγιασμό τῶν Θεοφανείων, βρίσκομε δὲ καὶ σ' αὐτὸν ὅλα τὰ στάδια τῆς ἐξελιξέως τοῦ σημείου αὐτοῦ τῆς ἀκολουθίας τοῦ μεγάλου ἀγιασμοῦ. Ἔτσι ἔχομε βάπτισι τοῦ σταυροῦ κατὰ τὴν ἐκφώνησι τῆς εὐχῆς τῆς κεφαλοκλισίας «Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἀγιασμός ἡμῶν...» (Ἀθηνῶν 713), ἢ τὴν ἐκφώνησι τῆς καθαγιαστικῆς εὐχῆς «Ὅτι σὺ εἶ ἡ πηγὴ τῶν ἱαμάτων...» (Σινᾶ 981), ἢ λεγομένου τοῦ «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρός...» (Ἀθηνῶν S. 724, Βατοπ. 324, Σινᾶ 968), ἢ τοῦ «Δόξα τῇ ἁγίᾳ...» (Βατοπ. 324, Κωνσταμ. 60, Παντελ. 364, Πάτμου

690), ἢ τοῦ «Φῶς ὁ Πατήρ...» (Πάτμου 690) ἢ καὶ συνδυασμοῦ δύο ἢ καὶ περισσοτέρων ἀπὸ τὶς ἀνωτέρω παραδόσεις (Βατοπ. 324, Πάτμου 690, Σινᾶ 968). Κατὰ τὸν ραντισμὸ θὰ ἔπρεπε νὰ ψαλλῆ, κατὰ τὸν τύπο τοῦ μεγάλου ἀγιασμοῦ, τὸ ἀπολυτικίον. Ποιὸ ὅμως θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι αὐτὸ στὸν μικρὸ ἀγιασμὸ; Πάντως ὄχι τὸ ἀπολυτικίον τῆς ἐορτῆς τῶν Θεοφανείων, γιὰτὶ ὁ μικρὸς ἀγιασμὸς οὐδέποτε τελεῖται κατὰ τὰ Θεοφάνεια, οὔτε καὶ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ βαπτίσματος τοῦ Κυρίου. Γι' αὐτὸ γράψαμε στὴν ἀπάντησι στὴν ὑπ' ἀριθμ. 37 ἐρώτησι, ποῦ ἀνεφέρετο στὸν τύπο τῆς ἀπολύσεως τοῦ μικροῦ ἀγιασμοῦ. Δύο ἄλλα τροπάρια διεξεδίκησαν τὴν θέσι αὐτῆ· τὸ θεομητορικὸ «Τῶν σῶν δωρεῶν...» καὶ τὸ ἀπολυτικίον τοῦ σταυροῦ «Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου...». Στὰ χειρόγραφα ἀπαντᾷ ἄλλοτε τὸ πρῶτο, τὸ «Τῶν σῶν δωρεῶν...» ('Αθηνῶν 661, 662, 664, 670, 1910, S. 690, Βατοπ. 324, Παντελ. 364, Πάτμου 690, Σινᾶ 968, 981) καὶ ἄλλοτε τὸ δεῦτερο, τὸ «Σῶσον Κύριε, τὸν λαόν σου...» ('Αθηνῶν 669, 672, 674, 759, 798, 887, S. 64, S. 573, Κοιςλιανὸς 213, Κωνσταμ. 60, Πάτμου 105) ἢ καὶ τὰ δύο μαζὶ (Τ. Σταυροῦ 615). "Όταν καὶ στὸν μικρὸ ἀγιασμὸ συνέβη ὅ,τι καὶ στὸν μέγαν καὶ τὸ βάπτισμα τοῦ σταυροῦ ἐγένετο τελικῶς κατὰ τὴν ψαλμωδίαν τοῦ ἀπολυτικίου, τότε ἐπεκράτησε καὶ ἐδῶ ἡ ψαλμωδία τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν δύο ἢ καὶ ἡ συμβιβαστικὴ λύσις τῆς ψαλμωδίας καὶ τῶν δύο, ὅπως καὶ στὴν σημερινὴ πρᾶξι, κατὰ τὰ ἔντυπα γίνεται.

Στὸ ἐρώτημα, ποῦ φυσικῶς μᾶς γεννᾶται, γιὰτὶ προτίμησαν τὰ δύο αὐτὰ τροπάρια καὶ ὄχι ἄλλα, ἡ ἀπάντησις μπορεῖ νὰ δοθῆ ἀπὸ τὸ περιεχόμενον τῆς ὅλης ἀκολουθίας τοῦ μικροῦ ἀγιασμοῦ, ἀπὸ τὸν χρόνον κατὰ τὸν ὁποῖον τελεῖται καὶ ἀπὸ τὴν ἱστορικὴν τῆς διαμόρφωσι. Τὴν προτίμησι τοῦ θεοτοκίου «Τῶν σῶν δωρεῶν...» πρέπει νὰ τὴν ἐντάξωμε μέσα στὸ ὅλον θεομητορικὸ περιεχόμενον τῆς ἀκολουθίας αὐτῆς. Ὁ μικρὸς ἀγιασμὸς ἔχει σειρά θεοτοκίων τροπαρίων καὶ οὐσιαστικῶς εἶναι ἐντεταγμένον σὲ ἀκολουθία παρακλήσεως στὴν Παναγίαν. Πιθανὸν διεμορφώθη σὲ ναὸ ἀφιερωμένον στὴν Θεοτόκον, ποῦ εὕρισκετο στὴν Κωνσταντινούπολι καὶ ἴσως στὸν ναὸ τῶν Βλαχερνῶν. Πολλὰ τροπάρια κάμνον λόγον γιὰ τὸν «ναὸν» καὶ τὴν «πόλιν» τῆς Θεοτόκου. Σὲ ὀρισμένα χειρόγραφα προτάσσεται καὶ εὐλογία εἰσόδου ναοῦ ποῦ ἦτο ἰδρυμένος πρὸς τιμὴν αὐτῆς («Εὐλογημένη ἡ εἴσοδος τῶν ἁγίων σου διὰ τῆς τεκούσης σε Θεοτόκου, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν...» κώδικες Λαύρας 21, Σινᾶ 980). Στὸν κώδικα μάλιστα τῆς Μ. Λαύρας 189 ἡ ἀκολουθία ἐπιγράφεται «Ἀκολουθία τοῦ ἀγιασματος κατὰ πᾶσαν ἀρχὴν μηνὸς καὶ εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου», ἢ

κατὰ τὸν κώδικα Πάτμου 105 «Ἀκολουθία τοῦ ἁγιασμοῦ κατὰ τὸν μῆνα Αὐγούστον», τὸν μῆνα δηλαδὴ τῆς Θεοτόκου.

Τὴν ψαλμωδία ἀφ' ἑτέρου τοῦ ἀπολυτικίου τοῦ τιμίου σταυροῦ «Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου...» πρέπει νὰ τὴν ἐρμηνεύσωμε ὡς ὀφειλομένην, πιθανῶς, στὴν τέλεσι τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ κατὰ τὴν 1η Αὐγούστου, τὴν ἑορτὴ δηλαδὴ τῆς Προόδου τοῦ τιμίου Σταυροῦ, κατὰ τὴν ὁποία ἡ λιτανεῖα ἐτελεῖτο ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὴν ἀκολουθία τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ καὶ τὴν ψαλμωδία τοῦ ἀπολυτικίου τῆς ἡμέρας, τοῦ «Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου...» (Πάτμου 105, Τ. Σταυροῦ 40). Ἡ «βάπτισις τῶν τιμίων ξύλων» ποῦ ἐγίνετο κατὰ τὴν 1η Αὐγούστου ἴσως ἐπέδρασε καὶ αὐτὴ, παραλλήλως πρὸς τὴν βάπτισι τοῦ σταυροῦ κατὰ τὸν μέγα ἁγιασμό, στὸ νὰ εἰσαχθῇ ἡ κατὰδυσις τοῦ σταυροῦ καὶ στὸν μικρὸ ἁγιασμό. Δεύτερος, ἴσως, λόγος εἶναι ἡ τέλεσις τῆς ἀκολουθίας αὐτῆς στὸ «ἱερὸν παλάτιον» τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων κατὰ τὴν πρώτη ἐκάστου μηνὸς παρουσίᾳ τῶν βασιλέων. Τὸ τροπᾶριο αὐτὸ περιέχει, ὡς γνωστόν, αἴτησι ὑπὲρ τῶν βασιλέων («νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος»), γι' αὐτὸ καὶ περιλαμβάνεται στὸ ὑπὲρ τοῦ βασιλέως τρισάγιο στὴν ἀρχὴ τῆς ἀκολουθίας τοῦ ὄρθρου. Στὴν καθαγιαστικὴ ἐξ ἄλλου εὐχὴ τοῦ μικροῦ, καθὼς καὶ τοῦ μεγάλου ἁγιασμοῦ ὑπάρχει εἰδικὴ δέησις ὑπὲρ τῶν βασιλέων («καὶ φύλαττε (ἢ καὶ σῶσον), Κύριε, τοὺς δούλους σου τοὺς πιστοὺς βασιλεῖς ἡμῶν») ἐπαναλαμβανομένη μάλιστα ἐκ τρίτου, ποῦ ἀρχικῶς ἐλέγετο μόνο στὸ παλάτιο ὅταν παρίστατο καὶ ὁ βασιλεὺς («ὅταν δὲ εὐλογῇ ὁ πατριάρχης τὰ ὕδατα εἰς τὸ παλάτιον προστίθησι τῇ παρουσίᾳ εὐχῆ καὶ τοῦτο· 'Καὶ σῶσον, Κύριε...'» Κῶδιξ Σινᾶ 957).

Φ.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Οἱ συνδρομηταὶ τῶν Περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» παρακαλοῦνται, ὅπως πᾶσαν ἀλλαγὴν διευθύνσεως τῶν γνωστοποιῶν ἀμέσως εἰς τὰ Γραφεῖα τῶν ὡς εἴρηται Περιοδικῶν, Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι Τ. 140, δι' ἐπιστολῆς τῶν, σημειουμένης ἀπαραιτήτως τῆς παλαιᾶς διευθύνσεως, ἵνα καταστῇ δυνατὴ ἡ κανονικὴ ἀποστολὴ τῶν φύλλων.

Στὸ περιθώριο τῆς Ἀγίας Γραφῆς

Ο Ν΄ ΨΑΛΜΟΣ

Β΄

«Σοὶ μόνῳ ἤμαρτον καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα, ὅπως ἂν δικαιωθῆς ἐν τοῖς λόγοις σου καὶ νικήσης ἐν τῷ κρίνεσθαί σε». Παραβαίνοντας τὸν θεῖο νόμο, εἶναι ἐπόμενο στὴν ἀνθρώπινη φύση νὰ ἐπιζητήσῃ δικαιολογίας καὶ ἐλαφρυντικά, νὰ ἀποπειραθῆ ἕνα ἀπολογητικὸ διάλογο μὲ τὸν Θεό. Αὐτὸ ὅμως ἢ μετάνοια δὲν τὸ κάνει ποτέ. Ρίχνει ὄλο τὸ βάρος, προλαβαίνοντας τὴ θεία κρίση, στὸν ἴδιο τὸν ἄνθρωπο.

Ἡ ἁμαρτία εἶναι προσβολὴ κατὰ τοῦ Θεοῦ. Εἶναι μιὰ ἄρνηση, μιὰ ὕβρη τοῦ Θεοῦ. Ὁ ὑποκινητῆς τῆς, ὁ Διάβολος, δὲν χαίρει τόσο γιὰ τὴν ἀπώλεια τῆς ψυχῆς, ὅσο γιὰ τὴν ἀπώλεια εἶναι ἕνα γεγονός πού στέκεται ἐναντίον τῆς θείας ἀγάπης. Ὅταν παραβαίνουμε τὸν θεῖο νόμο, κάνουμε κακὸ στὸν ἑαυτό μας, ἀλλὰ τὸ ἀνυπόφορο, τὸ μέγιστο κακὸ πού κάνουμε εἶναι τοῦ Θεοῦ. «Αὐτῷ μόνῳ ἁμαρτάνομεν καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιούμεν τὸ πονηρὸν».

Ἄλλὰ ὁ Θεὸς εἶναι πάνω ἀπὸ κάθε κακὸ καὶ ἀπὸ κάθε συνέπεια τοῦ κακοῦ. Ἄν οἱ πιστοὶ καὶ οἱ εὐσεβεῖς τὸν δοξάζουν μὲ τὴν ἀρετὴ τους, τὸν δοξάζουν ἐπίσης, χωρὶς νὰ τὸ θέλουν, ἀπὸ μιὰ ἄλλη ἄποψη αὐτοί, — καὶ ὅσοι ἁμαρτάνουν. Γιὰ τὸν ὁ στροβιλοῦ βίος τους τονίζει, σὰν ἀντίθεση, τὴν ὀρθότητα τῆς θέσεως τοῦ Θεοῦ, εἶναι μιὰ ἀντίστροφη ἐπιβεβαίωση τῆς θείας ἀλήθειας. Μπορεῖ νὰ πῆ, ἔτσι, κανεὶς ὅτι καὶ οἱ φλόγες τοῦ κακοῦ φωτίζουν. Μέσα ἀπ' αὐτές, πληρώνοντας τὰ ἐπίχειρα τῆς ἁμαρτίας, πόσοι καὶ πόσοι, στὸ κύλημα τῶν αἰώνων, δὲν ἀνακάλυψαν» τὸν Θεό! Ἡ πειθὴ τοῦ λόγου του ἤλθε μετὰ τὴν ἀκουσία πειθὴ τῆς ἴδιας τῆς ἁμαρτίας. Πόσο δίκιο σὲ ὅλα ἔχει ὁ Θεός, τὸ μαθαίνει κανεὶς ὅχι μονάχα μένοντας ἀνέκαθεν κοντὰ του, ἀλλὰ καὶ ὅταν τὸν στερηθῆ καὶ δῆ ὅτι «τὰ ὄψωνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος» (Ρωμ. στ' 23).

«Ἴδου γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθην καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσθησέ με ἡ μήτηρ μου». Οἱ λόγοι πού ὠθοῦν τὸν ἄνθρωπο στὸ κακὸ, δὲν βρίσκονται μονάχα γύρω του (κόσμος, Διάβολος) καὶ στὴ συνείδησή του, ἀλλὰ καὶ στὸ ψυχοβιολογικὸ ἀτομικὸ του σύνολο, στὸ ὅποιο βαραίνει ὁ κληρονομικὸς παράγων. Οἱ ροπές

καὶ τὰ πάθη εἶναι κατὰ μέγα μέρος ἔμφυτα. Ἡ ἁμαρτία, σὰν τάση, κυκλοφορεῖ μέσα μας ἀφ' ὅτου ἔρχεται ὁ καθένας μας στὸν κόσμο.

«Ἴδου γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας· τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς μοι». Ἡ μετάνοια δὲν μπορεῖ νὰ νοηθῆ ἔξω ἀπὸ τὴν ἀποκάλυψη. Γιὰ νὰ γνωρίσουμε τὸν ἑαυτὸ μας καὶ τὸν Θεό, ἔχουμε ἀνάγκη τοῦ ἄνωθεν φωτισμοῦ, ποῦ μᾶς δίνεται εἴτε ἀπ' εὐθείας, εἴτε μὲς ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή καὶ τὴν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ ἐκεῖ ἀντλεῖ κανεὶς τὴν αὐτογνωσία καὶ τὴ θεογνωσία. Μαθαίνει τι εἶναι ἁμαρτία καὶ τι εἶναι ζωὴ μετὰ τὸν Θεό, τι εἶναι πῶση καὶ τι εἶναι ἀναγέννηση. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ὁ Παράκλητος, μᾶς «ὀδηγεῖ εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν» (Ἰω. 1στ' 13), μᾶς κάνει νὰ βλέπουμε, νὰ αἰσθανώμαστε, νὰ διαλέγουμε τὴν κρυφὴ πραγματικότητα τοῦ Θεοῦ, νὰ τὴν ποθοῦμε καὶ νὰ τὴν ἐπιδιώκουμε πέρα καὶ ἐναντίον τῆς πραγματικότητος τῶν ὕλικῶν αἰσθήσεων.

«Ραντιεῖς με ὑσώπῳ καὶ καθαρισθήσομαι· πλυνεῖς με καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι». Ὅχι ἀπλῶς γιατί τὸ θέλουμε, ἀλλὰ πρὸ παντὸς γιατί ὁ Θεὸς τὸ θέλει· ὅσο καὶ ἂν μᾶς ἔχη ρυπάνει ἢ δουλεία στὸ κακό, ἢ θεία χάρις μπορεῖ νὰ μᾶς καθάρῃσιν τὴ συνείδηση, ἐξαφανίζοντας κάθε κηλίδα καὶ κόνοντάς μας πρὸ λευκοῦ ἀπὸ τὸ χιόνι.

Ἡ θεία ἄφεση δὲν εἶναι σχετικὴ καὶ ἀμφίβολη. Εἶναι πλήρης καὶ ὀριστικὴ. Μετὰ τὴ μετάνοια, ξαναγίνεται κανεὶς ἄθῳος, ἀκηλίδωτος. Ὁ Θεὸς δὲν τοῦ βαστᾷ καμμιά μνησικακία. Τὸν βλέπει σὰν νὰ μὴν εἶχε διαπράξει ποτὲ τις ἁμαρτίες ποῦ βάραιναν τὸ παρελθόν του καὶ σκίαζαν τὴν ψυχὴ του. Καὶ αὐτὸ τὸ μεγάλο θαῦμα εἶναι τόσο εὐκολο νὰ γίνῃ, ἀρκεῖ νὰ ἐξαγορευθῇ κανεὶς τις ἁμαρτίες του καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν ἄφεσίν του με συντριβὴ καὶ με ἀπόφαση ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα νὰ ζήσῃ μιὰ ζωὴ σύμφωνη μετὰ τὸ Εὐαγγέλιο, ἔχοντας πλέον σὰν στόχο «ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὐφρημα» (Φιλιππ. δ' 8).

«Ἀκουτιεῖς μοι ἀγαλλίασιν καὶ εὐφροσύνην· ἀγαλλιάσονται ὁστέα τεταπεινωμένα». Δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερη χαρὰ ἀπὸ ἐκείνη ποῦ δοκιμάζει κανεὶς ὅταν ἔχη τὴν ἐσωτερικὴ καὶ τὴν ἐξωτερικὴ (μετὰ τὴν τέλεση τοῦ Μυστηρίου τῆς Μετανοίας) πληροφῶρῃα ὅτι ὁ Θεὸς τοῦ ἔσβησε κάθε ἐνοχλή, τὸν συγχώρησε. Ὅλο του τὸ εἶναι τότε φτεράνεται καὶ ἀγαλλιᾶ καὶ νοιώθει μιὰ πνευματικὴ εὐφρορία ἐκεῖ ποῦ πρῶτα ἢ ἁμαρτία τὸ εἶχε τσακισμένο.

Εἶναι πραγματικά σάν νά ξαναγεννιέται, σάν νά περνᾷ ἀπό τὴν ἀνυπαρξία σὲ μιὰ πανάλαφρη καὶ σφριγηλὴ ὑπαρξή. Σάν νά βγαίνει ἀπὸ τὸ σκοτάδι στὸ φῶς. Ἐπὶ τὸν θάνατο στὴ χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως, ὅπως τὸ παριστάνει, μὲ μιὰ εἰκόνα παρμένη ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξη λειτουργικὴ ἐμπειρία, ἢ ποίηση:

*Δὲ θυμῶσαι, ψυχὴ, — μὴ δὲν ὑπῆρξαν κἀν; —
τὴν ἀκηδία αἰσχρὴ, τὴν πτώση ἀέναη.
Πῶς εὐζωνὴ ἐφάνης μονομιᾶς,
πῶς τὴν αἴσθησι ἀυτὴ δροσερῆν,
Ἐδαγγελίου ἐωθινοῦ ὡς ἐκφώνησι, ἔχεις,
μὲς στὸ ἑλαφρὸ σκοτάδι!*

«Ἀπόστρεψον τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου καὶ πάσας τὰς ἀνομίας μου ἐξάλειψον». Τὸ νὰ μὴ λογαριάσῃ ὁ Θεὸς τὶς ἁμαρτίες μας, εἶναι ὅ,τι ποθεῖ διακαῶς. Τὸ νὰ παύσῃ νὰ τὶς ἔχῃ ὑπ' ὄψη του, εἶναι ἡ ἐξάλειψή τους. Ποιὸς μπορεῖ νὰ σταθῇ μπροστὰ του ἂν εἶναι νὰ κριθῇ γιὰ ὅ,τι κακὸ ἔχει σκεφθῆ, ἐπιθυμήσει ἢ κάνει; Μονάχα τὸ ἔλεός του εἶναι ἡ ἐλπίδα μας. Μονάχα ἡ συγχώρησή του εἶναι ἡ εἰσοδός μας στὴν ἀληθινὴ ζωὴ.

«Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός, καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου». Γιὰ νὰ ζήσουμε μιὰ καινούργια ζωὴ, μᾶς χρειάζεται καθαρὴ καρδιά, δηλαδὴ εὐθεΐα προαίρεσι, προσανατολισμὸς ἀσινῆς πρὸς τὸ θεῖο θέλημα. Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ εὐθύτης, πού ἔχει τὶς ρίζες τῆς βαθεΐας στὸ εἶναι μας, εἶναι δωρεὰ τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἔργον τῆς χάριτός του. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μᾶς κρατεῖ στὸν ἴσιο δρόμον, μᾶς ἀνάβει τὴν φωτιὰ τῆς ἀγάπης του.

«Μὴ ἀπορρίψῃς με ἀπὸ τοῦ προσώπου σου καὶ τὸ πνεῦμά σου τὸ ἅγιον μὴ ἀνανέλης ἀπ' ἐμοῦ». Τὴν ἴδια ἀλήθεια τονίζει καὶ ὁ στίχος αὐτός. Γιὰ νὰ κρατηθοῦμε στὸ ἀγαθόν, ἔχουμε ἀνάγκη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πού ἡ παρουσία του μέσα μας εἶναι ἀπόδειξις ὅτι ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ἀποδοκιμάζει. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ μέγας Πασκάλ ἐγραφε ὅτι τὸ νὰ ζητῆ κανεὶς τὸν Θεόν, σημαίνει ὅτι τὸν ἔχει ἤδη βρεῖ.

(Τὸ τέλος εἰς τὸ ἐπόμενον)

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ
ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΝΙΚΑΝΟΡΟΣ
ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ

Συνήθειαν ἔχουσιν οἱ πολεμικοὶ καὶ ἔμπειροὶ στρατιῶται, ὅταν μέλλωσι νὰ ἔλθουν εἰς πόλεμον μὲ κανένα ἰσχυρόν τους ἐχθρόν, νὰ ἐτοιμάζωνται προτῆτερα μὲ κάθε πολεμικὴν μηχανήν, νὰ ἀρματώνωνται μὲ τὰ πλέον φοβερώτερα καὶ στερεώτερα ἄρματα, νὰ βάνουν εἰς τὸ στήθος τὸν θώρακα, εἰς τὴν κεφαλὴν τὴν περικεφαλαίαν, εἰς τὴν ζώνην τὴν δίστομον ρομφαίαν, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν σῶμα νὰ ἐνδύουν τὰ ἐπίλοιπα ἄρματα, μὲ τὰ ὅποια ἤθελαν φανῆ νικηταί, κατατροπώνοντες ἐκεῖνον τὸν ὑπερήφανον καὶ αὐθάδη ἐχθρόν τους, διὰ νὰ κερδίσουν τὴν ἀγάπην ἑνὸς ἐπιγείου καὶ φθαρτοῦ Βασιλέως, καὶ διὰ νὰ ἀπολαύσουν ὀλίγην τιμὴν πρόσκαιρον καὶ μάταιον. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ οἱ Χριστιανοί, ὡσάν ὅπου εἶναι στρατιῶται τοῦ ἐπουρανίου Βασιλέως Χριστοῦ, καὶ ἔχουν παντοτινὸν καὶ ἄσπονδον πόλεμον μὲ τὸν νοητὸν ἐχθρόν τὸν ψυχοφθόρον διάβολον, πρέπει πάντοτε νὰ εἶναι ἐτοιμοὶ εἰς τὸν πόλεμον, πάντοτε ἀρματωμένοι μὲ τὰ θεϊκὰ ἄρματα, πάντοτε σιδηροφορεμένοι μὲ τὸ ἀκαταμάχητον ὄπλον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, καὶ μὲ τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς, μὲ τὰ ὅποια ἤθελαν δυνηθῆ νὰ νικήσουν αὐτὸν τὸν ψυχόλεθρον ἐχθρόν, διὰ νὰ λάβουν παρὰ Θεοῦ τὸν ἀμάραντον στέφανον. Ἐπειδὴ ὁμως καὶ εἰξεύρομεν, πῶς δὲν παρακινεῖ τὸν στρατιώτην ἄλλο κανένα πρᾶγμα περισσότερον εἰς τὸν πόλεμον, ὅσον τὸ παράδειγμα τῶν καλῶν στρατηγῶν, διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ θέλοντας νὰ διεγείρω τοὺς ἀληθινοὺς στρατιώτας τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κατὰ τοῦ διαβόλου πόλεμον, ἔβαλα σκοπὸν νὰ φέρω εἰς αὐτοὺς τὴν δυνατὴν προτροπήν, κομίζοντας εἰς τὸ μέσον τὰ Ἡρωϊκὰ ἄθλα, καὶ τοὺς ἀσκητικoὺς ἰδρωτάς τοῦ ὀσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Νικάνορος· ὁ ὅποῖος ἐφάνη ἕνας πολεμικώτατος στρατηγὸς ἐναντίον τοῦ ἀνθρωποκτόνου διαβόλου, καὶ τὸν ἐκατατρόπωσε μὲ τὴν ἀγγελικὴν του διαγωγὴν. Τοῦτου λοιπὸν τοῦ θεοφόρου Πατρὸς τὸν θεάρεστον βίον θέλωντας νὰ διηγηθῶ σήμερον, παρακαλῶ τὴν ἡμετέραν ἀντίληψιν, νὰ δώσητε ὀλίγην προσοχήν, διὰ νὰ καρποφορηθῆτε τὸ κατὰ δύναμιν, καὶ νὰ λάβητε περισσο-

τέραν προθυμίαν εἰς τὴν κατόρθωσιν τῶν ἀρετῶν, ἀκούοντες τὰ ὅσα ἐκατόρθωσε καὶ ὑπέμεινε ὁ μέγας οὗτος καὶ θαυματουργὸς Πατὴρ ἡμῶν.

Εἰς τὴν περίφημον καὶ μεγαλόπολιν Θεσσαλονίκην εὐρίσκειτο ἓνα ἀνδρόγυνον εὐσεβὲς πολλὰ καὶ ἐνάρετον, ὁ μὲν ἀνὴρ **ΙΩΑΝΝΗΣ**, ἡ δὲ γυνὴ **ΜΑΡΙΑ** ὀνομαζομένοι· τοὺς ὁποίους ὄλη ἡ πόλις ἐκαλοτύχιζε, καὶ ἐπαινοῦσε, τόσον διὰ τὰ σωματικά ἀγαθὰ, τὸν πολὺν πλοῦτον, λέγω, καὶ τὴν εὐγένειαν, ὅσον περισσότερον διὰ τὴν θεάρεστον πολιτείαν τους, ὅπου ἦτον παράδειγμα ἀρετῆς εἰς ὅλους. Ἄλλ' ὅσον ἦτον ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος περιφανεῖς καὶ ἐπαινετοὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους· τόσον ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος περίλυποι εἰς τοῦ λόγου τους, ἐπειδὴ καὶ ἦτον ἄτεκνοι, καὶ δὲν εἶχον κληρονόμον τοῦ πλοῦτου τους, οὐδὲ παραμυθίαν τοῦ γηρατείου τους. Ὅθεν καθ' ἡμέραν δὲν ἔπαυον διδόντες ἐλεημοσύνας πλουσίᾳ χειρὶ εἰς τοὺς πένητας, ἐνήστευον μὲ μεγάλην ταπεινώσιν, ἐπροσηύχοντο πολλαῖς φοραῖς ὀλονύκτιον, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πολλάκις ἐπήγαιναν, ἐπαρακαλοῦσαν τὸν Θεὸν μὲ πολλὰ δάκρυα νὰ τοὺς δώσῃ κληρονόμον καὶ διάδοχον τοῦ πλοῦτου καὶ τοῦ γένους των. Ὁ δὲ ταχὺς εἰς ἀντίληψιν Κύριος, καὶ ἔτοιμος εἰς τὰς δεήσεις τῶν δούλων του, ἐπήκουσε καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν, καὶ τοὺς ἔδωσε παιδίον κατὰ τὸν πόθον τους, τοῦτον τὸν θαυματουργὸν καὶ μέγαν Νικάνορα. Καὶ ἀκούσατε παρακαλῶ ὀλίγον ἄνωθεν τὴν ὑπόθεσιν, νὰ καταλάβητε τελειότερα.

Ἐν μᾶ τῶν ἡμερῶν, ξηροφαγήσασα ἡ μήτηρ τοῦ Ἁγίου, καὶ πολλὰς ἐλεημοσύνας πρὸς τοὺς δεομένους ποιήσασα, ἐπήγην ἀφ' ἑσπέρας εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Μεγαλομάρτυρος Μηνᾶ, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχε συνήθειαν νὰ πηγαίνει πάντοτε καὶ ἐκεῖ ἐπροσηύχετο ὀλονύκτιον γονυκλιτῶς ἔμπροσθεν τῆς Εἰκόνης τοῦ Ἁγίου, ἔχυνε ποταμηδὸν τὰ δάκρυα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της, ἐδέετο μετὰ συντετριμμένης καρδίας καὶ κατανύξεως νὰ τῆς δώσῃ τέκνον ὁ πλουσιόδωρος Κύριος. Ὅθεν ἡ ὀξυτάτη βοήθεια τοῦ παναγάθου Θεοῦ, καθὼς ποτε ἐπήκουσε τὴν δέησιν τῆς προφήτιδος Ἄννης, καὶ τῆς ἔλυσε τὴν στείρωσιν, ἔτσι καὶ τότε ἐκάμφθη εἰς τὰ δάκρυα, καὶ εἰς τὴν θερμὴν δέησιν τῆς δούλης του Μαρίας, καὶ τῆς ἔδωσε νὰ γεννήσῃ κατ' ἐπαγγελίαν τὸν Ἅγιον. Διότι καθὼς ὑπνωσεν ὀλίγον ἀπὸ τὸν πολὺν κόπον εὐθὺς βλέπει ἐν ὄραματι τὸν Μεγαλομάρτυρα ἐξερχόμενον τοῦ Ἁγίου Βήματος, μὲ ἄλλους δύο λευκοφόρους ἄνδρας, καὶ λέγει πρὸς αὐτήν· «Ἐπήκου· «σε ὁ Θεὸς τὰς δεήσεις σου, ὦ γύναι, ὡς ποτὲ τῆς χήρας Ἄννης, «καὶ ἔλυσε τὰ δεσμὰ τῆς στειρώσεώς σου, μόνον πορεύου εἰς τὸν «οἶκόν σου, καὶ θέλει συλλήψῃ νὰ γεννήσῃ υἱόν, ὅστις θέλει

« γένει δοχείον καθαρὸν τοῦ Παναγίου Πνεύματος, καὶ πολλοὺς « θέλει εἰσαγάγει εἰς Κύριον, διὰ τῆς ἀγγελικῆς αὐτοῦ καὶ ἐνα- « ρέτου διαγωγῆς». Ταῦτα ὡς ἤκουσεν ἡ γυνή, εὐθὺς ἐξύπνησεν ἀπὸ τὴν χαρὰν τῆς, καὶ πληροφορηθεῖσα μετὰ πίστεως εἰς τὰ ὁραθέντα, πολλὰς δοξολογίας ἀνέπεμψε πρὸς τὸν Θεόν, καὶ πρὸς τὸν αὐτοῦ Μεγαλομάρτυρα, ὅπου ἐτάχυνεν εἰς τὴν δέησίν τῆς. "Ὅθεν τὸ πρῶτ' μετὰ τὴν τελείωσιν τῆς Θείας Λειτουργίας, ἐπέ- στρεψεν εἰς τὸν οἶκόν τῆς χαίρουσα, καὶ δοξάζουσα τὸν Θεόν. Καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας συνέλαβε κατὰ τὴν τοῦ Μεγαλομάρτυρος πρόρρησιν καὶ ἐφυλάγεται εἰς ὅλον τὸν καιρὸν τῆς κυοφορίας τῆς. "Ὅταν δὲ ἦλθεν ὁ καιρὸς, ἐγέννησε τὸν μέγαν εἰς τὴν ἀρετὴν τοῦτον "Ὅσιον, τὸν ὁποῖον ἀναγεννῶντες διὰ τοῦ θείου βαπτί- σματος, τὸν ὠνόμασαν Νικόλαον· ὅστις καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς βρεφι- κῆς ἡλικίας ἐφαίνεται, ποταπὸς θέλει χρηματίσει κατὰ τὴν ἀρε- τήν. Διότι ἀφοῦ ἐφθασεν εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, καὶ ἐγένεν ἕως πέντε χρόνων, τὸν ἐπαρέδωσαν οἱ γονεῖς του εἰς χεῖρας ἑνὸς ἐναρέτου διδασκάλου, διὰ νὰ τὸν διδάξῃ τὰ ἱερὰ γράμματα. Καὶ ἐπειδὴ ἔτυχεν ὁ Παῖς εὐφυῆς εἰς τὸν νοῦν καὶ ὀξύτατος, εἰς ὀλίγον καιρὸν ἔλαβε δύναμιν ἱκανὴν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἱερῶν βιβλίων· ἐπειδὴ καὶ πάντοτε εἰς τὴν μελέτην ἐκατεγίνονταν. Καὶ δὲν ἠθέλησε πῶποτε νὰ συναναστραφῇ μετ' ἄλλα παιδιά εἰς παι- γνίδια ἄτακτα· ἀλλ' ὅπου ἔβλεπε φρονίμους ἀνθρώπους, καὶ γέ- ροντας ὅπου συνωμιλοῦσαν, ἐκεῖ ἐπῆγαινε καὶ αὐτός, διὰ νὰ ἀκού- σῃ κανένα λόγον ψυχοφελῆ, καὶ νὰ συνάξῃ ὡς σοφὴ μέλισσα τὰ εὐώδη ἄνθη, μετὰ τὰ ὁποῖα ἐμελλε νὰ κατασκευάσῃ τὸ γλυκύ- τατον μέλι τῶν ἀρετῶν. Βλέποντες γοῦν οἱ γονεῖς του τόσῃν σύν- εσιν καὶ εὐταξίαν εἰς αὐτόν, ὅπου περισσότερον ἠῦξανεν εἰς τὴν πνευματικὴν ἀρετὴν, παρέξ εἰς τὴν σωματικὴν ἡλικίαν, ἐξίσταντο χαίροντες, καὶ εὐχαριστοῦσαν τὸν Θεὸν ὅπου τοὺς ἐχάρισε τοιοῦ- τον θεοφώτιστον, καὶ χαριτωμένον τέκνον.

Καιρὸς πολὺς δὲν ἐπέρασε διὰ μέσου, καὶ ὁ πατὴρ τοῦ Ἁ- γίου ἐπλήρωσε τὸ κοινὸν χρέος, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὰς αἰώνιους μονάς. Ὁ δὲ Ἅγιος ἔμεινε τοῦ λοιποῦ μετὰ τὴν μητέρα του, καὶ ἠγωνίζετο τὴν ἀρετὴν περισσότερον, σπουδάζοντας νὰ γένη νι- κητὴς καὶ κατὰ τὰ ἔργα, καθὼς καὶ κατὰ τὸ ὄνομα ἐλέγετο Νι- κόλαος. "Ὅθεν γενναίως μετὰ τὴν νηστείαν καὶ τὴν ἐγκράτειαν ἐνίκα τῆς νεότητος τὰ ἀχαλίνωτα πάθη, καὶ ἐχαλιναγωγῶσε τὰς ἀτάκτους ὁρμὰς καὶ κινήσεις τοῦ σώματος, ἀγρυπνῶντας πάντο- τε εἰς τὴν προσευχὴν, καὶ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Θείων Γρα- φῶν. Περισσότερον δὲ ἀπὸ ὅλα ἐμελετοῦσε καθ' ἐκάστην τοὺς βίους καὶ τὰς πράξεις τῶν Ὅσιων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας· τῶν ὁποίων στοχαζόμενος τὴν ἰσάγγελον πολιτείαν, ἐκατεφλέ-

γετο ὄλος ὑπὸ τοῦ θείου ἔρωτος, καὶ ἐπεθύμει νὰ γένη μιμη-
τῆς τῆς ἐναρέτου διαγωγῆς των, διὰ νὰ ἀπολαύσῃ ὁμοῦ με αὐ-
τοὺς καὶ τὸν τῆς ἀσκήσεως στέφανον. Αὐτὸς μὲν οὖν τοιαῦτα
ἐβουλευέτο ὁ μακάριος, καὶ πολλάκις ἐδέετο τοῦ Θεοῦ, νὰ τὸν
ἀξιῶσῃ νὰ λάβῃ τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα, διὰ νὰ πολιτευθῇ ἐναρέ-
τως κατὰ τὸν πόθον του. Ἡ δὲ μήτηρ του ἐμελέτα νὰ τὸν ὑπαν-
δρεύσῃ, ὡς μονογενῆ τῆς υἱόν, διὰ νὰ ἀφήσῃ κληρονόμον τοῦ
γένους τῆς. Ἄλλ' ὁ νέος δὲν ἠθελε παντελῶς νὰ ὑπακούσῃ εἰς
τὴν τοιαύτην βουλὴν τῆς μητρὸς του· ὅμως διὰ νὰ μὴν τὴν λυ-
πήσῃ, τῆς ἐδίδεν ἀναβολὴν καιροῦ, ἕως νὰ ἐπιτύχῃ αὐτὸς καιρὸν
ἀρμόδιον, νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸν Κόσμον, διὰ νὰ περιπατήσῃ
τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν τῆς μοναδικῆς ζωῆς, τῆς ὁ-
ποίας τὸ τέλος εἶναι εὐρύχωρον καὶ μακάριον.

Ὅταν λοιπὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ εὔρε τινὰ κόρην πλουσίαν,
καὶ ὠραιότατην, ἀπὸ γένος εὐγενικόν, καὶ ἐμελέτα νὰ τὸν ὑπαν-
δρεύσῃ καὶ στανικῶς, τότε ὁ καρδιογνώστης Θεὸς μετέστησεν
αὐτὴν εἰς τὰς αἰωνίους μονάς, καὶ ἐποίησε τὸν Ἅγιον ἐλεύθε-
ρον, διὰ νὰ κατορθώσῃ ἐκεῖνο ὅπου ἠθελεν. Ὅθεν ὁ Ἅγιος
εὐχαριστήσας τὸν Κύριον, ἄρχισεν εἰς τὸ ἐξῆς νὰ πολιτευθῆται
μὲ ἐναρετωτέραν διαγωγὴν, ἀγωνιζόμενος πάντοτε κατὰ τῆς
σαρκὸς με νηστείας, με χαμευνίας, με ὀλονυκτίους προσευχάς,
καὶ με θερμότατα δάκρυα. Ἐσκόρπιζε δὲ ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ
τὰ πατρικά του πλοῦτη εἰς τοὺς πένητας καὶ ὀρφανούς, διὰ νὰ τὰ
εὔρῃ θησαυρισμένα εἰς τὴν οὐράνιον ἀποθήκην. Καὶ ἀπέκτη-
σε τὴν ἀρετὴν τῆς ἀκτημοσύνης, τῆς ὁποίας μετ' ὀλίγον καιρὸν
ἠξιώθη νὰ τρυγήσῃ καὶ τὸν καρπὸν ὄριμον, λέγω νὰ ἐνδυθῇ τὸ
ἀγγελικὸν σχῆμα τοῦ μονήρους καὶ ἀκτήμονος βίου, κατὰ τὸν
διάπυρον πόθον του. Καὶ τότε ἀντὶς Νικόλαος, μετωνομάσθη
Νικάνωρ, θέλοντας νὰ σηκώσῃ εἰς τοὺς ὤμους του τὸν Σταυ-
ρόν, με τὸν ὁποῖον ἠθελε φανῆ νικητῆς, νὰ ἐγείρῃ τρόπιον
κατὰ τοῦ ἀντιπάλου διαβόλου.

Ἄφ' οὗ λοιπὸν εἰσηλθεν ὁ μακάριος ὑπὸ τὸν ἐλαφρὸν ζυγὸν
τοῦ Χριστοῦ, τότε ἐπολλαπλασίασε καὶ τὰς ἀρετὰς του, καὶ δὲν
ἔπαυε πάντοτε ἀγρυπνῶντας, καὶ προσευχόμενος, καὶ κάθε ἄλ-
λην ἀρετὴν ἐργαζόμενος, ἀναβαίνοντας ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὴν
θεῖαν σκάλαν τῶν ἀρετῶν. Εἰς τόσον ὅπου ἀκούοντας ὁ τότε
Ἀρχιερεὺς τὴν λαμπροτάτην καὶ ἐνάρετον πολιτείαν του, τὸν
ἐπροσκάλεσε, παρακαλῶντάς τον νὰ στέρξῃ τὸ ἐπάγγελμα τῆς
Ἱερωσύνης. Αὐτὸς δὲ ὁ μακάριος, ὡς ταπεινόφρων δὲν ἔστερξε,
νομίζοντας τοῦ λόγου του ἀνάξιον τοῦ τοιούτου ἀξιώματος. Ὁ
Ἀρχιερεὺς ὅμως βλέποντας τὴν ἔνθεον πολιτείαν του, τὸν ἔχει-

ροτόνησε καὶ στανικῶς, πρῶτον μὲν Διάκονον, ἔπειτα δὲ Πρεσβύτερον, καὶ τέλος Τυπικάριον, διὰ νὰ ἐπιμελῆται ὡς ἔμπειρος τὴν εὐκοσμίαν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς διατάξεως. Ὅθεν ὁ Ἅγιος διὰ νὰ μὴ φανῆ παρήκοος, ἐδέχθη καὶ στανικῶς τὴν ἀξίαν· καὶ τὴν σπουδὴν ἔβαλεν εἰς αὐτὴν τὴν διακονίαν, ὅπου τινὰς δὲν τὸν ἐξεπέρασε πῶποτε, καὶ πάντοτε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εὐρίσκετο, καταγινόμενος εἰς τὰς ἀναγνώσεις τῶν ἱερῶν βιβλίων, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐσύναξε καὶ πολλὴν σοφίαν πνευματικὴν. Καὶ ὡς καλὸς ζωγράφος πάντοτε ἐδιάλεγε τὰ ἐκλεκτότερα πρωτότυπα, διὰ νὰ ζωγραφίσῃ τὴν εἰκόνα τῆς ψυχῆς του μὲ τὰς περιφανεστέρας ἀρετάς, καὶ νὰ τὴν κάμῃ ὠραιότατην μὲ τὰ ποικιλόχροα καὶ πνευματικὰ ἄνθη, καθὼς καὶ ἐποίησε. Διότι ὁποῖος θέλει νὰ καταλάβῃ τοὺς μεγάλους ἀγῶνάς του, ἀπὸ τοῦτο τὸ μικρόν, ἅς συμπεράνῃ τὰ μεγαλείτερα, ὅπου ταῖς περισσώτεραις φοραῖς ἐστέκετο ἀπὸ τὸ βράδν ἕως τὸ πρωὶ ὄρθιος, ἔχοντας τὰς χεῖράς του ὡς ὁ Μωϋσῆς ὑψωμένας, καὶ ἐπροσηύχετο ὀλονύκτιον.

Οὕτως οὖν ὁσίως καὶ θεοφιλῶς πολιτευόμενος ὁ Ὅσιος, ἠθέλησε τέλος πάντων νὰ ἀποφύγῃ τελείως τὸν Κόσμον καὶ τὰ τοῦ Κόσμου, διὰ νὰ εὑρῇ τὴν ποθουμένην ἡσυχίαν του. Καὶ διὰ τοῦτο πάντοτε ἐδέετο τοῦ Θεοῦ νὰ τοῦ ἀποκαλύψῃ τὸ ποθούμενον. Καὶ δὴ μίαν νύκτα προσευχόμενος, καὶ ἔχοντας τὸ πρόσωπόν του κατὰ γῆς, καὶ ἰκετεύοντας μὲ θερμὰ δάκρυα, ἤκουσεν οὐρανόθεν φωνήν, ὅπου τοῦ ἔλεγε: «Νικάνορ, ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς
« σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ πορεύου εἰς τὸ τοῦ Καλλι-
« στράτου ὄρος, καὶ ἀγωνίζου ἐκεῖ καλῶς· καὶ ἐγὼ ἔσομαι μετὰ
« σοῦ, τοῦ διαφυλάττειν σε πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου,
« καὶ ἀκουστὸν ποιήσω τὸ ὄνομά σου, καὶ δοξάσω σε εἰς πάντας
« τοὺς αἰῶνας». Ὁ δὲ Ὅσιος ταύτην τὴν φωνὴν ἀκούσας, εὐθὺς ἠγέρθη ἀπὸ τῆς γῆς σὺν φόβῳ καὶ χαρᾷ, καὶ ἐδοξολόγει μετὰ δακρῶν τὸν Κύριον. Ἦτο δὲ τότε κατὰ τὴν σωματικὴν του ἡλικίαν ὡς εἰκοσιεπτὰ χρόνων· καὶ ὡς ἔμαθε παρὰ Κυρίου τὸν ποθούμενον τόπον τῆς ἡσυχίας, εὐθὺς ἀπεσκόρπισεν εἰς τοὺς πτωχοὺς, χωρὶς ἀναβολὴν καιροῦ, ὅσα κινητὰ καὶ ἀκίνητα πράγματα τοῦ εἶχαν μείνει ἀπὸ τὰ πατρικά του, καὶ ἀποχαιρετήσας τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους του, ἐξῆλθε μετὰ χαρᾶς ἀπὸ τὴν πόλιν. Περιπατώντας δὲ ἀπὸ κάστρον εἰς κάστρον, καὶ ἀπὸ χωρίον εἰς χωρίον, ἐδίδασκεν, ὡς ἄλλος Ἀπόστολος, τοὺς Χριστιανοὺς νὰ φυλάττουν ὀρθῶς τὴν εὐσέβειαν. Διότι τότε ὀλίγορα εἶχαν σκλαβῶσει κατὰ παραχώρησιν Θεοῦ, οἱ Ἄγαρηνοὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐπληθύνετο ἡ ἀσέβεια τοῦ λαοπλάνου Μωάμεθ. Ὅθεν πολλοὺς ἐστερέωσε πρὸς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ὁ μα-

κάριος με τὴν γλυκυτάτην διδασκαλίαν του, καὶ μετὰ τὸ καλὸν παράδειγμα τῆς ἐναρέτου διαγωγῆς του. Φθάσας δὲ εἰς ἓνα χωρίον Σαρακίνα ὀνομαζόμενον, καὶ διατρίψας ἐκεῖ καιρὸν ἰκανόν, πολλὰ θαύματα ἐτέλεσε διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ· τὰ ὅποια, οὔτε ὅλα μετὰ συγχωρεῖ ὁ καιρὸς νὰ τὰ διηγηθῶ, οὔτε πάλιν ὅλα ἠμπορῶ νὰ τὰ σιωπήσω· καὶ διὰ τοῦτο περιγράφω ὀλίγα ἀπὸ τὰ πολλὰ, διὰ νὰ καταλάβετε τὴν μεγάλην ἀρετὴν τοῦ Ἁγίου, καὶ τὴν παρρησίαν ὅπου εἶχεν εἰς τὸν Θεόν.

Ἄνθρωπός τις ἀπὸ τὸ αὐτὸ χωρίον ἐκυριεύετο ἀπὸ χαλεπὸν δαιμόνιον, τὸ ὅποιον, ὡς εἶδε τὸν Ὅσιον ἐρχόμενον εἰς τὸ χωρίον, ἐφώναζε μεγαλοφώνως, καὶ ἔλεγε· «Διώξατε τὸν Νικάνορα ἀπ' ἐδῶ, ὅτι δεινῶς μετὰ βασανίζει ὁ ἐρχομὸς του». Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄνθρωποι ὅπου ἐφύλαττον σιδηροδέσμιον τὸν δαιμονιζόμενον, ἔδραμον μετὰ δακρῶν, καὶ ἔπεσαν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἁγίου, παρακαλοῦντές τὸν νὰ ἔλθῃ πρὸς τὸν ἀσθενῆ, νὰ τὸν ἰατρεύσῃ. Ὁ δὲ Ὅσιος, ὡς συμπαθῆς ὅπου ἦτον, τοὺς εὐσπλαγχνίσθη καὶ ἦλθεν εἰς τὸν πάσχοντα. Τὸ δὲ δαιμόνιον, ὡς εἶδε τὸν Ἅγιον ἄρχισε νὰ ταρασσῇ τὸν δαιμονιζόμενον, νὰ τὸν κτυπῆ κατὰ γῆς, νὰ τρίξῃ τοὺς ἀγρίους ὀδόντας κατὰ τοῦ Ἁγίου, καὶ νὰ φωνάξῃ ἐλεεινῶς· «Ἄδικεῖς με, Νικάνορ, ἀδικεῖς με». Ὁ δὲ Ἅγιος ποιήσας πρὸς Κύριον δέησιν, καὶ ἐγγίσας τὸ στόμα τοῦ πάσχοντος, μετὰ τὴν ράβδον ὅπου ἐβάστα, παρευθὺς ἐξῆλθε τὸ δαιμόνιον, καὶ ἔμεινεν ὁ ἄνθρωπος ὑγιῆς καὶ σωφρονῶν, δοξάζοντας τὸν Θεόν, καὶ τὸν Ἅγιον.

Γυνὴ δὲ τις πάλιν ἀπὸ τὸ αὐτὸ χωρίον, εἶχε πάθος χαλεπὸν αἰμορροίας, τὸ ὅποιον δὲν ἠμπόρεσε νὰ θεραπεύσῃ μετὰ διαφόρων ἰατροῦς. Ὅθεν μιμουμένη καὶ αὐτὴ τὴν πίστιν τῆς Αἰμορροούσης ὅπου διηγεῖται ὁ ἱερὸς Λουκάς, ἐπήγεν ὀπισθεν τοῦ Ἁγίου, καὶ ἐγγίσασα μετὰ πίστεως εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, παρευθὺς ἰατρεύθη ἀπὸ τὸ πολυχρόνιον ἐκεῖνο καὶ ἀνίατον πάθος τῆς.

Ἄλλος ἄνθρωπος πάλιν ἔκειτο παράλυτος εἰς ὅλον τὸ σῶμα, μὴ δυνάμενος παντελῶς νὰ κινήθῃ, καὶ βαστάζοντάς τον οἱ συγγενεῖς του εἰς ἓνα κρεβάτι, τὸν ἔφεραν εἰς τὸ κατάλυμα τοῦ Ἁγίου, παρακαλοῦντες αὐτὸν νὰ κάμῃ ἔλεος εἰς ἐκεῖνον τὸν ἄθλιον. Ὁ δὲ Ἅγιος βλέποντάς τον ἓνα ἐλεεινὸν θέαμα, τὸν ἐσυμπόνεσε, καὶ ποιήσας εἰς αὐτὸν τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, εἶτα κρατήσας τῆς δεξιᾶς χειρός, εἶπεν· «ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔγειρε, καὶ περιπάτει». Καὶ

εὐθὺς μὲ τὸν λόγον ἠγέρθη ὁ πρῶην παράλυτος, καὶ περιεπάτει, δοξάζων τὸν Θεόν, καὶ εὐχαριστῶν τὸν Ἅγιον. Ὁθεν θέλοντας ὁ Ὅσιος νὰ ἀποφύγῃ τὴν τιμὴν τῶν ἀνθρώπων, διὰ τὰ θαύματα ὁποῦ ἔκαμνε, μετέβη ἐκεῖθεν, καὶ διαβάς ἀπὸ τὴν Κλεισοῦραν, ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος Καλλιστράτου, ὃ ὁ Κύριος εἰς κατοικίαν αὐτοῦ προητοίμασε.

Κονεύσας γοῦν ὁ Ὅσιος εἰς τὴν ὑπώρειαν τοῦ ὄρους καὶ βλέποντας τὸ ἡσυχαστικὸν τοῦ τόπου, εὐφραίνεται πὼς ἤυρε τὸν ποθοῦμενον τόπον τῆς ἡσυχίας του. Καὶ δὴ περιπατῶντας τὸ πετρώδες καὶ δύσβατον τοῦ τόπου ἐκείνου, ἔφθασεν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ, καὶ ὄρῃ ἄντικρυς τόπον ἀρμόδιον τῆς ἡσυχίας του, ἔνθα ἔλθῶν, εὗρε ἓνα σπήλαιον ὑψηλὸν καὶ δυσανάβατον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνέβη μὲ πολὺν κόπον, καὶ ἔκτισε μικρὰν ἀνάπαυσιν, ἀνακαινίζοντας καὶ τὴν σεβασμίαν μονὴν τοῦ Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου (ἣτις ἴσταται ἕως τὴν σήμερον) καὶ ἐκεῖ ἔμεινεν ὁ Ὅσιος, καὶ ἐλειτούργει μὲ πνεῦμα ταπεινώσεως, καὶ μὲ συντετριμμένην καρδίαν. Ἡ τροφή του δὲ ἦτον τὰ χόρτα καὶ ἀκρόδρυα ὁποῦ ἐγέννα ἐκείνη ἡ ἔρημος, μὲ τὰ ὁποῖα ἐτρέφετο ὅσον μόνον νὰ ζῆ, καὶ νὰ ἡμπορῇ νὰ ἐργάζεται τὴν ἀρετὴν. Διότι τόσους κόπους καὶ ταλαιπωρίας ὑπέμεινεν ἐκεῖ ὁ Ἅγιος, ὁποῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ τοὺς ἐπαριθμήσῃ, καὶ νὰ τοὺς περιγράψῃ τινὰς καταλεπτῶς· ἐπειδὴ πάντοτε ἐνέκρωνε τὴν σάρκα μὲ ἄκραν νηστείαν, μὲ ὀλονυκτίους προσευχάς, μὲ παντελεῖ χαμευνίαν, καὶ σχεδὸν μὲ κάθε ἀρετὴν πνευματικὴν, καὶ σωματικὴν στενοχωρίαν· τὰ ὁποῖα μὴν ὑποφέροντας νὰ βλέπῃ ὁ μισόκαλος διάβολος, δὲν ἔπαυεν ὁποῦ νὰ τοῦ προξενῇ διαφόρους ἐπιβουλάς καὶ πειρασμούς. Καὶ μίαν νύκτα καθὼς ἐπροσηύχετο ὁ Ἅγιος, ἐμετασχηματίσθη ὁ τῆς ἀληθείας ἐχθρὸς εἰς σχῆμα Ἀράπη, καὶ ἐπῆγε κρατῶντας εἰς τὰς χεῖρας ἓνα γυμνωμένον σπαθί, καὶ ἐφοβέριζε νὰ τὸν θανατώσῃ, ἀνίσως καὶ δὲν φύγῃ ἀπ' ἐκεῖ. Ὁ δὲ Ὅσιος γνωρίζοντας τὴν ἐπιβουλήν τοῦ πονηροῦ, ἐποίησε τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, καὶ εὐθὺς ἀφανῆς ὁ φανείς ἀγένετο, καὶ ὡς καπνὸς διελύθη.

Ἄλλην νύκτα πάλιν ἦλθεν ὁ ἀλιτήριος μὲ πλῆθος δαιμόνων κατ' αὐτοῦ, καὶ ἐφώναζον φοβερῶς, ἔτριζαν τοὺς ὀδόντας, ἐφοβέριζαν, ἔπασχον νὰ γκρεμίσουν τὸ σπήλαιον καὶ τὸ κελλίον του νὰ τὸν πλακώσῃ· ἀλλὰ δὲν ἐδυνήθησαν νὰ κάμουν τίποτε οἱ ἀνίσχυροι ἐμποδιζόμενοι ὑπὸ τῆς θείας δυνάμεως. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Ὀσίου ἦλθον οἱ ψυχοφθόροι δαίμονες καὶ ἐγκρέμισαν ἐκεῖνο τὸ σπήλαιον, διὰ τὴν ἐχθραν ὁποῦ εἶχαν πρὸς

τὸν Ἅγιον, φοβούμενοι μὴ τύχη καὶ κατοικῆση ἐκεῖ πάλιν ἄλλος ἐνάρετος, καὶ τοὺς καταπολεμεῖ ὡς ὁ Ὅσιος.

Ἄλλοτε πάλιν ἐπήγαιναν τὴν νύκτα, καὶ ἐγίνονταν ὡς κόρακες, φωνάζοντες μεγαλοφώνως, διὰ νὰ τὸν φοβίσουν. Ἄλλοτε ἐγίνονταν σκορπίοι, καὶ τὸν ἐπλήγωναν εἰς τοὺς πόδας, ὅταν ἐπροσεύχονταν. Ἄμῃ ὁ Ἅγιος ἦτον πάντοτε ἀκαταπτόητος, καὶ ἐστέκετο στερεὸς ὡς ἀδάμας, μὴ βάνοντας κατὰ νοῦν τὰς ταραχὰς καὶ πανουργίας τοῦ δυσμενοῦς, διότι ἦτον ἔνοπλος μὲ τὴν θεϊὰν δύναμιν, καὶ δὲν ἤμποροῦσαν νὰ τὸν βλάψουν, ἀλλ' ὡς ὑπὸ πυρὸς φλογιζόμενοι ἔφευγον ἔντρομοι.

(Συνεχίζεται)

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Συμπόσιον Πατέρων. Κλήμεντος πρὸς Κορινθίους Α'. — **Ἐπίκαιρα**. — **Μητροπολίτου Μυτιλήνης Ἰακώβου**, Ἐμμανουὴλ Γ. Μυτιληναῖος, Πρωτοπρεσβύτερος - Κατηχητής. — **Μητροπολίτου Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου Νικοδήμου**, Ἡ διακονία τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως. — **Παν. Ι. Μπρατσιώτου**, Ὁ Ἑλληνικὸς ἀγὼν τοῦ 21 καὶ τὸ ΟΧΙ τοῦ 1940. — **Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Λόγος πρὸς τοὺς φοιτητὰς τῆς Νομικῆς Σχολῆς περὶ πνευματικῆς ἐλευθερίας. — **Ἰωάννου τῆς Κρονστάδης**, Τὸ σημεῖον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Μετάφρασις **Ἀρχιμ. Μελετίου Καλαμαρά**. — **Ἀρχιμ. Καλλινίκου Καρούσου**, Σχεδιάγραμμα ὁμιλίας διὰ μαθητὰς Γυμνασίου. — Ἡ ἐπιτυχία στῆ ζωῇ. — **Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Σταυροπούλου**, Θείας κοινωνοὶ φύσεως. Ἡ ὁδὸς τῆς ἐνώσεως τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεόν. — **Πρωτοπρ. Δρ. Ἀ. Ἀλεβιζοπούλου**, Τὰ ἐνοριακὰ-ἐκκλησιαστικὰ πλαίσια τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου. — **Γεωργίου Πατρώνου**, «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη». — **Φ. Ἀπαντήσεις** σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — **Βασ. Μουστάκη**, Ὁ Ν' Ψαλμός. — **Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Νικάνορος τοῦ θαυματουργοῦ.**

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασίου 1, Ἀθῆναι.